

KENTTÄPOSTIA

Nro 2/2020

Viesti sotiemme 1939-1945 veteraaneilta

Sotaveteraaniliiton
XXIX Liittokokous
siirtyy syksyyn

● Sivu 6

Honkajoelle
kaksi uutta
sankarivainajaa

● Sivu 6

Veteraanien leskien
ja puolisoitten edut
vielä työn alla

● Sivu 23

Tunnistatko
tuntemattomat?

● Sivu 34

Liitot kohti
perinneaikaa

● Sivu 44

Rauha 27.4.1945

Lapin sota päättyi 75 vuotta sitten, kun viimeiset saksalaiset olivat poistuneet Käsivarresta. Suomi on siitä lähtien ollut rauhan tilassa.

● Teemasivut 14–33

Kunniakansalaisia ei jätetä nytkään –
Sotaveteraaniviikko avattiin Oulun rotuaarilla 7.3.2020

● Sivut 24–25

KENTTÄPOSTIA

Julkaisija:
Suomen Sotaveteraaniliitto
ja Rintamaveteraaniliitto

Ilmestyy kuusi kertaa
vuodessa

Lehden vuosikertatilaus: 15 €

Kustantaja:
Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 Helsinki
Puhelin: (09) 6126 200

Päätoimittaja:
Sakari Martimo
Toimitussihteeri:
Ariela Säkkinen
toimitus@
sotaveteraaniliitto.fi

Toimitusneuvosto:
Jukka Halonen (pj)
Heikki Karhu
Markku E. Tuominen
Maili Hanski

Ulkoasu: Mediataju Oy,
Matti Halonen

Lehtitilaukset ja
osoitteenmuutokset:
Riina Lillfors
Puhelin: (09) 6126 2015
riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi
Terttu Kettunen
Puhelin: (09) 6840 7712
terttu.kettunen@rintamaveteraaniliitto.fi

Ilmoitukset:
Isto Valkeapää
GSM 044 722 5926

Painopaikka:
Lehtisepät Oy Tuusula

PÄÄKIRJOITUS 14.5.2020

Veteraaniviestiä Suomen kansalle

Nykyiset poikkeusolot ovat saaneet muun muassa Yleisradi-
on ja useat muut mediatilat pohtimaan ydintehtäväänsä: luo-
tettavan informaation jakamista, jolla luodaan kansalaisille
perusturvallisuutta. Samaa pohdintaa tehdään veteraanivies-
tinnässä. Informaation lisäksi viestintä on samalla arjen viih-
dykettä ja osa kunniakansalaistemme yksinäisyyden torjun-
taa. Mutta myös Suomen kansa tarvitsee viestiä veteraaneilta.

Veteraaniviestintämme on parissa vuodessa kokenut mel-
koisen kasvojenkohotuksen erityisesti sosiaalisen median ja
nettisivustojen päivitysten myötä. Digiloikkamme on mitta-
reiden mukaan Suomenennätystasoa. Lisäksi Sotaveteraani-
ja Rintamaveteraaniliittojen lehdet yhdistettiin Kenttäpostia-
lehdeksi reilu vuosi sitten. Lehtemme on Sotainvalidi-lehden
lisäksi ainoa veteraanisukupolven historiaan, näkemyksiin ja
nykytoimintaan keskittyvä painotuote.

Mittavista toimista huolimatta veteraanikentän rakenne-
muutos ja talouden realiteetit pitävät kuitenkin huolen sii-
tä, että liitot eivät ole voineet jäädä viestinnän laakereille le-
päämään. Esimerkiksi lehden kehittämistä on suunniteltu
taustalla pikkuhiljaa, mutta nyt koronapandemiasta johtu-
va taloustaantuma tulee eittämättä nopeuttamaan tarvitta-
via kehittämistoimia.

Koronapandemian hoidossa on törmätty epärealistisiin
kansakuntien tai kansalaisten välistävetoihin, mutta onpa
myös koettu yhteisvastuuta. Yhä paremmin oivalletaan se,
että oman tontin hoitaminen ei yksin riitä, mikäli muu talous-
ja turvallisuusympäristö romahtaa ympäriltämme. Tämä sa-
votta on yksikertaisesti sen verran suuri, että vahvinkaan ei
siitä yksin selviä.

Kenttäpostia-lehti on veteraanisukupolven etuja ajavien liit-
tojen äänenkannattaja. Kenttäorganisaatiomme informoi
lehtemme sivuilla toimistaan aktiivisesti. Haluamme ylläpi-
tää tätä kehitystä ja viedä lehtemme veteraanikentän raken-
nemuutoksen yli sotasukupolven perinnetyön pää-äänen-
kannattajaksi.

● *Svensk resume sidan 13*

Veteraanikentän rakennemuutoksen ja perinnetyön ohja-
us ja toteutus ovat seuraavan parin vuoden ajan kriittisim-
mässä vaiheessaan. Niin sanotulle suurelle yleisölle, Suomen
kansalle, on tärkeää takoa viestiä sotasukupolvestamme, jon-
ka tekojen päälle olemme saaneet rakentaa yhden maailman
parhaista yhteiskunnista. Velvoittava tavoite onnistuu vain
tehokkaalla viestinnällä. Kuten koronapandemian voittami-
nenkin, vaatii veteraanisukupolven perinteen sisäistäminen
laajaa yhdessä tekemistä.

Veteraaniliittojen voima lepää aktiivisessa jäsenistössä, joka
vie asioita kohti yhteisiä tavoitteita. Silloin äänemme kuuluu
riittävän lujaa ja ympäri Suomen. Viestintä on tässä avainase-
massa ja lehtemme sen lippulaiva. Vain yhdessä toimien pys-
tymme ohittamaan viestintääkin uhkaavan koronakarikon.

Veteraanijärjestöillä on hyvä mahdollisuus ylläpitää toimi-
va viestintäkokonaisuus. Sen tärkeä osa on kehittyvä Kent-
täpostia-lehti, jonka sivuilla veteraanisukupolven viesti kai-
kuu jatkossakin. Ja se viesti on ”yhdessä”!

TOIMINNANJOHTAJALTA

Koronaepidemia haastaa veteraanityön

Koronavirus on saanut yhteiskun-
tamme poikkeustilaan ja sekaisin.
Veteraanijärjestöjen toimintaan se
on vaikuttanut aivan erityisesti ja
monella tapaa: ovathan jäsenem-
me, veteraanit, heidän puolisonsa
ja leskensä ja monet kannattajis-
tammekin sairauden varsinais-
ta riskiryhmää. Yli 70 -vuotiai-
den asettaminen karanteeniin jo
sinänsäkin asettaa haasteita toi-
minnalle. Onneksi tätä kirjoitet-
taessa ei ole tietoomme tullut ko-
ronasta aiheutuneita suruviestejä.

Veteraanijärjestöt reagoivat välit-
tömästi maan hallituksen anta-
miin rajoitustoimiin. Valitettavaa

heti alkuun tietysti oli, että 13.3.
Talvisodan päättymisen muisto-
tilaisuudet jäivät pitämättä. Tuo
raskas rauha olisi ansainnut tulla
muistetuksi enemmänkin kuin
vain median välityksellä. Nyt
suunnitellut tilaisuudet peruttiin.

Samana viikonloppuna Sotavete-
raaniliitto ja Rintamaveteraaniliit-
to suosittelivat piireilleen, että
piiri- ja paikallistasolle suunni-
tellut kokoukset ja tilaisuudet tu-
lisi perua ja siirtää myöhempään
ajankohtaan. Tätä suositusta on
noudatettu kiittävästi. Kun ko-
ronakriisi helpottaa ja rajoitukset
höllentävät, on odotettavissa ko-

kousten ja tilaisuuksien suma. Liit-
tot auttavat ja neuvovat suman sel-
vittämisessä. Tietysti myös liittojen
hallintojen kokoukset siirtyivät.
Osin niitä on pidetty videoko-
kouksina. Merkittävin muutos on
Suomen Sotaveteraaniliiton liitto-
kokouksen siirtyminen syksyyn.

Olemme viestittäneet kentäl-
le myös, että veteraanit eivät saa
tuntea itseään hylätyiksi. Yksinäi-
syys on ollut veteraanien ja hei-
dän leskiensä ongelma jo ennen
koronaepidemiaa. Ei tietysti kaik-
kien, mutta valitettavan monen.
Poikkeusoloissa, jossa sosiaalisten
kontaktien määrää rajoitetaan tie-

toisesti, nämä ongelmat korostu-
vat. Tämä haastaa veteraanityön
entistä suurempaan panostukseen
yhteydenpitoon kunniakansalais-
temme kanssa. Uskomme, että pu-
helinsoittokin on tässä tilantees-
sa entistään merkityksellisempi.
Kuulumiset voi vaihtaa ja vointia
kysyä. Oma lukunsa on tietysti,
jos on mahdollisuus videopuhe-
luihin ja voihan siellä somessakin
viestitellä. Veteraanimme ja hei-
dän läheisensä ovat edistyksellis-
tä väkeä ja tällaisiakin yhteyksiä
varmaan löytyy.

Haluan toivottaa lukijoillem-
me voimia ja sitkeyttä ja ennen

kaikkeaa terveyttä. Toivotaan, että
mahdollisimman pian pääsemme,
jos ei aivan normaaleihin, niin ai-
nakin normaalimpiin oloihin.

HEIKKI KARHU
Toiminnanjohtaja,
Rintamaveteraaniliitto

Veteraanimuistopäiviä koronan varjossa

Niin Talvisodan päättymisen 80-vuotismuistopäivää,
Valtakunnallista Sotaveteraaniviikkoa kuin Kansallista
Veteraanipäivää vietettiin tänä vuonna
poikkeuksellisissa oloissa.

Tuskin olisi kukaan vielä muutama kuukausi sitten uskonut, että 80 vuotta sitten maassamme vallinneen poikkeustilan päättymistä kunnioittavat muistotilaisuudet jouduttaisiin perumaan Suomen jouduttua uuteen poikkeustilaan. Koronaviruksen leviämisen pysäyttämiseen tähtäävät varotoimet johtivat kuitenkin siihen, että niin Talvisodan päättymisen 80-vuotistilaisuus, Valtakunnallisen Sotaveteraaniviikon päättäjäiset sekä Kansallisen Veteraanipäivän valtakunnallinen päätilaisuus jouduttiin perumaan.

Päivän merkitys kuului kuitenkin kautta Suomen: kello 11 kaikkien Suomen kirkkojen kellot soivat rauhan tulon merkiksi. Vaikka Talvisodan päättymisen varsinaiset 80-vuotisjuhlallisuudet jouduttiinkin perumaan, lasivat Helsingissä koululaiset Tuomiokirkon portaille 105 kynttilää – yhden sodan jokaiselle päivälle.

”Tämä oli päivän sykehdyttävien osuus”,

totesi päivän alkuperäisestä ohjelmasta vastannut tuotantopäällikkö **Tiina-Kaisa Laakso-Liukkonen** Valtioneuvoston kansliasta ja toivoo, että myös Talvisodan alkamisen 80-vuotismuistotilaisuudessa nähty 105 kynttilän perinne jatkuisi vastaisuudessa.

Teknologia avuksi

Vielä 54. Valtakunnallisen Sotaveteraaniviikon avajaiset ehdittiin viettää Oulun Rotuaarilla 7.maaliskuuta. Nykymuodossaan viimeistä kertaa järjestettävän tapahtuman avajaistilaisuuteen saapuneiden veteraanien joukossa olivat niin Sotaveteraaniliiton kuin Rintamaveteraaniliiton kunniapuheenjohtajat **Aarno Strömmer** ja **Onni Toljamo**.

”Viikon sanoma ja asiat ovat aina olleetkin yhteisiä kaikille veteraaneille järjestöön katsomatta ja monet keskeiset tavoitteet on saavutettu yhteisin ponnistuksin”, muistutti

tilaisuutta isännöivän Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Reijo Salinen**.

Valtioneuvoston yleisötapahtumat kieltävän ohjeistuksen myötä myös veteraanipäivän juhlallisuudet on peruttu, mutta usealla paikkakunnalla, kuten Lappeenrannassa, vietettiin päivää 27. huhtikuuta supistetussa muodossa ja teknologiaa hyväksi käyttäen. Juhlapäivän ohjelmaan olennaisena osana kuulunutta muistojumalanpalvelusta Lappeen Marian kirkosta pystyi tänä vuonna seuraamaan netin välityksellä.

Myös sankarihautausmailla ja muistomerkeillä veteraanipäivänä eri puolilla maata perinteisesti nähdyt seppeleenlaskut hoidettiin poikkeusoloissakin, mutta ilman yleisöä.

Miten Talvisodan päättymistä muistettiin veteraanipiireissä? Koosteen tästä löydät sivulta 41.

Etäyhteyksiä hyödynnettiin kuitenkin tässäkin: ainakin Kouvolassa, Nivalassa, Isossakyrössä, Puumalassa, Teuvalla ja Ylivieskassa yleisö pääsi liittymään seuraan nettilähetyksen kautta.

Lappeenrannan tapahtumatoiminnan koordinaattori **Jorma Kallio** korostaakin muistamisen tärkeyttä myös näissä olosuhteissa.

”Vaikka muistomerkkien seppelöinti tai kukittaminen tapahtuikin tänä vuonna koruttomasti ja ilman yleisöä, niin järjestäjät halusivat silti kunnioittaa tätä arvokasta perinnettä ja myös osoittaa, että näin poikkeusolojenkin keskellä olemme kiitollisia emmekä unohda aikaisempien sukupolvien työtä ja uhrauksia.”

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN

KUVA: VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Helsingin Tuomiokirkon portaille laskettiin Talvisodan päättymisen muistopäivänä 105 kynttilää

COVID-19

On sota, mutta vihollista ei näe. Se on pieni, pyöreä, vain millimetrin kymmenestuhannesosan kokoinen eloton proteiinipalero, jonka sisällä on pätäkä rna:ta eli perimäainesta. Sen pinnalla on proteiinipiikkejä, jotka saavat sen muistuttamaan hieman auringon koronaa – siitä nimi: koronavirus.

Piikeillä virus tarttuu soluihin hengitysteiden limakalvoissa ja aiheuttaa yleensä vain harmitonta nuhakuumetta. Mutta joulukuussa 2019 Wuhanin maakunnassa Kiinassa alkoi epidemia, jonka aiheutti viruksen uusi versio. Tauti sai nimen COVID-19. Taudinaiheuttajavirus on nimetty SARS-CoV-2-virukseksi.

COVID-19 on nyt levinnyt maailmanlaajuisesti. Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi 11.3.2020. Uusimaa suljettiin ja Suomen hallitus antoi toimintaohjeen, jossa se kehotti yli 70-vuotiaita välttelemään väkijoukkoja sekä julkisia paikkoja mahdollisuuksien mukaan.

Tässä sodassa, niin kuin silloinkin, kaikki pelkäävät. Vihollinen on näkymättömissä, mutta sen tuho voi osua keneen tahansa. Suurin osa ihmisistä pyrkii suojautumaan miten pystyy, mutta on myös niitä, jotka uhmaavat sääntöjä ja luulevat olevansa – en tiedä mitä, ehkä voittamattomia?

Vuosina 1939–1940 puhuttiin Talvisodan hengestä. Se tarkoittaa niinä vuosina vallinnutta kansallista yhtenäisyyttä, jonka katsotaan yleisesti mahdollistaneen puolustuksen kestämissä ja siten jopa maan säilymisen itsenäisenä.

Yhtenäisyys, yhteisöllisyys on löytynyt uudelleen. Ihmiset pyrkivät auttamaan niitä, jotka ovat nyt heikommassa asemassa. Kotimaisia yrityksiä pyritään tukemaan kaikin tavoin ja monella tavalla pyritään turvaamaan myös riskiryhmiä.

Valitettavasti koronan myötä monen ikäihmisen kohdalle on tullut myös yksinäisyys. Samat seinät ahdistavat, ystäviä, läheisiä sekä yhteisiä hetkiä saattaa olla ikävä. Koronaeristyksen takia monet tapahtumat on peruttu. Mutta yksinäisyyteen on apua.

HelsinkiMission Juttukorva-puhelinpalvelu, puh 045 341 0504, on avoinna arkisin klo 13–15 ja Aamukorva, puh. 045 341 0504, kuuntelee joka aamu klo 5–8.

Myös kirkko tarjoaa keskusteluapua numerossa 0400 22 11 80 päivittäin klo 18–24. Kaikki puhelut ovat luottamuksellisia.

Luin ajatelman, joka saattaa auttaa teitä, joita yksinäisyys ahdistaa: ”Me emme ole tällä hetkellä eristyksissä kotona, me olemme tällä hetkellä turvassa kotona”.

Me kestämmme tämän, me voitamme tämän – ja jonain päivänä tämä on ohi, niin kuin sodat aina ovat. Pysykää siis terveisinä!

EVE HIETAMIES
kirjailija,
Apu-lehden toimittaja

KOLUMNI

Sodankyläläisveteraanin taidonnäyte nyt myynnissä:

Kalle Sukuvaaran Suomi-kello näyttää nykyhetken lisäksi myös mennyttä aikaa

Kokopäiväiseksi veteraaniksi itseään tituleeraava sodankyläläinen jatkosodan veteraani Kalle Sukuvaara on ollut veteraani- ja sotavankityön aktiivi yhdistysten perustamisesta lähtien.

Käsistä kätevän veteraanin hyppysissä on hänen askarteluhuoneensa pitämässä autotallissa valmistunut jos jonkinlaista esinettä. Yksi on kuitenkin ylitse muiden.

”Rintamaveteraaniliiton Sodankylän osaston pitkäaikaisen sihteerin kanssa tuli puheeksi osaston jäsenten vuosipäivän muistaminen tavalla, joka muistuttaisi samalla veteraanisukupolven työn jäljistä, ja jonka kautta olisi mahdollista siirtää perinnettä eteenpäin myös tuleville polville”, hän kertoo työn taustoista.

Vuonna 1992 näki päivänvalon ensimmäinen versio Suomi-kellosta, joka näyttää Suomi-neidon siinä uljaassa ulkomuodossaan, joka sillä vielä oli ennen 1944 rauhansopimuksen sinetöimiä aluemennyksiä. Sodankylän rintamaveteraaniosasto hankki kellokoneistot, veteraani puolestaan teki työn talokoovoimin hankkimastaan puutarasta.

”Näin saadaan halvalla. Eihän eläkeläinen palkkaa tarvi,” taitaja tuumii nöyränä.

Myyntiin vuoden alussa

Alun perin puista kelloa tehtiin Sodankylän Rintamaveteraaniliiton tarpeisiin muutama sata. Jäsenten lisäksi niitä on lahjoitettu arvokkaimmille tukijoille, kuten Jääkäriprikaatin kiltalle. Upea ja pysäyttävä kello havainnollistaa

kouriintuntuvasti, kuinka kovan hinnan Suomi on nykypolvien sakin vapaudesta maksanut ja alkoi pian herättää kiinnostusta laajemminkin. Myyntiin niitä alettiin tehdä tämän vuoden alussa.

Nyt myyntiin tullut versio on ruostumatonta terästä, joka on kellon myynnistä vastaavan, Rovaniemen Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtajan **Heikki Haavikon** mukaan paitsi edullisempi, myös helpommin saatavissa oleva ja kestävä materiaali. Vanerista tehty menetetty alueet erottuvat selkeästi tuoden puhuttelevan kontrastin, ratkaisun vuodet ikuistava laatta on messinkä.

”Tämä kertoo koko sen sotavuosien taipaleen vuodesta 1939 vuoteen 1945 ja olisi hyvä perinteen viejä esimerkiksi kouluihin. Ei moni nykykuori ole koskaan nähnyt Suomea kuvattuna tässä muodossa”, hän huomauttaa.

Perinteen siirtämistä

Perinteen siirtämisen uusille polville Sukuvaara kokee mieluisaksi tehtäväksi. Hän on mm. toiminut Sodankylän Jääkäriprikaatin valatilaisuuksissa sotilasvalan esilukijana ja vieraillut kouluissa sekä rippileireillä.

”On käyty sankarihaudoilla kertoen, mitä ja miksi niitä on sekä

omakohtaisista sodan tapahtumista, sillä helpointa on kertoa omista kokemuksistaan. Itsellekin on ollut mielenkiintoista oppilaiden kiinnostus näitä asioita kohtaan; kuinka hiljaa he syventyvät kuuntelemaan”, hän kiittelee.

Kaikki veteraanit eivät koskaan ehtineet kertomaan jälkeläisilleen kokemuksistaan, hän muistuttaa. Osa taas ei halunnut.

”Sodan jälkeinen aika vain syylisti maanpuolustajat. Yli 30 vuoden jälkeen ruvettiin historiaa panemaan uusiksi. Nyt tätä perinnettä saadaan kuitenkin siirtää vapaasti ja sitä myös teemme.”

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN
KUVA: MARKKU LEHTINEN

Kellon hinta 64€ + postituskulut.
Tiedustelut ja tilaukset:
hh.haavikko@gmail.com
040 583 6478. Myyntituotto menee lyhentämättömänä veteraaneille.

Jatkosodassa Kalle Sukuvaara siepattiin sotavangiksi. Hänen huiman tarinansa löydät nyt Sotaveteraaniliiton nettisivulta osoitteessa www.sotaveteraanit.fi - kannattaa käydä lukemassa!

Heikki Järvinen 80 vuotta

Veteraaniasian harmaa eminenssi

Veteraaniasian todellinen harmaa eminenssi, VTM **Heikki Järvinen** täyttää 19. toukokuuta 80 vuotta.

Muuan muassa kaikkien Suomen kolmen ritarikunnan kunniamerkeillä, sotilasansiomitalilla sekä Sotaveteraaniliiton pienoislipun Vapauden ristin tunnuksilla ja nauhoilla ja Rintamaveteraaniliiton kunniaristillä palkittu Järvinen on tehnyt pitkän ja ansiokkaan uran elinkeinoelämän saralla yritysviestinnän ja yhteiskunnallisen vaikuttamistyön tehtävissä; monesti uranuurtajana, ja aina vaikuttavin tuloksin. Kaksi asiaa on kuitenkin pysynyt erityisen lähellä koko elämän: maanpuolustus ja veteraanityö.

Pommitusten muistot

Sodasta on viipurilaistaustaiseen perheeseen syntyneellä Järvisellä omakohtaisiakin kokemuksia ja vähällä oli, ettei tuolloin nelivuotiaasta pojasta tullut Helsingin suurpommituksista viimeisessä yksi sen siviliuhreista.

”Asuimme Castréninkadulla. Hälytys tuli ja meidän oli kiirehdyttävä lähimpään isoon pommisuojaan, joka oli Kallion kirkon alla. Pommitus tuli lähemmäs ja aina kun tuli ujellus, äiti heittäytyi maahan päälleen suojakseni. Näin me selvisimme sen kilometrin matkan.”

Pelastuksestaan hän kiittää Helsingin hyvin kestänyttä ilmapuolustusta. Hän muistaa yhä pommisuojan huminan ja haavoittuneiden huudot. Ilmavalvontalottana toimineen äitinsä ansiosta hän ei muista missään vaiheessa edes pelänneensä.

”Äiti oli prepannut minua etukäteen ja kertoi pommisireenin ulvonnan olevankin lehmän ammuntaa. Ja minä aina ihmettelin, että missä ne lehmät on!”

Kolme elämää

Vaikka koronatilanne pistikin juhlasuunnitelmat uusiksi, ja merk-

kipäivää vietettiin nyt vain lähimmän perheen parissa, katsoo Järvinen toimeliasta elämänsä taaksepäin hyvillä mielin.

”Kissallahan on yhdeksän elämää. Minulla on nyt menossa kolmas, työelämän jälkeinen elämä. Työelämäni ura kattaa mm. eduskunnan, SOK:n, Ahlströmin, EK:n edeltäjän Teollisuuden Keskusliiton sekä Imatran Voiman. Veteraaniliitoilta olen saanut hienon mahdollisuuden hyödyntää elämänekemustani hyvän asian puolesta. Päivääkään en antaisi pois”, hän toteaa nöyränä.

”Kyllä tässä vaiheessa elämää jo huomaa, ettei se ikä ole vain numero. mutta minulla on ollut melkoinen elämä, jossa olen päässyt olemaan mukana merkittävän isoissa asioissa. Minulla oli kaksi unelmaa: tehdä elokuva ja kirja, jolla on merkitys. Molemmista tuli totta”, hän iloitsee.

Järvinen toimi varainhankintapäällikkönä Suomen itsenäisyyden 90-vuotisjuhlavuoden viralliseen ohjelmaan kuuluneen Tali-Ihantala 1944-elokuvan suurelta osin rahoittaneessa tukiyhdistyksessä, kymmenen vuotta myöhemmin hän oli mukana Suomi 100-vuoden kunniaksi julkaistun Salpalinja – Itsenäisyyden monumentti-kirjan työryhmässä.

Veteraanityössä

Vierivä kivi ei totisesti sammaloidu. Eläkkeelle jäätyään Järvinen on omistanut aikansa veteraani-asiaille.

”Poikani, isäsi oli Kannaksella 1944, nyt on sinun aika ottaa rintamavastuu. Vyötä kupees, tervaa jalkapohjasi ja hoida homma”, hän kertoo äitinsä ohjeistaneen poikaa.

Veteraaniliittojen historian yksi merkittävimmistä saavutuksista on marraskuussa 2019 voimaan astunut lakimuutos, jolla kaikkien veteraanien kotona asumista tukevista palveluista tuli maksuttomia. Heikki Järvisen tuki veteraaniliittojen lainvalmistelutyölle oli erittäin merkittävä.

Taustana lakimuutokselle toimi veteraaniliittojen marraskuussa 2011 eduskuntaan 100 veteraanin voimin tehty marssi. Silläkään ei kuitenkaan onnistuttu saamaan aikaan toivottua parannusta veteraanien tilanteeseen.

”Oli johtopäätösten aika. Täydensimme veteraanien edunvalvonnan työkalupakkia lisäämällä yhteistyötä eduskuntaryhmien kanssa, unohtamatta perinteistä yhteydenpitoa muihin valmistelutahoihin”, Järvinen muistelee.

”Vähitellen tuli tavaksi, että eduskunta täydensi yksimielisesti hallituksen esitystä vuosittain myös veteraaneja koskevalla lisämäärärahalla. Se ei kuitenkaan ottanut huomioon, että kohteet vanheni-

Helsingin helmikuiset pommitukset 1944 ovat jääneet Heikki Järvisen lapsuusmuistoihin.

vat koko ajan ja ajan oloon kasvoi paine saada olennainen parannus veteraanien palveluihin. Siihen tarvittiin lain muutos.”

Kunniavelan maksu

Ratkaisevaksi liikahdukseksi hän arvioi tuolloisen pääministeri Juha Sipilän 2016 painokasta toteamusta Kansallisen veteraanipäivän juhlassa Oulussa siitä, että veteraani-asiasta on nyt laitettava kuntoon. Aikansa se kuitenkin vei, ja vasta elokuun lopulla 2018 eduskuntaryhmät julkaisivat yhteisen kannanoton asiasta.

”Oli haasteellista puhua samasta asiasta kolmen eduskunnan aikana. Kaikki olivat samaa mieltä, että asia oli tärkeä, mutta sitten kuitenkin tulokset jäivät vaatimattomiksi. Sellainen tekee helposti kyyniseksi, mutta tavoitteesta epäonnistuminen ei ollut meille edes vaihtoehto-

to”, hän painottaa.

”On olemassa allergisuutta tehdä lakeja, jotka aiheuttavat lisäkustannuksia. Me huomautimme, että eihän veteraanien asia ole mikään kustannus, vaan kunniavelan maksu! Se pysäytti paksunahkaisimmankin.”

Perintöä vaalittava

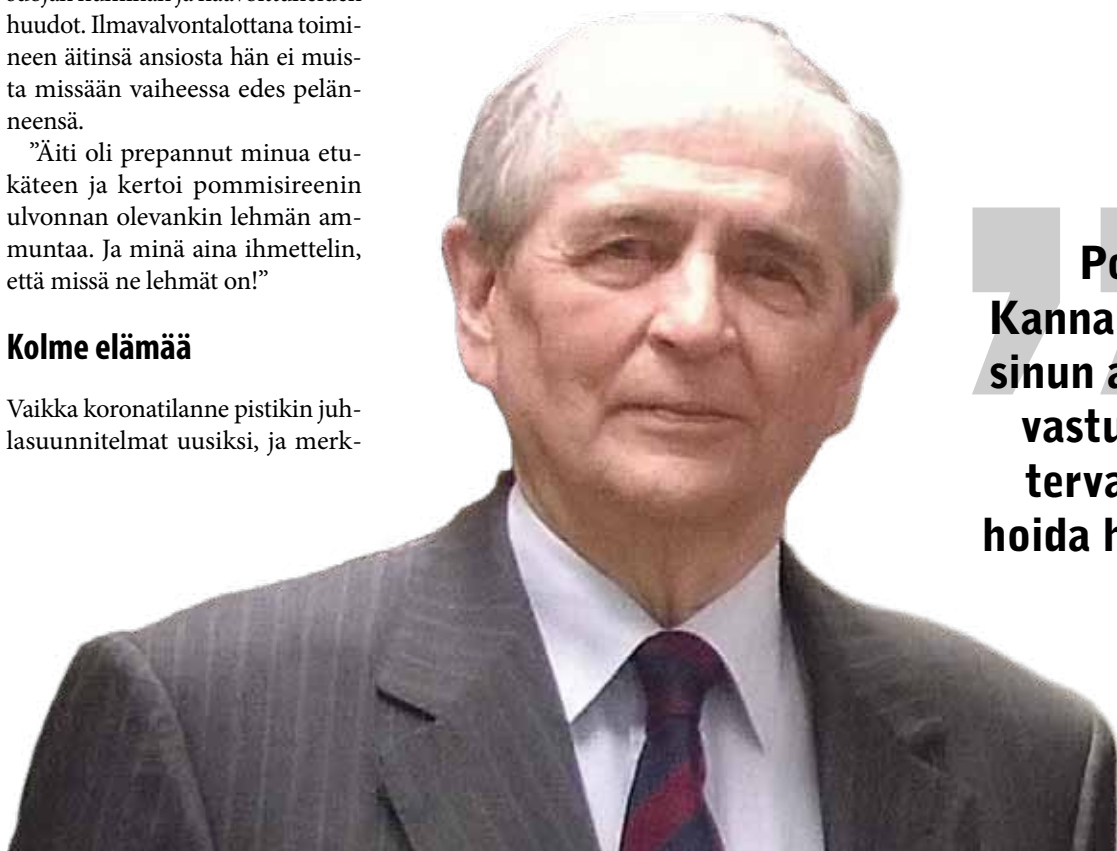
Kyseessä oli kilpajuoksu ajan kanssa, hän muistuttaa.

”Viime vuosi oli ehkä veteraanivaikuttamisen kaikkien aikojen tuloksellisin vuosi ja Heikillä oli suuri rooli tässä työssä. Hän on osaava lobbari ja yhteydenpitäjä”, kommentoi Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Erkki Heikkinen**.

Tulevana vuosina veteraaniliittojen työ tulee muuttumaan edunvalvonnasta entistä enemmän veteraanisukupolven perinnön vaalimiseksi. Järvinen toivoo veteraanityölle löytyvän tekijöitä vielä silloinkin. Käytännön ihmisenä hänellä on ideoita tähänkin.

”Nyt tulisi kehittää ennakkoluelottomasti keinoja saada heitä mukaan ja herättää kiinnostusta. Yksi on yhteistyön tiivistäminen paikallisella tasolla eri toimijoiden kesken – sieltähän löytyy esimerkiksi marttojen ja reserviupseerien kaltaisia organisaatioita, joissa on mukana nuoremman polven ihmisiä. Toinen tulevaisuuteen liittyvä tekijä ovat koulut. Koulunuorisoa on myös osattava tavoitella heidän ymmärtämällä kielellä ja välineillä.”

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN
KUVA: MARKKU SEPPÄ

Poikani, isäsi oli Kannaksella 1944, nyt on sinun aika ottaa rintamavastuu. Vyötä kupees, tervaa jalkapohjasi ja hoida homma”, äiti evästi.

Honkajoelle kaksi uutta sankarivainajaa

Nämä kaksi honkajokelaista joutuivat odottamaan sankarivainajastatustaan liki 75 vuotta

Kolmen lapsen isä **Niilo Kurumaa** osallistui Jatkosotaan heti hyökkäysvaiheen alettua. Mies palveli JR 35:ssä ja osallistui pääosin Maaselan kannaksen taisteluihin.

Tammikuun 30. päivä vuonna 1944 oli sotamies Kurumaalle kohdaloita. Kurumaa riitaantui korsussa oman porukan sotilaan kanssa. Riita eteni siihen pisteeseen, että muut korsussa olijat ajoivat riitapukarit ulos, missä välit voisi ratkaista muita häiritsemättä. Korsun ovella riitapukari otti puukon esiin ja iski sillä Kurumaata vatsaan. Honkajokisen perheen isän sotaretki päättyi siihen.

Vasta 19-vuotias **Martti Hakaniemi** lähti hankin jatkosotaan Honkajoelta. Vuoden 1925 ikäluokkaan kuuluvana hänet lähetettiin täydennysmiehenä rintamalle Jatkosodan loppuvaiheissa. Siitä nuorukaisen tie vei vielä Lapin sotaan.

Lapin sodan jo päätyttyä Hakaniemi kuului osastoon, joka jäi vielä raivaamaan ja selvittämään saksalaisten aiheuttamia tuhoja. Mies sairastui punatautiin ja kuoli kolme vuorokautta myöhemmin rovaniemäläisessä sairaalassa.

Kirkkoherra vastusti

Miehiä yhdistää poikkeuksellinen seikka: sankarivainajastatuksen he saivat vasta 75 vuotta Jatkosodan päättymisen jälkeen. Tämä on pitkälti Honkajoen Rintamaveteraanien puheenjohtajan **Tapio Kampin** ansiota. Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksestä hän sai vahvistuksen sille, että molemmat tapaukset täyttivät selkeästi 1940-luvun sankarihautauksen ohjeistuksen mukaiset kriteerit.

”Tietävästi silloinen Honkajoen kirkkoherra oli statuksen antamista vastaan. Silloin kirkkoherralla oli paljon enemmän valtaa kuin nykyään. Niinpä sekä Hakaniemi että Kurumaa haudattiin kirkkomaa-alle, mutta ei sankarihautausmaalle, mutta ei sankarihautausmaalle, hän kertoo.

Kamppi jatkoi selvitystyötään ja keskusteli kuolleiden omaisten kanssa. He kokivat oikeanlaisen kunnian saamisen tärkeäksi, vaikka se onnistuisikin vasta vuosikymmeniä liian myöhään.

Seurakunta oli nytkin avainasemassa. Kamppi otti yhteyttä Honkajoen kirkkoherraan **Johan Lampiseen**, jonka myönteisellä vaikutuksella Honkajoen sankarivainajien määrä kasvoi 61:stä 63:een.

Nimet näkyville

Sattumalta Honkajoen sankarihautausmaalla oli kaksi tyhjää paikkaa rinnakkain keskellä riviä. Tyhjiille paikoille laitettiin Hakaniemen ja Kurumaan sankarihautaukset.

”Haudat ovat tyhjät, sillä miehet lepäävät omissa haudoissaan. Tärkeintä on se, että nyt heidän nimensä pääsevät ansaitsemilleen paikoille muiden sankarien rinnalle.”

Hakaniemen ja Kurumaan nimet on jo lisätty Honkajoen seurakuntatalon sankarivainajien kunniatauluun. Sankarihautausmaan muistomerkkiin heidät lisätään ensi kesänä kunnostuksen yhteydessä.

TEKSTI: PEKKA SÖDERLUND
(Alkuperäinen juttu on ilmestynyt Kankaanpään Seutu-lehdessä)

KUVA: TAPIO KAMPPI

Hammaslääkäri Hannu Cederberg

Vuosaaren pohjoinen ostoskeskus
Mustalahdentie 10, 00960 Helsinki
Puh. 050-553 7877

Veteraanitilaisuudet on peruttu, pidetään yhteyttä veteraaniin!

Vastuullisena järjestönä Sotaveteraaniliitto noudattaa Valtioneuvoston suosituksia. Liiton hallitus on siirtänyt Sotaveteraaniliiton kesäkuun alkuun suunnitellun liittokokouksen syyskuun 21.päivälle. Päivitetty kokouskutsu julkaistaan tässä lehdessä. Kenttäpostia-lehden elokuun numero käsittelee laajemmin liittokokousasioita.

Veteraanijärjestöt ovat peruneet kymmeniä tilaisuuksia eri puolilla maamme. Monen yhdistyksen, piirin ja osaston vuosikokous on jouduttu siirtämään järjestön säännöissä ilmoitetun ajankohdan ulkopuolelle. Tämä ei ole ongelma. Valtioneuvosto on päättänyt, että vuosikokoukset voidaan järjestää syyskuun loppuun mennessä.

On kuitenkin tärkeää, että järjestöjen viime vuoden tilinpäätös, tase ja tilintarkastus tehdään sääntöjen mukaan tai viimeistään kesäkuun loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 4. toukokuuta, että yli 70-vuotiaita koskevat rajoitukset säilyvät toistaiseksi

ennallaan. Julkisten kokousten henkilömäärän rajoitusta nostettiin kesäkuun alusta alkaen 50:een. Ikäihmistien kotona pysymistä koskeva suositus on veteraaneille ja järjestöille suuri pettymys.

Veteraaneille yhteiset kokoukset ovat tärkeitä ja odotettuja tapahtumia. Niissä tapaa aseveljiä ja veteraanien ystäviä. Ikävää, että nämä tapaamiset on nyt jouduttu siirtämään. Tärkeintä on kuitenkin veteraanien ja heidän läheistensä terveys.

Kotona pysymisen ohje koskee kaikkia yli 70-vuotiaita. Siis monia veteraanien ystäviä, tukijoita ja kannattajajäseniämme. Vierailulle ei ole syytä mennä, mutta yhteydenpito on nyt tärkeämpää kuin koskaan.

Tiedän hyvin, että piirien, osastojen ja yhdistysten väki pitää aktiivisesti yhteyttä veteraaneihin. Puhelimet toimivat ja sähköpostit kulkevat. Kehotan näinä poikkeusaikoina entistä tiiviimmin pitämään säännöllisesti yhteyttä veteraaneihin ja varmistamaan, että kaikki on

kunnossa. Tarkastetaan, että lääkkeet ja ruoka riittävät. Jos pieniäkään sairastumisen oireita ilmenee, on soitettava viipymättä kunnan hoitohenkilökunnalle. Veteraania kyllä palvellaan. He ovat kunniansalaisiamme.

Toivotan voimia meille kaikille tärkeässä työssä. Pidetään huoli myös omasta suojautumisesta ja jaksamisesta.

ERKKI HEIKKINEN

Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja

KUTSU SUOMEN SOTAVETERAANILIITON XXIX VARSINAISEEN LIITTOKOKOUKSEEN

Suomen Sotaveteraaniliitto ry:n XXIX varsinainen liittokokous pidetään maanantaina 21. syyskuuta 2020 klo. 14.00 Helsingin Messukeskuksessa, osoite Messuaukio 1, 00520 Helsinki. Liittokokouksessa käsitellään liiton sääntöjen 11 §:n mukaiset asiat sekä Sotaveteraaniliiton toimintalinjaukset vuoteen 2025.

Kokousedustajien valtakirjat tarkastetaan aulassa klo. 08.00 – 13.30 välisenä aikana.

Hallitus

MÖTESKALLELSE

Finlands Krigsveteranförbund r.f:s XXIX ordinarie förbundsmöte hålls tisdagen den 1 september 2020 kl 14.0 i Helsingfors Mässcentrum, adress Mässplatsen 1, 00520 Helsingfors. Vid förbundsmötet behandlas de i förbundets stadgar 11 § nämnda ärenden samt riktlinjer för verksamheten inom Krigsveteranförbundet till år 2025.

Mötesdeltagarnas fullmakter granskas i aulan kl. 08.00-13.30.

Styrelsen

Kannakselta löytyi uusi sankarivainaja tuntolevyineen

Karjalan kannaksella etsintöjä suorittava Karjalan Valli on tehnyt uuden löydön ja tällä kertaa jäänteiden yhteydestä löytyi myös tunnuslevy.

Ainakin Kähärilässä, Suur-Perossa ja Rai-volassa on todettu koronatartuntatapauksia, minkä seurauksena liikennettä on Kannak-sellakin rajoitettu. Myös paikallinen sota-vainajien etsintäyhdistys on antanut keho-tuksen siitä, että mikäli etsintöjä suoritetaan, tulee niitä tehdä vain pienellä porukalla, ker-too yksi ryhmän jäsenistä, **Vjatseslav ”Sla-va” Skokov**.

Ryhmä suuntasi 28. maaliskuuta etsintä-matkalle Kärstilänjärvelle, missä ryhmä teki etsintöjä jo neljä vuotta sitten. Huolellisen taustatutkimuksen ansiosta heillä oli jo hyvä käsitys etsintäalueestaan ja sen tapahtumista.

”Kärstilänjärven lähellä on alue, jossa 3. Prikaatin viestimies katosi haavoittuneena 22.6.1944 Neuvostoliiton 178. Divisioonaa vastaan tehdyn vastaiskun jälkeen. Saim-me arkistosta melko tarkan tiedon tapah-tumapaikasta, '20-30 metriä suurelta siirto-lohkareelta'. Kun olimme saapuneet perille, ymmärsimme, että tehtävämme on rankka – lähes koko alue sopii kuvaukseen”, hän kertoo.

Paljasjalkainen vainaja

Aamupäivän etsintöjen seurauksena paikalta löytyi niin Talvi- kuin Jatkosodan aikaista kalustoa. Iltapäivällä ryhmä hajaantui ja ryh-män kaksi muuta jäsentä teki löydön. Ensi alkuun he eivät olleet varmoja, oliko vainaja

venäläinen vai suomalainen.

”Montusta ilmestyi huonokuntoinen pat-ruunalaukku, jossa oli sekä venäläisiä että suomalaisia kivääripatruunoita. Laukun alla oli ihmislantio.”

Paikalta löytyi pian lisää suomalaisnappeja, muttei mitään muuta merkittävää esineistöä, minkä perusteella he arvelivat venäläisten vieneen mukanaan kaatuneen henkilökoh-taisen omaisuuden: vainaja oli paljasjalkai-nen, ja hänen mukanaan oli asepukea ja patruunoita lukuun ottamatta vain kupari-langan vyyhti sekä noin 30 pientä kranaa-tinsirpaletta.

Paikalla jatkutut pitkälliset etsinnät tuotti-vat lopulta tulosta ja noin metrin päästä vai-najasta löytyi myös hänen tuntolevynsä. Sen vertaaminen Skokovin tietokantaan vahvisti, että kyseessä on juurikin 22.6.1944 kentälle haavoittuneena jäänyt 26-vuotias viestimies.

Seuraavaksi jäänteet luovutetaan Sota-vainajien muiston vaalimisyhdistyksen edus-tajille, jonka jälkeen ne tuodaan Suomeen hänen henkilöllisyytensä lopullisesti varmista-via DNA-tutkimuksia varten.

ARIELA SÄKKINEN

KUVAT: KARJALAN VALLI

Vainajan yhteydestä löytynyttä irtaimistoa

Kärstilänjärveä

Tunnuslevy on vainajan kansallisuuden ja henkilöllisyyden varmistamisessa avainasemassa

Poika on tullut kotiin

Sota-aikana kotirintaman pappien tehtävä oli tuoda tuhansiin ja taas tuhansiin koteihin suru-uutinen. Papista tuli paikkakunnan ei-toi-vottu vieras. Häneen liittyi kuoleman viesti. Sotien hinta oli äärim-mäisen raskas. Kymmenet tuhannet ristet kertovat tänäänkin maam-me äitien loputtomista kyynelistä. Niin monen poika ei koskaan palannut takaisin kotiin.

Taannoin liityin niiden pappien joukkoon, jotka ovat saaneet siu-nata sankarivainajan. Sain näet puhelinsoiton perheeltä, joka ker-toi liki 80 vuotta sitten kadonneesta enostaan, joka kaatui Talin tais-teluissa vain 19-vuotiaana nuorukaisena. Nyt hänet oli etsinnöissä löydetty ja hän pääsi vihdoinkin kotiin.

Hautajaiset olivat Helsingin Hietaniemen hautausmaalla. Arkku oli pieni, puinen, puhutteleva - karu. Vuodet olivat tehnyt tehtävän-sä ja tästä nuoresta miehestä oli löytynyt vain leijonakokardi, mar-kan raha, nappeja, tuntolevy sekä muutama hauras luu.

Siunauksen jälkeen omaiset kertoivat tarinan enostaan, vanhem-piensa lapsesta, jota äitinsä odotti vuosikymmenet palaavaksi ko-tiin. Poika ei koskaan palannut. Vaan nyt hän tuli, kun äitiä ei enää ollut. Samaan hautaan hänet laskettiin, isän ja äidin viereen.

Viime syksynä me Puolustusvoimien sotilasapit kokoonnuimme koulutuspäivillemme. Meillä oli vain yksi teema: pyrkimys selkeyt-tää strategiaamme. Kirkastaa se, mitä me teemme, miksi me teem-me ja mikä on se tulevaisuuden taistelu, johon varaudumme. Poh-dimme siis olemassaolomme perustaa. Tässä työskentelyssä nousi esiin kolme sanaa, joihin mielestäni tiivistyi työomme Puolustusvoi-missa. Nuo kolme sanaa olivat kärsimys, kuolema ja häpeä.

Elämä, ja varsinkin sota, ovat täynnä kärsimystä. Sodan luoma kär-simys ei pääty rauhansopimukseen. Ihminen kantaa kärsimyksen hintaa mielessään ja ruumiissaan.

Elämässä ja sen taisteluissa on aina läsnä tietoisuus kuolemasta. Kastepöydällekin tuodaan leikkokukkia: siellä missä ihminen syn-tyy, on ihmisen osana myös kerran kuolla.

Sodassa taistellaan isänmaan puolesta. Kerätään kunnia voitoil-la ja sankariteoilla. Vaan siellä, missä on läsnä kunnia, nurkan taka-na vaanii häpeä. Häpeän hetkellä sydäimestä nousee kysymys kel-paamisesta, kun omina tuomisina ei olekaan voittoja. Häpeään vastaus on armo ja rakkaus - sinä kelpaat.

Ja kun näitä kolmea mihiomme sanaa mietin, oivalsin, että ne ovat samalla koko kristillisen kirkon missio. Kirkko on täällä maail-massa kärsimystä, kuolemaa ja häpeää varten. Kristus kärsi, Hän koki häpeällisen kuoleman ristinpuussa. Mutta kuolema voitettiin juuri kärsimyksen ja häpeän kautta. Pääsiäisen viesti on selkeä: Kristus nousi kuolleista, kuolemalla kuoleman voitti ja haudassa oleville elä-män antoi.

Raamatun viesti on ilosanoma kaikille meille, jotka elämme var-jojen maailmassa. Kerran vielä itse Kristus sanoo minulle ja sinulle: vaikka vuoret järkkäisivät ja kukkulat horjuisivat, minun rakkauteni sinuun ei järky, eikä minun armonliittoni horju. Taivaassa kaikki en-tinen on mennyt - niiden joukossa kuolema, kärsimys ja häpeäkin.

RISTO KAAKINEN

Maavoimien kenttärövästi vs.

SANA

SYNTYMÄPÄIVÄT

Juhani Rossi 100 vuotta

Veri veti 18.3.1920 Pieksämäellä rautatieläisperheeseen syntynyttä **Juhani Rossia** rautateille pienestä pitäen. Kesken veturimiesopintojen tuli eteen kuuden kuukauden asevelvollisuusjakso, sen jälkeen opinnot jatkuivat Kuopion konepajalla. Jatkosodan sytyessä hän lähti VR:n vastustelusta huolimatta jatkamaan varusmieskoulutustaan.

Rossin sotatie kulki alkuvaiheessa 1941 Käkisalmen, Raudun ja Kiestingin kautta. Ryhmänjohtajan vastuun korpraali Rossi sai siinä vaiheessa, kun ryhmänjohtajana toiminut alikersantti ei kestänyt taistelujen painetta ja joutui syrjään. Myöhemmin upseerikoulusta vänrikkinä palattuaan hän sai joukkueenjohtajan tehtävät Uhtualla, missä haavoittui syyskuun lopulla 1942. Hartiaan osunut pienoisheittimen ammuksen sirpale aiheutti myös silmien tulehduksen ja neljän kuukauden sairaalareissun. Sirpale on Ros-

sin hartioissa vieläkin sotamuistona.

Kenties tiukin paikka tuli Rossille Viipurin Kivisillassa kesällä 1944 venäläisten rynnistäessä Viipuriin. Joukkue oli torjunta-asemissa sillan takana. Ensin tuli sillan yli pakenevia suomalaisia. Sitten yrittivät sillan ylitystä venäläiset. Rossin joukkue pysyi sitkeästi paikoillaan, vaikka tappiot olivat kovat. Joukkueen 20 miehestä kaatui kaksi ja yksitoista haavoittui. Taistelukuntoisena säilyi vain yhdeksän miestä, Rossi heidän joukossaan.

Neljän vuoden sotareissu oli vain lyhyt jakso sadan vuoden kynnyksellä olevan miehen elämässä. Mutta se jätti mieleen pysyvän oppitunnin.

”Sodasta päättävät miehet, jotka ovat turvassa kaukana sodan melskeistä. Taistelujen keskellä elävät rivimiehet, jotka ovat vain noiden isojen päättäjien käskyläisiä.”

Kotiuttamisen jälkeen Rossi suoritti loppuun opintonsa ja pysyi veturimiehen ammatissa eläkevuosiinsa saakka, toimien myös lukuisissa kunnallisissa luottamustehtävissä sekä Reserviupseeriliiton hallituksessa.

KAUKO VOUTILAINEN

Ester Niiva 95

Esterinä tunnettu, maataan sotavuosina lot-tana palvellut **Meeri Ester Niiva** (s. Tikkala) täytti maaliskuun lopussa 95 vuotta poikkeustilan vallitessa Suomessa. Syntymäpäiväkahvittelut voidaan toivottavasti pitää tulevana kesänä.

Ester asuu Taipalsaarella palvelukodissa, joten onnittelut menivät perille ovelta välitettyjen kukkien ja korttien kera sekä ikkunan toiselta puolelta käytyjen puhelinkeskustelun kautta.

Ester syntyi Taipalsaarella 31.3.1925 perheen toiseksi vanhimpana lapsena. Maalais-talon perheeseen Vitsain kylässä syntyi kaikkiaan viisi lasta, joista Ester oli sota-aikojen alkaessa ensin pikkulottana, ja ehti toimia myös lottana muutaman vuoden.

Nuoremman sisaren kanssa he neuloi-vat ahkerasti rintamalle sukkia, käsineitä ja kypärämyssyjä. Kesällä 1944 Taipalsaari oli

sotatoimialuetta, ja Ester oli mukana myös muonittajana Kirkonkylällä. Tarkkaa tietoa ei ole, missä ruoka valmistettiin, mutta todennäköisesti Seurojentalo Väinölässä.

Kansallispukuja käytettiin tuolloin vielä paljon, joten sellaisen saaminen oli tärkeää myös Esterille. Vuonna 1940 hän oli äitinsä kanssa ostamassa sellaista Lappeenrannassa, mutta sota-ajasta johtuen kaupassa oli vain yksi kappale, joka oli Jääskin puku. Onneksi se oli kuitenkin sopivan kokoinen ja Esterin haaveesta tuli totta. Viimeiset 40 vuotta Esterin aikana rakkaudella ja ylpeydellä kantama puku on ollut hänen tyttärensä käytössä.

Avioiduttuaan Ester oli kirkonkylällä asuneen viisilapsisen perheen kotiäiti. Lasten kasvettua hän teki kausiluontoisesti töitä myyjänä. Kuten monet sen ajan ihmiset, Ester oli myös monipuolinen käsityön taitaja. Vuodesta 2011 hän on asunut palvelutalossa lähellä kotiaan, jossa on päästy käymään pyöräkelkalla, ja viime vuosina pyörätuolin kanssa.

Taipalsaaren Sotaveteraanit ry:n jäseniä on enää kaksi: Ester Niivan lisäksi **Tapio Niemi**, joka aktiivisena järjestömiehenä on pitänyt huolen siitä, että mm. Ester Niiva sai rintamapalvelutunnuksen.

27.4.2015 Tasavallan presidentti myönsi Esterille Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan I luokan mitalin.

AURE NIIVA
tytär

Mauno Santikko 100 vuotta

Kankaanpään miespolisista veteraaneista vanhin, **Mauno Santikko**, saavutti 100 vuoden korkean iän helmikuun 26. päivänä. Hän on syntynyt Kankaanpään Verttuulla Santikon tilalla, jossa hänen isänsä toimi valtion metsänvartijana.

Jatkosodassa Mauno toimi kengitysepäpä 5/KTR 16:sssä (Kiestingin-Louhen maantie, Lohivaara, Uhtuan suunta, Sohjana, Kiestinki, Jeletti, VT-linja, Kivennapa, Kolamäki, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksen linja, Vuosalmi, Ihantala). Hän oli vielä Lapin sodassa Torniossa ja Rovaniemellä.

Sotilasarvoltaan hän on kersantti. Hän on ollut Kankaanpään rintamaveteraanien johdokunnassa ja on Kankaanpään viimeisiä veteraaneja, joka vielä osallistuu eri veteraanitilaisuuksiin.

Jo ennen sotia ostettiin Honkajoelta Heikinniemen tila, jonka myynnin jälkeen tulitiin takaisin Verttuulle, Nauriskosken, Jusilan ja Riihimäen tiloille. Jälkimmäisen myynnin jälkeen ostettiin vielä Vuorelan tila. Myöhemmin Mauno osti Männyn tilan Karvianjoen rannalta ja laajensi sitä parillakin maanostolla. Lehmä oli parhaimmillaan kahdeksan, joita hoidettiin Lahja-puolison kanssa. Perheeseen kuuluu kaksi poikaa, joilla molemmilla on omat perheensä. Nuorempi asuu Männyn tilalla ja vanhempi on eläkkeellä sairasautoyrittäjyydestä Lohjan, Salon, Perniön ja Särkisalon alueella.

Nykyisin Mauno asuu Koivurinteen palvelukodissa muistaen erinomaisen hyvin kaikki vanhatkin asiat. Jalkavaivoja hänellä on ollut aina, niinpä jalkaleikkauksia on ollut viidesti. Sen vuoksi hän kävelee ahkerasti rollaattorin avulla monta kertaa päivässä.

ANSSI JOUTSENLAHTI

Kankaanpään Rintamaveteraanien puheenjohtaja

Ahti Mäntylä 100 vuotta

Seinäjoen Sotaveteraanit ry:n kunniapuheenjohtaja **Ahti Mäntylä** vietti satavuotisjuhlaan 22. helmikuuta 2020. Mäntylä varttui Töysässä Suutalan kylässä ja sai vahvan maahenkisen kasvatuksen. Isän varhainen kuolema loi kuitenkin varjonsa kasvuvuosiin. Nuorisoseura antoi valmiuksia myöhempään elämäntyöhön.

Asepalvelukseen Mäntylä astui heti Talvisodan päätyttyä. Polkupyöräkoulutuskomppania vaihtui pian Uudenmaan Rakuunarykmenttiin. Jatkosodan hyökkäysvaiheen aikana Mäntylä toimi rykmentin komentajan, everstiluutnantti **Hans Olof von Essenin** ratsulähettialiupeeerina ja komentoryhmän johtajana.

Mäntylälle syntyi nopeasti myönteinen kuva jämäkästä komentajasta. Kun joukot

hyökkäsivät vauhdilla kohti Onkamusta, toistui usein von Essenin lausahdus: ”Eiköhän Mäntylä taas lähdetä.” Mäntylä on kertonut omasta toiminnastaan vähäeleisesti, mutta tapahtumat osoittavat, että ratsulähettialiupeeeria tarvittiin monissa vaativissa tehtävissä. Onkamukseen hän sai tiedon veljensä Aarnen kaatumisesta.

Asemasodan myötä Mäntylän tehtävät siirtyivät lähinnä esikunnan huoltotoimistoon. Kesällä 1944 olivat edessä Kannaksen raskaat torjuntataistelut ja lopulta taistelut Ilomantsin suunnalla. Neuvostojoukkojen kovan tulituksen viimein tauottua Mäntylä kertoo ajatelleensa: ”Voiko tämä olla totta, että sota on loppu ja olen hengissä.”

Pian sodan jälkeen Mäntylä perusti perheen Klaara Maria o.s. Rinta-Pollarin kanssa. Metsätalousinsinööri, reservin ylikersantti työskenteli sittemmin Mhy-Liiton toiminnanjohtajana ja toimi Seinäjoen Sotaveteraanien puheenjohtajana 1995–2002. Monia kirjoja julkaissut Mäntylä on kertonut lapsuudestaan, nuoruudestaan ja sodasta kirjassaan *Töysänperän rakuuna* (1992).

JAAKKO OLAVI ANTILA
puheenjohtaja, Seinäjoen Sotaveteraanit ry
KUVA: MIKKO MÄNTYLÄ

Aune Mäkinen 100 vuotta

30.4.1920 100-vuotispäiväänsä viettänyt veteraani **Aune Mäkinen** syntyi Viipurin maalaiskunnan Ihantalassa. Perheeseen kuului äiti Mimmi, isä Joakim Lottanen sekä kymmenen lasta.

Vanhemmilla oli maatila, missä lapset osallistuivat eläinten hoitoon ja peltotöihin. Talvisodan ajan Aune toimi työvelvollisena eläintenhoitajana. Hän lypsi kylän lehmät pimeällä, koska valoisaan aikaan ei saanut liikkua, ettei vihollinen näe liikettä kylällä.

Kodin jättäminen oli vaikeaa. Evakkoon isä ja Aune lähtivät hevosella. Lähtöhetkellä Aune palasi pellolle juosten hakemaan isän unohtuneita rukkasia, vaikka viholliskoneet lensivät jo yläpuolella.

Matka Jyväskylään kesti yhdeksän päivää. Aune jäi pysyvästi Jyväskylän maalaiskuntaan. Työpaikka löytyi valmisvaatemyyjänä Karjalan Puvusta, josta hän siirtyi myö-

hemmin Pukimo Hännisen palvelukseen 22 vuodeksi.

Aune solmi avioliiton **Martti Mäkisen** kanssa 1942. Puoliso oli Talvi- ja Jatkosodan kaukopartiomiehenä, haavoittuen lievästi. Rauhan tultua hän toimi verhojana. Perheeseen syntyi kolme lasta.

Aunella ja Martilla oli harrastuksena tanssi ja moottoriurheilu. Auneen iski ”rallikärpänen” ja hän ajoi maakunnan ainoana naisena ralleja.

Puolison edesmentyä asuu Aune nyt yksin kodissaan. Hän on osallistunut Rintamaveteraanien toimintaan vuosikymmenten ajan. Viesti nuorille on: ”Kunnioittakaa vanhempianne, olkaa jämaköit, reippait ja rohkeit. Älkää kulkeko ko pässit narussa, ei piä mennä lauman peräs.”

Pitkän iän salaisuudekseen Aune arvelee terveitä elämäntapoja. Myös positiivinen luonne ja huumori kantavat.

PEKKA TOIVONEN

puheenjohtaja,

Rintamaveteraanien Keski-Suomen piiri

Paavo Palola 100 vuotta

Lohtajalaisveteraani **Paavo Palola** vietti 100-vuotispäiväänsä Kurkikartanon palvelukodissa 20.4.

Päivänsankari on sinut itsensä, ystäväpiirinsä ja ennen muuta Luojansa kanssa. Elämä ei tarjonnut hänelle eikä hänen sisaruksilleen helppoa rastia. Paavon nuoruusvuosista viidennes kului jatkosodassa rintamalla JP1:n joukoissa. Elantoa piti hänen Kannuksen maamieskoulun jälkeen lähteä hakemaan Australiasta, missä tulivat tutuksi sukulaisten tupakka- ja sokeriruokofarmit sekä suomalaiskaupunki Mount Isan kaivokset.

Tuleva elämänkumppanikin olisi hyvinkin saattanut jäädä löytymättä ilman Australiaa. Tuttavaperheen **Anna Siirilä** oli antanut Suomeen palaavalle Paavolle tehtävän.

Piti viedä terveiset karjanhoitokoulun käyneelle **Kaisa**-siskolle, joka oli sattumoisin tarkastuskarjakkona juuri Paavon paluun aikaan Lohtajalla.

Niistä terveisistä alkoi Paavon ja Kaisan rakkaustarina, joka kesti 47 vuotta, Kaisan syöpäkuolemaan saakka. Meitä veljeksiä liitosta syntyi kolme.

Paavo on tunnettu sovinnon miehenä. Oman perheen lisäksi sydämen asiana on ollut sotaveteraanityö. Sotaretkestä Paavo kertoi pyydettyänsä meille lapsille, mutta niissä tarinoissa ei ihailtu sotaa eikä edes rivien välistä paistanut katkeruus.

Viime vuosina sosiaalisia kontakteja ovat rajoittaneet heikentynyt kuulo ja näkö. Reipas vuosi sitten hän muutti ison kotitalon yksinäisyydestä palvelutaloon, missä sisarusten lapset ja muut palvelukodin ”nuoret” saivat veteraanista aktiivisen seuralaisen ja tarinankertajan.

Kuolemaa hän ei pelkää.

”Iltaisin kun olen käteni ristinyt olen tehnyt yläkerran isännän kanssa selväksi, että olen valmis lähtemään kun kutsu käy. Tässä iässä ei olla katkeria vaan kiitollisia eläytystä vuosista ja siitä, että omat lapset ovat pärjänneet.

KAUKO PALOLA

poika

Juho Vuoristo 100 vuotta

Rintamaveteraani **Juho Antero Vuoristo** täytti 100 vuotta 27.2. Lämminhenkistä syntymäpäiväjuhlaa vietettiin lähes 150 juhlavieraan kanssa Scandic Laajavuorella 22.2.2020.

Juho on syntynyt Keuruulla vuonna 1920 kolmen pojan ja viiden tytön sisarusparveen. Suurimman osan elämästään hän on kuitenkin asunut Jyväskylässä, missä edelleenkin asuu omassa rivitalo-osakkeessaan. Juhon työura alkoi jo 14-vuotiaana, kun hänet pestattiin rautakauppaan juoksupojaksi. Varsinaisen työuran Juho on tehnyt jyr-sijänä silloisella Valtion tykkitehtaalla, joka nykyisin tunnetaan Valmet Technologies Oy:nä. Eläkkeelle hän jäi 1980 oltuaan työelämässä kaikkiaan 42 vuotta, joista loppu-

ajan työnjohtotehtävissä.

Talvisotaan Juho ei vielä osallistunut, vaan toimi Valtion tykkitehtaalla tykkien valmistuksessa. Jatkosotaan ja Lapin sotaan Juho joutui, ja rintamalla vierähtikin lähes viisi vuotta, pääasiassa aseammusaliupseerin tehtävässä.

Juho on tehnyt pitkän uran myös järjestötehtävissä. Jyväskylän Rintamaveteraaneihin hän liittyi vuonna 1979, aluksi rivijäseneksi, mutta osaston puheenjohtajan tehtävä kutsui ahkeraa ja aikaansaavaa veteraania vuonna 1996. Puheenjohtajana hän toimi kaikkiaan 16 vuotta aina vuoteen 2012 saakka. Juho nimettiin osaston kunniapuheenjohtajaksi vuonna 2012 ja Rintamaveteraaniliiton kunniajäseneksi 2015. Juho on myös laulanut Jyväskylän Työväen Mieslaulajissa yli 50 vuotta ja veteraanikuorossakin hän on ollut kantavia voimia.

Juho on aktiivisuudellaan ja erityisesti positiivisuudellaan tehnyt veteraanityötä tunnetuksi Jyväskylässä. Kymmenet jutut paikallisissa lehdissä, milloin lettujen paistajana kokkikerhossa, milloin veteraanien edustajana eri tilaisuuksissa, ovat tehneet hänestä tunnetun ja pidetyn veteraanin.

HANNU PAALIMÄKI

puheenjohtaja, Jyväskylän Rintamaveteraanit

Teuvo Vanhanen 95

Talvisota päättyi 13.3.1940. Samana päivänä **Teuvo Vanhanen** täytti 15 vuotta, joten tänä vuonna, Suomen kunnioittaessa Talvisodan päättymisen 80-vuotispäivää, tuli hänellä täyteen 95 vuotta. Juhlia vietettiin viikkoa aikaisemmin perheenjäsenten ja veteraanityökesken Rokua Health & Spassa. Teu-

vo syntyi Karjalassa Vuokselan pitäjässä eli lähes sotatapahtumien polttopisteessä. Jatkosodan taisteluihin hän osallistui Vuosalmella sekä ja Lapin sodan aikana mm. Tornion maihinnousuun.

Sodan jälkeen perhe löysi evakkotaipaaleellaan kotipaikan Utajärveltä, jossa Teuvo hoiti eläkkeelle jäämiseen saakka menestyksekkäästi maanviljelystilaansa ja koulutti lapsensa jäätyään leskeksi jo varhain 70-luvulla.

Teuvo on osallistunut aktiivisesti Utajärven Sotaveteraanien toimintaan mm. sihteerinä 10 vuoden ajan ja hallituksen jäsenenä edelleenkin. Hänet on palkittu mm. Sotaveteraanien kultaisella ansioristillä ja Pohjois-Pohjanmaan piirin sihteerin lautasella.

TEKSTI: JOUNI JURVA,

Utajärven Sotaveteraanit ry. puheenjohtaja

KUVA: MARKKU VANHANEN

Korjaus

Edellisessä numerossa kerroimme korialaisen veteraanin **Martti Mikkosen** 105-vuotispäivästä. Juttuun oli pujahtanut väärä kuva, tässä oikea päivänsankari. Toimitus pahoittelee virhettään ja lähettää vielä uudetkin onnentoivotukset.

Viimeiseen iltahuutoon

Niilo Kivisola 1924 – 2020

Talvi- ja Jatkosodan veteraani **Niilo Kivisola** (vuoteen 1931 Bogdanoff) menehtyi äkilliseen sairaskohtaukseen Lahdessa 8.2.2020. Kivisola syntyi menetetyssä Karjalassa Salmin Lunkulan saarella liivinkieliseen perheeseen. Suomen kielen hän opetteli perheen muutettua Impilahteen hänen ollessaan 10.

Talvisodan sytyttyä evakkotie vei perheen Viinijärvelle. Kivisola seurasi kahden vanhemman veljen esimerkkiä ja ilmoittautui vapaaehtoiseksi linnoitustöihin. Palo isänmaan palvelukseen oli niin kova, että tuolloin vasta 15-vuotias nuorukainen lähti matkaan vanhemmiltaan salaa. Hän yritti ilmoittautua vapaaehtoiseksi rintamalle, mutta yritys tyssäsi nuoreen ikään. Jat-

kosodan alkaessa hän palasi Karjalaan, missä toimi ilmasuojelujoukoissa.

Varusmiespalvelukseen Laatokan Rannikkoprikaatissa hän sai kutsun 1943, minkä jälkeen tie vei rintamalle. Kivisola oli mukana mm. Viteleen maihinnousun rankoissa taisteluissa 1944, minkä jälkeen hänen ilmatorjuntapatterinsa suojasi vetäytymisvaiheessa mm. Valamon saarta.

Sodan tapahtumat jäivät vaivaamaan uniin vielä vuosiksi. Vuonna 1945 hän avioitui Maijansa kanssa, jonka tuella sai jätettyä ahdistavat muistot taakseen. Lahteen asettunut Kivisola teki uransa ammattiautoilijana ja oli aktiivisesti mukana veteraanitoiminna ja Laulava Kaukopartio-kuorossa.

Leskeksi Kivisola jäi 65 vuoden avioliiton jälkeen 2010 toimittuaan viimeiset vuodet vaimonsa omaishoitajana. Seurallinen veteraani muistetaan myös viime vuoden Linnan juhlista, jossa hän vietti nimipäiväänsä presidenttiparin kanssa muutta mutkitta jutellen.

Lahden veteraanityössä mukana olevien lisäksi häntä jäi kaipaamaan poika sekä lastenlapsia neljässä sukupolvessa.

JUHANI VILO

Puheenjohtaja

Lahden Sotaveteraanit ry

Aarne Salo 1916 - 2020

Rauman maalaiskunnassa 13.2.1916 syntynyt **Aarne Salo** menehtyi 4.3.2020

104-vuotiaaksi eläneen Aarnen koti oli vaatimaton. Isän kuoltua sodassa 1918, meni hänen äitinsä uusiin naimisiin ja Aarne kasvoi tätinsä luona. Kansakoulun ja Maanviljelyskoulun jälkeen hän hankki ajokortin ja aloitti autoilu-uransa, missä viihtyi hyvin.

Tulevan vaimonsa hän oli tavannut tansseissa, häitä vietettiin syyskuussa 1939. Pian tuon jälkeen Aarne kutsuttiin puolustamaan maataan.

Niin Talvi- kuin Jatkosodan hän toimi ajotehtävissä, mm. lääkintätehtävissä haavoituneita ja kaatuneita kuljettaen.

Sodan jälkeen Aarne muutti perheineen ensin Lopelle ja sieltä Riihimäelle, jonne

Heikki-poika oli päässyt oppikouluun, kouluttautuen myöhemmin pankkivirkailijaksi. **Hilja**n toimiessa kotirouvana ja jäätelökioskin myyjänä, hankki Aarne taksiluvan ja jatkoi kuljetusalalla vielä 25 vuotta.

Hämeenlinnaan perhe muutti 35 vuotta sitten. Hilja-vaimon kanssa ehti yhteistä taivalta kertyä 72 vuotta. Hänen kuolemansa jälkeen Aarne muutti Renkoon.

Pitkän elämän salaisuudeksi Aarne arvioi terveelliset elämäntapansa. Sodasta päästyä elämä oli säännöllistä ja tarkkaa.

”Ihmisen pitää tehdä työtä. Olen tyytyväinen siihen, että sain ajaa autoa siviilissäkin vielä yli 50 vuotta”, hän tuumi viimeisen syntymäpäivän alla.

Ammattiautoilijan myöntämän kultaisen ansiomerkin hän sai 1967. Autoilusta tuli myös rakas harrastus.

Pihlajalinnan hoivakodissa viimeiset vuotensa viettäneen huumorintajuinen ja kohteliaan herrasmiehen askel alkoi hiljeta ja kuulo heiketä, minkä vuoksi hän arvosti saamaansa yksilöllistä hoitoa.

HEIKKI KILPELÄINEN

toiminnanjohtaja

Sotainvalidien Veljesliiton Rengon osasto ry

Jukka Simola 1926 – 2020

Lahden Sotaveteraanipiirin viimeinen sotaveteraanitaustainen puheenjohtaja **Jukka Simola** kuoli 20.2.2020 Lahdessa 93-vuotiaana.

Suojeluskuntapoikiin kuuluneen Simolan opiskelu keskeytyi, kun hän aloitti huhitikuussa 1944 asepalveluksensa 17-vuotiaana. Hän sai Riihimäellä koulutuksen tykistön tulenjohtotehtäviin. Viipurin kautta tie kulki jatkosodan rintamalle. Vihollisen suurhyökkäys alkoi 9. kesäkuuta 1944 Karjalannaksella. Jytinä kuului Lahteen saakka. Rauha tuli, kun Simolan yksikkö oli Äyräpään Vuosalmella.

1946 Simola joutui silloisen punaisen Valpon kuulusteluihin kolmeen kertaan. Hän kuului opiskelijoiden Kultainen Leijona –järjestöön, jonka tarkoituksena oli osallis-

tua vastarintaan, jos Neuvostoliitto pyrki miehittämään Suomen. Mitään hän ei kuitenkaan kuulusteluissa paljastanut. Sotaan osallistumisesta huolimatta Simola joutui jatkamaan vielä varusmiespalveluksensa täyteen.

Simola oli aktiivinen ja monipuolinen urheilumies ja toimi oman kilpauransa jälkeen asiantuntijana kansainvälisissä tehtävissä. Pitkän työuransa hän teki eri yrityksissä teknisten tuotteiden myyntipäällikkönä.

Eläkkeelle jäätyään sotaveteraanityöstä tuli Simolalle tärkeää ja hän toimi Keski-Lahden Sotaveteraanit ry:n hallituksen puheenjohtajana vuosina 2002-2012 ja Lahden piirin sotaveteraanit ry:n puheenjohtajana vuosina 2012-2018. Simola osallistui myös Suomen Poikien eli jatkosodassa Suomen rintamalla palvelleiden Viron vapaaehtoisten veteraanityön tukitoimintaan. Hänelä myönnettiin Viron puolustusministeriön III luokan ansioristi ja Suomen Leijonan Ritarikunnan ritarimerkki.

LASSE KOSKINEN

Lahden Sotaveteraanit ry:n tiedottaja

Toivo Ojala 1925-2020

Merijärven viimeinen veteraani **Toivo Johannes Ojala** menehtyi 11.1.2020 lyhyen sairastelun jälkeen Oulun yliopistollisessa sairaalassa.

Karjanhoidon ja metsätöiden kaltainen ruumiillinen työ tuli merijärveläiseen maanviljelijäperheeseen syntyneelle Toivolle tuksi lapsesta saakka. Kansakoulua hän sai käydä neljä vuotta, jatkokoulua sata tuntia. Urheilu kuului vapaa-ajan harrastuksiin.

1942 tuolloin 17-vuotias Toivo sai kutsun sotapalvelukseen: ensin Nurmeksen koulutuskeskukseen ja sieltä lääkintäaliupseerikoulutukseen Lahteen. Sieltä tuli komennus Sotkamoon koulutusta vastaaviin tehtäviin. Vuosalmessa odotti raskas tehtävä, kun tuli määräys rintamajoukkoihin tunnistamaan kaatuneita yhdessä sotilaspapin kanssa. Lää-

kintämiehenä Toivo osallistui Lapin sotaan, missä hän haavoittui kranaatinheitinkeskeyksessä päähän, käteen ja jalkoihin. Seurauksena olivat kivut, jotka kestivät loppuelämän.

Rauhan tultua Toivo palasi kotiin Merijärvelle. Hän avioitui **Marjatta Hannuksen** kanssa 1953. Perheeseen syntyi kaksi poikaa. Veljensä kautta Toivo sai töitä alueellisessa sähköyhtiössä, missä hän oli asentajana ja työnjohtajana kymmeniä vuosia vastuussa kotipitäjäänsä sähköistä.

Ansioistaan hän sai Jatkosodan Muistomitalin sekä 2.lk:n Vapaudenmitalin, Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan Mitalin sekä Keskuskauppakamarin kultaisen 30-vuotismännen ja ruusukkeen. Merijärven Sotaveteraanien puheenjohtajana Toivo vuosina 1973-1979 sekä 1987-1998. Ensimmäisen vaiheen aikana valmistui veteraanien asuntorivitalo. Veteraanityöstään Toivolle myönnettiin sekä Sotaveteraanien ansioristi että kultainen ansioristi.

Leskeksi hän jäi vuonna 2008.

MARKKU SAKKO JA JUHANI ALARANTA

Merijärven Sotaveteraanit ry

Kalle Väänänen 1927 – 2020

Lahtelainen Jatkosodan veteraani **Kalle Väänänen** menehtyi 28.3.2020 pitkällisten sairauksien uuvuttamana.

Enossa kahdeksanlapsiseen perheeseen syntynyt Väänänen oli liittynyt suojeluskuntaan jo kymmenvuotiaana. Kaksi vuotta myöhemmin syttyneessä Talvisodassa hän oli niin desanttijahdissa kuin ilmasuojelujoukoissa, joissa, samoin kuin työpalvelussa, hän toimi myös Jatkosodan ajan. Yhtä veljeä lukuun ottamatta kaikki Väänäsen seitsemän veljestä selvisivät rintamalta kotiin.

Sotien jälkeen hän kirjoitti ylioppilaaksi Kuopiossa, minkä jälkeen kävi Kadettikoulun kurssin 37 ja aloitti uransa Puolustusvoimien palveluksessa, mistä erosi täysin palvelleena Moottorikoulun HKoulK johtajana.

Nuorempana hän oli aktiivinen urheilumies ja kilpaili maastojuoksussa ja ampu-mahiihdossa MM-tasolla saakka. Nuoruusvuosien harrastusten siirtyessä sivuun tulivat tilalle mm. metsänhoito, kaaderivelitoiminta sekä veteraanityö. Hän asui jonkin aikaa myös Kanadassa, mutta totesi, ettei se ollut Suomen veroinen maa.

Toimelias veteraani antoi kasvot Lahdes-saloitettulle veteraanikummitoiminnalle ja oli aktiivisesti mukana Lahden Sotaveteraaneissa. Hän asui loppuun saakka Vesijärven rannalle omin käsin rakentamassa rakkaassa talossaan, jonka kokoelmat heijastivat isäntänsä rakkautta kauniisiin esineisiin ja niiden keräilyyn.

Osallistuva, laulava ja huumorintajuinen veteraani nukkui pois isänmaataan suures-ti rakastaen. Häntä jäivät kaipaamaan suuri suku ympäri Euroopan sekä ystävät.

JUHANI VILO

Puheenjohtaja

Lahden Sotaveteraanit ry

Tauno Partanen 1922 – 2020

Vieremällä nähtiin 28.3.2020 historiallinen hetki: pitäjän viimeinen veteraani **Tauno Partanen** saatettiin haudan lepoon.

Partanen syntyi Vieremän Valkeiskylällä helmikuussa 1922. Hän oli sisarusarjansa ainoa poika, sisaria oli kuusi.

Sota-aikana hän palveli Rukajärven suunnan Jalkaväkirykmentti 52:n 5. komppanian 3. ryhmässä, osallistuen mm. Pallon taisteluihin juhannuksen aikaan 1943, kun suomalaiset divisioonan komentaja kenraalimajuri Raappanan käskystä valtasivat tukikohdan takaisin. Tauno muisteli viime vuosinaan usein, miten hän kenraalimajuri Raappanan takaisinvaltauskäskyä totellessaan joutui kantamaan kasapanoksia pioneerivänrikin mukana. Hän muisteli, miten takaisinvaltaukses-

sa käytettiin lähes 27 000 kranaattia.

Sodasta hän palasi viljelemään kotitilaan-sa. 1.10.1956 hän avioitui **Katri Kainulaisen** kanssa. Pariskunta viljeli maitaan ja piti karjaa. Tauno hoiti metsiään. Puutyöt olivat myös tärkeitä.

1980-luvulla pariskunta osti rivitalo-osakkeen Vieremän keskustasta. Kesät he viettivät Kylmälän tilallaan.

Syksyllä 2018 pariskunta joutui erilleen, kun Katri-puolison joutui siirtymään palvelukotiin. Yksin eläessään Tauno kuunteli radiota ja otti kantaa maailman tapahtumiin.

Viime vuodenvaihteessa Tauno pääsi asumaan Katri-puolisonsa luokse Kesälampi-hoivakotiin.

Tauno Partanen oli Vieremän Rintamaveteraanit ry:n jäsen vuodesta 1968 kuolemaansa asti. Virkeää veteraania jäivät kaipaamaan puolison lisäksi sisar ja siskojen lapset.

IRMA ARFFMAN-KOMULAINEN

Kirjoittaja on vieremäläinen toimittaja

Eino Veistola 1919 - 1920

Jatkosodan veteraani **Eino Veistola** menehtyi 13. maaliskuuta 2020 pitkän sairauden uuvuttamana palvelutalo Telkänpesässä puolison ja lasten läsnä ollessa. Hän oli syntynyt Jyväskylässä 4.6.1919.

Kersantti Veistola joutui 21-vuotiaana jatkosotaan, jossa palveli ryhmänjohtajana (JR 6, JR 48), haavoittuen Tali-Ihantalassa. Sotasairaalasta hän palasi vielä rintamalle ennen rauhaa. Hänet palkittiin useilla kunnia-merkeillä.

Puoliso **Anna** (os.Minkkinen) muutti sodan jälkeen työn vuoksi Rautalammita Jyväskylään. Heidät vihittiin 16.1.1946 Jyväskylässä. Yhteistä taivalta kertyi 74 vuotta.

Sotavuosien jälkeen Veistola palveli teknikkona Valmetin Tourulan asetehtaalla esimiestehtävissä. Hän toimi vuodesta 1968

Rintamaveteraanien Keski-Suomen piirissä ja Jyväskylän osastossa, osallistuen myös Sotainvalidien toimintaan. Puolustusministeri myönsi Veistolalle vuonna 2008 Rintamaveteraaniliiton kunniaristin. Liiton kunniajäseneksi hänet kutsuttiin liittokokouksessa 2015.

Erityinen ansio Veistolalla oli hankkeessa, jossa veteraaneille toteutettiin kuntoutuslaitos Laukaaseen. Hän oli perustajajäseniä ja toimi lähes 50 vuotta Peurungan luottamus-tehtävissä. Ansioistaan hänet kutsuttiin säätiön kunniajäseneksi.

Veistola muisteli kiitollisena aikaa, jolloin hän sai puolisonsa kanssa kutsun tasavallan presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotolle. Presidenttiparin tapaaminen toistui 2013 veteraanipäivän pääjuhlassa Jyväskylässä.

Avioparille mieluinen ja rakas koti sijaitsi Tapionkadulla, jossa he asuivat yli puoli vuosisataa ennen siirtymistä Telkänpesään. Veistola siunattiin haudan lepoon Jyväskylän vanhan hautausmaan kappelissa 18.4.2020 lähiomaisten läsnä ollessa.

PEKKA TOIVONEN

puheenjohtaja,

Rintamaveteraanien Keski-Suomen piiri

Eversti (evp) Perttu Peitsara

”KONEITA IDÄSSÄ –LENTOSUUNTA LÄNTEEN...”

”Koneita idässä – lentosuunta länteen”

kirjasarja käsittelee Ilmapuolustuksen viestitoiminnan ja ilmavalvonnan historiaa vuosina 1918–1952

Kirjasarjan viimeinen osa on valmistunut!

I Sotavuodet 1943–1945

- asemasota • vetäytymisen vaiheet
- Lapin sota

II Sodasta toipumisen vuodet 1945–1952

- Lausuntoja sodan ajan ilmavalvonnasta
- Valvontakomission toiminta

Kirjojen myynti:

Ilmavoimamuseo, Tikkakoski

www.ilmavoimamuseo.fi, puh. 014 375 2125

Ilmailumuseo, Vantaa

www.ilmailumuseo.fi, puh. 09 8700 870

**Kirjasarjan
esittely:**
www.qrmedia.fi

**PHOENIX
CONTACT**

KP Service
Partner

ABUS
CRANE SYSTEMS

Lapua
Premium
Products

www.lapua.com

YouTube

**YHDESSÄ
PAREMPI
JA TURVALLINEN
TULEVAISUUS.**

**Turvaa kaluston
koko elinjaksole.**

Millog ylläpitää maa- ja merivoimien kalustoja sekä ilmavoimien valvontajärjestelmiä niin normaali- kuin poikkeusoloissa.

Millog

millog.fi

f \ \ \ in

SVENSK RESUME

Veteranmeddelande till det finska folket

De nuvarande undantagstillståndet har fått bland annat Rundradion och flera andra mediehus att begrunda sin kärnuppgift: att förmedla en pålitlig information, genom vilken man till medborgarna förmedlar en stadig säkerhet. Ett liknande övervägande gör man beträffande informationen till veteranerna. Förutom information är meddelandeförmedling på samma gång en underhållning i vardagen och en del i motarbetandet av ensamhetskänslan hos våra hedersmedborgare. Men även det finska folket är i behov av information från veteranerna.

Informationen till våra veteraner har på ett par år erfarit en betydande ansiktslyftning speciellt genom uppdateringar i det sociala mediet och nätsidorna. Vårt digitala framsteg är enligt mätningarna i paritet med finskt rekord. Dessutom sammanfördes Krigsveteran- och Frontveteranförbundens tidningar till tidningen Fältposten för drygt ett år sedan. Vår tidning är förutom Krigsinvalidentidningen den enda tryckta produkten som koncentrerar sig på veterangenerationens historia, åsikter och nuvarande verksamhet.

Trots betydande verksamhet håller veteranfältets förändrade uppbyggnad och ekonomins realiteter reda på, att förbunden icke har kunnat bli vilande på informationens lagrar. Till exempel har utvecklingen av tidningen i bakgrunden planerats småningom, men nu kommer den på grund av koronaepidemin beroende ekonomiska recessionen obehagligt att påskynda behovet av utvecklingsverksamhet.

Vid skötseln av koronaepidemin har man till och med stött på oetisk profitering av nationer eller medborgare, men man har också erfarit samförstånd. Allt bättre inser man, att skötseln av den egna tomten inte ensamt räcker till, om den övriga ekonomiska och säkerhetsomgivningen stör samman runt omkring oss. Lösningen av denna upp-

gift är helt enkelt så stor, att inte ens den starkaste ensam klarar av densamma.

Fältposten-tidningen är ett språkrör för och drivare av veterangenerationens fördelar. Vår organisation på fältet informerar på vår tidnings sidor beträffande sina aktiviteter.

Vi önskar upprätthålla denna utveckling och föra vår tidning över denna strukturella förändring till huvudspråkrör för den krigstida generationens traditionsarbete.

Ledningen och förverkligandet av denna omstrukturering av veteranfältet är under de följande två åren i sitt mest kritiska skede. För den så kallade stora publiken, det finska folket, är det viktigt att skapa en information angående vår krigsgeneration, baserad på vars handlingar vi kunnat bygga ett av världens bästa samhällen. Denna förpliktigande avsikt lyckas endast genom en effektiv information. Liksom övervinnet av koronaepidemin, fordrar internaliseringen av veterangenerationens tradition ett omfattande samarbete.

Veteranförbundens kraft vilar på en aktiv medlemskår, som för ärendena mot ett gemensamt mål. Då hörs vår röst tillräckligt högt och över hela Finland. Informationen är här i en nyckelposition och vår tidning dess flaggskepp. Endast i samarbete förstår vi passera det hotande koronagrundet.

Veteranorganisationerna har en bra möjlighet att upprätthålla en aktiv informationshelhet. En viktig del härav är en progressiv Fältposten-tidning, på vars sidor veterangenerationens budskap förklaras även i fortsättningen. Och det budskapet är ”Tillsammans”.

FRÅN VERKSAMHETSLEDAREN

Coronaepidemin utmanar veteranarbetet

Coronaviruset har fått samhället i undantagstillstånd och kaos. Detta har alldeles speciellt och på många sätt påverkat veteranorganisationernas verksamhet, våra medlemmar, veteranerna, dessas hustrur och änkor och även många av våra stödjande medlemmar tillhör sjukdomens egentliga riskgrupp. Att försätta över 70-åringar i karantän utgör också i sig en utmaning för vår verksamhet. Lyckligtvis har vi när detta skrivs inte nåtts av sorgebud förorsakade av corona.

Veteranorganisationerna reagerade omedelbart på de begränsningsåtgärder som presenterades av landets regering. Beklagligt var det till en början naturligtvis, att minnestillfällena i anledning av

Vinterkrigets slut den 13.3 förblev ohållna. Denna tunga fred hade varit förtjänt av att ihågkommas mera än enbart förmedlad av media. De nu planerade tillställningarna inhiberades.

Samma veckoslut rekommenderade Krigsveteranförbundet och Frontveteranförbundet sina distrikt, att de möten och tillfällen på distrikts- och lokal nivå skulle inhiberas och flyttas till en senare tidpunkt. Denna rekommendation har förverkligats på ett berömligt sätt. När coronakrisen lättar och begränsningarna upphör, kan man förvänta sig en mängd möten och tillfällen. Förbunden hjälper och ger råd hur denna mötesmängd skall klaras av. Naturligtvis kom-

mer också förbundens styrande organs möten att förflyttas. En del har hållits i form av videomöten. Den mest betydande förändringen är att Finlands Krigsveteranförbunds förbundsmöte senare läggs till hösten.

Vi har också meddelat fältet, att veteranerna icke får känna sig övergivna. Ensamheten har varit ett problem för veteranerna och dessas änkor redan före koronaepidemin. Naturligtvis inte för alla, men för en beklagligt stor del. Under undantagstillstånd, då mängden av sociala kontakter medvetet begränsas, framträder dessa problem. Detta utmanar veteranarbetet till allt större satsning på samröre med våra hedersmedborgare.

Vi tror, att även ett telefonsamtal i detta tillfälle har en större betydelse än tidigare. Man kan utbyta information och höra sig för angående hur en veteran mår. Ett eget kapitel är naturligtvis, om det finns möjlighet till ett videosamtal. Och man kan ju också via some utbyta information. Våra veteraner och dessas närstående är väl förstående folk och även dylika samband återfinns säkert.

Jag önskar våra läsare krafter och seghet och framför allt hälsa. Vi hoppas, att vi möjligast snart uppnår, om ej alldeles normala, så åtminstone mera normala förhållanden.

HEIKKI KARHU,
Verksamhetsledare,
Frontveteranförbundet

Svensk översättning: Anders Knip

LAPIN SOTA

Syksyllä 1944 Suomi solmi kipeästi kaivatun rauhan Neuvostoliiton kanssa. Tämä käänsi kuitenkin asetelman pääläelleen, sillä Neuvostoliitto määräsi Suomen katkaisemaan suhteet Saksaan ja ajamaan saksalaiset maasta. Entisistä aseveljistä tuli viholliset ja Suomi löysi itsensä taas sodasta: Lapin sodasta.

Synkkä sota pohjoisessa

Saksalaisten vetäytyminen Suomesta syksyllä 1944 äityi sodaksi, jonka vauhdittajana oli Neuvostoliitto.

Sitä sota ei halunnut kukaan – jos nyt sotaan kukaan kaipaisi. Edessä oli kuitenkin harvinaisen vastenmielinen reissu.

Suomalaiset sotilaat olivat ke-säkuukausien ajan torjuneet neuvostoarmeijan toistuvat vyörytykset Suomeen. Suurtaistelujen sarjan viimeinen erä oli mitelty Ilomantsin korpimaastossa, ja sekin oli päättynyt suomalaisten torjuntavoittoon.

Kun aseet olivat vihdoinkin vaienneet 5. syyskuuta naapurinkin puolelta, kuviteltiin kaiken vihdoinkin olevan ohitse. Yli kolme vuotta kestänyt sotareissu olisi päätöksessään. Ne, jotka olivat siitä hengissä selvinneet, tahtoivat vain kotiin.

Toisin kuitenkin kävi.

Tiukka ennakkoehto

Jo helmikuussa Neuvostoliitto oli ilmoittanut valtioneuvos **J.K. Paasikiven** ja lähettiläs **Aleksandra Kollontain** välisissä salaisissa neuvotteluissa yhtenä rauhan ennakkoehtona, että Suomen oli katkaistava suhteet Saksaan ja internoitava maassa olleet reippaasti yli 200 000 saksalaissotilasta. Se oli ollut yhtenä kantona kaskessa, että Suomi päätti torjua sovun löytämisen.

Sama pykälä kuitenkin oli myös uusissa rauhan ennakkoehdoissa, ja siitä Moskova ei hellittänyt tippaakaan. Ulkoministeri **Carl Enckell** kävi ilmoittamassa 2. syyskuuta Saksan lähettiläälle **Wipert von Blüherille** suhteiden katkaisemisesta ja presidentti **Mannerheim** viestitti kohteliaiin sanakääntein saman **Adolf Hitlerille** kirjeitse, mutta saman päivän radiopuheessaan pääministeri **Antti Hackzell** unohti kertoa saman koko kansalle.

Se oli kallis unohdus, joka herätti Moskovassa epäilyksiä niin paljon, että puna-armeija jatkoi suomalaisten asemien moukarointia vielä vuorokauden sen jälkeen, kun omat aseet oli jo laskettu. Venäläi-

Suomalaisjoukot matkaavat ohi poltetun Rovaniemen, josta tuli Lapin sodan symboli.

set olivat nimenomaan edellyttäneet, että Suomi ilmoittaisi julkisesti suhteiden katkaisemisesta.

”Kun kuitenkin Suomen elinedut vaativat ryhdyttäväksi mahdollisimman pikaiseen rauhantekoon sellaisin ehdoin jotka turvaavat maan itsenäisyyden, ei ole enää mahdollista käyttää Suomen valtion aluetta Saksan sotatarkoituksiin”, Enckellin jättämässä hallituksen tiedonannossa oli kohteliaasti muotoiltu. Saksalaisia vaadittiin poistumaan 15. syyskuuta mennessä, kuten liittoutuneiden ehdoissa edellytettiin.

”Ja tuon te rohkenette sanoa minulle!”, lähettiläs von Blüher oli tiuskaissut kuultuaan Enckellin tuoman viestin.

Saksa varautui ennalta

Saksalaiset olivat varautuneet siihen mahdollisuuteen, että aseveli Suomi luopuisi sodasta – tai puna-armeija vyöryisi voimallaan eteläiseen Suomeen. Berliinissä oli laadittu sitä tilannetta varten useitakin suunnitelmia.

Koko pohjoinen Suomi Oulujärven korkeudelta oli ollut sovitus-

ti saksalaisten vastuulla. Näin 20. Vuoristoarmeija oli asemassa Pet-samossa, Sallassa, Kiestingissä ja Uhtualla. Pitkät sotavuodet ovat karaisseet saksalaisista osaavia sotilaita, jotka olivat asemasodassaan säästyneet suurilta tappioilta.

Saksalaisjoukkojen pitkäaikainen komentaja, kenraalileversti **Eduard Dietl** oli kuollut lento-onnettomuudessa juhannuksen alla 1944. Hänen seuraajakseen oli tullut kenraalileversti **Lothar Rendulic**. Tavatessaan ylipäällikkö Mannerheimin 2. syyskuuta Helsingissä Rendulic tuli lausuneeksi, että maa-

ilman parhaiden sotilaiden – saksalaisten ja suomalaisten – mahdollisesta keskinäisestä taistelusta tulisi hyvin verinen.

Hitler tietävästi tapansa mukaan raivostui ensin saatuaan Mannerheimin kirjeen. Führerillä oli kuitenkin kovin kiireisempää huolehdittavaa, kun puna-armeija murskasi kaiken vastuksen alleen itärintamalla ja kiiruhti kohti Berliiniä. Länsiliittoutuneet etenivät selän takana.

Hitler antoi Rendulicille käytännössä vapaat kädet toteuttaa operaatio Birke, jonka suunnitelma oli ollut jo kuukausia sitten valmiina. Se tarkoitti, että saksalaiset alkaisivat vetäytyä kohti pohjoista. Operaation suojaksi saksalaiset olivat valmistaneet kesän aikana kaksi suoja-asemaa, joista Sturmbock sijaitsi Lätäsenolla käsivarressa ja Schutzwall Tankavaarassa.

Heti suhteiden irtisanomisen jälkeen saksalaiset lopettivat yhteistoiminnan suomalaisten kanssa ja määräisivät omat sotilaansa kantaamaan asetta myös selustassa. Suomen Päämaja taas määräsi Kannaksen reservinä olleet 6. Divisioonan ja 15. Prikaatin siirtymään pohjoiseen. Vastaavasti Lapissa saksalaisille alistettuna olleet neljä erillistä pataljoonaa määrättiin irrottautumaan etelään.

Taistelu Suursaaresta

Suomalaiset olivat kiusallisessa tilanteessa. Propaganda oli toivotanut viestiä Saksan nerokkaasta johtajasta ja hänen voittamattomasta armeijastaan. Kesän suurhyökkäyksen torjumisessa saksalaisista oli ollut merkittävä apu, kun lento-osasto Kuhlmeyn Stukat ja Focke-Wulfit olivat torpanneet neuvostotankkien etenemistä, Saksasta saaduista panssarinyrkeistä ja panssarikauhuista puhumatta. Nyt saksalaiset piti ajaa pois maasta. Ei ollut varmuutta siitä, ta-

pahtuisiko kaikki sovussa, vai lei-
mahtaisiko jossain vaiheessa.

Saksalaiset itse helpottivat enti-
sen aseveljen tuskaa. Suursaari oli
strategisesti äärimmäisen tärkeä
Neuvostoliiton Punalippuisen lai-
vaston sulkemiseksi Pietarin edus-
talle. Siksi jo ennen Birken suun-
nitelmien laatimista oli valmisteltu
Operaatio Tanne turvaamaan Itä-
meren herruutta. Sen läntinen osa
Ahvenanmaan miehityksestä jäi to-
teutumatta, mutta sen sijaan itäinen
osa Suursaaren valtaamisesta pistet-
tiin toteutukseen.

Saksalaisilla oli käsitys, että Suur-
saaren komentaja, everstiluutnant-
ti **Martti Miettinen** luovuttaisi ase-
mapaikkansa suosiolla. Se oletamus
oli väärä. Suursaaresta taisteltiin to-
sisiaan. Syntyi myös tilanne, jossa
Suomi ja Neuvostoliitto taistelivat
samalla puolella. Itämeren laivas-
to lähetti kaikkiaan 76 lentokonet-
ta saksalaisalusten kimppuun.

Taistelu päättyi yli tuhannen sak-
salaisen antautumiseen, mutta sitä
ennen heitä oli kaatunut 153. Suo-
malaisten tappiot olivat tuntuvasti
pienemmät.

Sopiva Siilasvuo

Saksalaiset olivat aloittaneet vetäy-
tymisensä jo 6. syyskuuta, kun 18.
Vuoristoarmeijakunta oli irtaan-
nut Kiestingistä. Etelä-Suomes-
sa olleet saksalaiset laivattiin Tans-
kaan samana päivänä. Kaikki alkoi
siis lupaavasti. Molemmiin puolin
tavoitteena oli, että saksalaiset ve-
täytyisivät alta pois, ja suomalaiset
joukot seuraisivat perässä.

Moskova oli kuitenkin toista
mieltä. Väli rauhansopimus allekir-
joitettiin 19. syyskuuta, ja sen toi-
nen artikla edellytti vielä Suomes-
sa olevien saksalaisten joukkojen
riisumista aseista. Heidät tuli luo-

vuttaa Neuvostoliittoon. Nopeas-
ti suomalaisille kävi selväksi, että
Kremlissä ei edellytetty vain sak-
salaisten häätämistä. Oli sodittava.

Mannerheimillä oli tehtävään so-
piva mies. Hän määräsi 22. syys-
kuuta Pohjois-Suomen joukkojen
komentajaksi kenraaliluutnant-
ti **Hjalmar Siilasvuo**, joka tuns-
i saksalaiset. Siilasvuo oli komenta-
nut 1941-1942 III Armeijakuntaa,
kun se taisteli saksalaisten rinnalla
Kiestingissä. Siellä hän myös oli ri-
tautunut aseveljien kanssa, ja juu-
ri henkilösuhteiden tulehtumisen
takia Siilasvuo oli siirretty syrjään.
Näin hänellä riitti paitsi kunnian-
himoa, myös nälkää saksalaisten ta-
ka-ajoon.

Vahvistukseksi Lapin sotaa var-
ten Siilasvuo sai Panssariprikaatin.
Ennen pitkää saksalaisten takaa-
ajoon liittyivät vielä 3. Divisioo-
na, 11. Divisioona ja Rajajääkäri-
prikaati.

Maihinnousu Tornioon

Ensimmäiset tulikosketukset ta-
pahtuivat Pudasjärven suunnalla
28. syyskuuta. Seuraavana päivänä
taisteltiin myös Olhavaajoella. Sak-
salaiset olettivat, että nämä olivat
vain omapäisten upseerien johta-
mia yhteenottoja.

Siilasvuo tiesi, että saksalaisten
takaa-ajo olisi ollut raskas ja hidas
tapa pysyä perässä. Pohjoisen Suo-
men pilkkoivat vesistölinjat, jotka
olisivat olleet vaikeita ylitettäviä,
mutta helppoja puolustaa. Saksa-
laiset vetäytyivät kohti omia huolto-
keskuksiaan, kun taas suomalaiset
loittonisivat omistaan. Tiet olivat
surkeita ja miinoitettuja, sillat tu-
hottuja. Päivänvalokin lyheni sil-
missä.

Siilasvuo päätti saksalaisten sel-
kään toteutettavasta maihinnou-

susta. Jalkaväkirykmentti 11 ah-
dettiin Oulussa kolmeen laivaan,
jotka suuntasivat Tornion Röytän
satamaan. Operaatio oli uhkaroh-
kea. Alukset olivat kuin tarjottimel-
la Luftwaffelle, sukellusveneistäkin
puhuttiin. Ei myöskään ollut tie-
toa, paljonko koko ajan liikkees-
sä olleilla saksalaisilla oli joukko-
ja Torniossa.

Saksalaiset – vihollinen – yllä-
tettiin kuitenkin täysin. Suomalai-
silla oli Torniossa selkeä ylivoima,
joskaan he eivät sitä itse tienneet.
Tornio saatiin taisteluiden jälkeen
haltuun. Pikku-Berliinin varasto-
alueelta löydettiin valtava viinava-
rasto. Silloin suomalaisen sotilaan
sotaväsymys ja taisteluiden jännitys
purkautuivat. Alkoi viinaralli, jol-
le ei tahtonut tulla loppua. Tarinat
Tornion ryyppäjäisistä ovat legen-
daarisia. Lysti loppui, kun rykmen-
tin komentaja, everstiluutnantti
Wolf Halsti sai kuulla asiasta.

Tehokas viivytyt

Enää ei ollut kysymys kahinoinnis-
ta, vaan suorasta sodasta. Saksalai-
sten vetäytymistie Torniota ylös-
päin oli katkaistu, joten ainoiksi
reiteiksi jäivät tiet Rovaniemeltä
pohjoiseen, Muonioon ja Ivaloon.
Tornionjokilaaksossa taistelut jat-
kuivat niin pohjoiseen kuin Kemin
suuntaan. Raumonjoella Halsti kat-
seli illalla taistelukenttää, josta omat
kaatuneet oli korjattu pois, mutta
vihollisuhrit vielä viruivat niillä si-
joillaan.

”Siihen he olivat kaatuneet, kas-
vot meihin päin, muutaman metrin
päähän asemistamme ja heidän ta-
kanaan olivat kaatuneet muut, ryh-
mä ryhmältä, joukkue joukkueelta,
komppania komppanialta.”

”Ruumiita oli pelloilla ja ojissa,
kivien ja kantojen takana, pello-

le jääneiden kuhilaiden alla, kra-
naattikuopissa, kaikkialla yksittäin
tai ryhmittäin, kaikissa asennois-
sa. Särkyneitä aseita, vaatekappa-
leita, patruunoita, puhelinkoneita
ja keloja lojui yltympäri. Ja kaiken
ylle valui sade ja ilta pimeni tuli-
palojen hehkuttamaksi yöksi. Tääl-
lä oli taisteltu elämästä ja kuolema
oli jäänyt herraksi, jonka vallasta
vain yksinäiset askeleeni ja unoh-
dettujen haavoittuneiden huudot
kilvoittelivat.”

Taistelut Tornionjokilaaksossa
vaimenivat 8. lokakuuta, jolloin
suomalaiset myös pääsivät Kemiin,
kärjessä 15. Prikaati. Suomalaiset
jatkoivat kohti Rovaniemeä Ke-
mistä ja Pudasjärven suunnasta.
Taistelujen peruskaava kävi nope-
asti tutuksi. Tavallisesti saksalaiset
jättivät jälkijoukokseen mootto-
roidun pataljoonan tai pari, tykis-
töllä, tankeilla ja pioneereilla vah-
vennettuna. Viivytysosasto miehitti
vesistöön, suohon tai korpeen no-
jaavan aseman, jonka eteen suoma-
laisten laskettiin ehtivän myöhään
iltapäivällä, valon loppuessa. Etu-
joukko ei kyennyt vastusta murta-
maan, vaan juuttui tiedusteluun.

Kun vihollisasemat ja maasto oli
tiedusteltu, tuore suomalaispatal-
joona lähti yön selkään koukkaa-
maan. Kun se pääsi vihdoon sak-
salaisille vaaralliseen asemaan ja
pyrki takaisin tielle, saksalaiset jät-
tiväit asemansa ja ajoivat seuraavaan
viivytysasemaan.

Pitkä marssi pohjoiseen

Rovaniemen suomalaiset saivat
näköpiiriinsä – tai oikeastaan sen
liekkimeren. Nykytiedon mukaan
saksalaisilla ei ollut tarkoitus polt-
taa koko kaupunkia, vaan ainoas-
taan omat parakkinsa ja julkiset ra-
kennukset. Tuli oli karannut tuulen

mukana rautatieasemalle, jossa oli
ammusjuna täydessä 400 tonnin
lastissa.

Saksalaiset ehättivät jälleen alta
pois, ja takaa-ajon oli jatkuttava
aina Utsjoelle ja Muonioon saak-
ka. Sotilaat rämpivät eteenpäin vi-
hollisen miinoittamilla teillä, uh-
kanaan jatkuvat väijytykset. Ainoa
myönteinen seikka kaiken kurjuu-
den keskellä oli tosiasia, että saksa-
laiset vain viivytivät.

Vaikka suomalaisista saattoi tun-
tua toiselta, saksalaisen 20. Vuo-
ristoarmeijan päähuomio ei ollut
todellakaan etelässä, vaan idässä.
Venäläiset olivat aloittaneet Jääme-
ren rannalla suurhyökkäyksen, jota
saksalaiset eivät pystyneet pysäyt-
tämään.

Muhokselta kohti pohjoista läh-
tenyt Jääkäriprikaati päätti yli 700
kilometriä pitkän marssinsa 20.
marraskuuta, kun sen partiot ehät-
tiväit Karigasniemelle ja Utsjoelle.
Suomi-neidon päälaki oli tyhjä sak-
salaisista.

Kenraali **Kaarlo Heiskasen** 11.
Divisioona oli saavuttanut polte-
tun Muonion jo 20. lokakuuta.
Vanhempien ikäluokkien kotiutus
oli alkanut 1. marraskuuta. Palve-
lukseen jäivät vain ikäluokat 1925
ja 1926. Lapin sodan viimeiset tais-
telut käytiin ”lasten ristiretkenä” va-
rusmiesjoukoilla.

Saksalaiset pysyttelivät Käsivar-
ressa 27. huhtikuuta 1945 saakka.
Tuolloin Jalkaväkirykmentti 1:n
joukot pystyttivät Suomen lipun
kolmen valtakunnan rajapyykille.
Toinen maailmansota oli Suomen
osalta vihdoon päätöksessään. Oli
jälleenrakennuksen aika.

TEKSTI: JUKKA HALONEN

Lapin sodan veteraani Lauri Happonen:

”Sota on suurin onnettomuus, mikä voi kansakuntaa kohdata”

Syyskuussa 1944 tullutta uutista rauhasta tervehdittiin tuusniemeläisen Lauri Happonen pataljoonassa hurraa-huudoin... mutta edessä olikin uusi sota.

Kesällä 1944 tuolloin Täydennyspataljoona 4:ssä Äänislinnassa palvellut sotamies Lauri Happonen ei nukkunut onnensa ohi. Kohtalonsa ohi sen sijaan ehkä. Hänen ollessaan palaamassa maatalouslomalta takaisin rintamalle siirrettiin samaan aikaan JR 30:n I pataljoonaa Tali-Ihantalaan.

”Siinä oli tuusniemeläisiä miehiä, joilta kuulin, että III Pataljoona oli seuraavassa junakuljetuksessa. Veljeni kuului siihen ja ajattelin, että minäpä livistä tästä velimiehen porukkaan! Jänisjoen asemalla olisi se juna

tullut vastaan, mutta en minä sitten vaihtanutkaan junaa, kun olin jo härkävaunussa kerennyt nukahdtaa.”

Oli onni, ettei hän joutunutkaan Tali-Ihantalaan, hän myöntää nyt.

”Velipoika haavoittui Murukalliossa selkärankaan ja siihen lopui hänen sotansa. Lähellä oli, ettei alaruumis halvaantunut.”

Muutama ssa kuukaudessa Leo-veli toipui ennalleen ja toimi myöhemmin niin Kymenlaakson maatalousoppilaitoksen johtajana kuin maa- ja metsätaloustaloustieteiden alumnina.

Yksi sota loppuu ja toinen alkaa

Ei Äänislinnaankaan olisi enää menemistä, sai Happonen pian kuulla ja asetoverien kanssa he ryhtyivät etsimään omaa yksikköä.

”Onneksi oli evästä mukana, sillä pari päivää siinä meni”, Happonen hymähtää.

Tuttu porukka löytyi lopulta Palalahdesta, missä he rakensivat kiireessä metsien suojassa, aukeita ja soita hyödyntäen, tietä Syväriltä perääntyville joukoille. Yläpuolella parveilevia maataistelukoneita oli ehdoton kielto edes yrittää ampua, sillä ampuminen olisi paljastanut joukon metsän suojassa.

Perääntyminen vei miehet Loimolaan ja sieltä Suistamoon. Heinäkuun kuluessa tilanne alkoi helpottua. Väli rauhan tultua syys-

kuussa Happonen yksikkö asettui Kerimäelle.

”Aamusella 4. syyskuuta tuli lähti kertomaan, että nyt on aselepo. Hurraa-huutoja siinä huudettiin. Poteroita kaivettiin kuitenkin vielä aselepon tultuakin, Kerisalon saareenkin. Kaiken varalta, jos aselepo ei pidäkään, niin olisi ollut yksi puolustuslinja Kerimäellä.”

Lokakuussa tulikin komennus pohjoiseen. Päivämäärät ja sijainnit ovat tarkasti mielessä, sillä ne on kirjattu hänen sotapolustaan kertovaan muistikirjaan.

Edessä oleva sota sai kuitenkin eriskummallisen käänteen: nyt vanha vihollinen Neuvostoliitto ilmoitti Suomen vihollisen olevan tätä aikaisemmin avustanut Saksa. Miesten joukossa sillä ei kui-

LAPIN SOTA

tenkaan ollut merkitystä.

”Eihän se Saksa vihollinen ollut ennen kuin Neuvostoliitto niin päätti, mutta siinäkin piti vain

mennä sinne, mihin käskettiin. Ja kyllä kai se jollain lailla hyväksyttävää oli. Polttivat Lapin, niin poishan ne joutivat”, hän hymähtää nyt 75 vuotta myöhemmin.

Matka pohjoiseen

Juna suuntasi Ouluun, mutta pysähtyi matkan varrella Kuopiossa noin puoleksi tunniksi. Nuoret miehet kiiruhtivat heti ulos asemalle, missä oli luvassa yllättävä tapaaminen.

”Äiti oli aivan sattumalta silloin asioilla Kuopion rautatieasemalla ja tapasimme hetken siellä”, Happonen muistelee.

Ouluun he saapuivat 12. lokakuuta. Reilun kahden viikon päästä matkaa jatkettiin Martinniemen kautta yötä myöten Pallas-laivalla Röytän ulkosatamaan ja jo vallattuun Tornioon. Siellä oikeastaan jo tunsu uuden sodan.

”Sotilaita pantiin vartioimaan saksalaisilta jääneitä elintarvikkeja myös polttoainevaroja. Tarkkana sai olla, sillä pimeyden turvin oli jo kadonnut bensatynnyreitä ja myös alkoholia”.

Happonen sotatie jatkui etenevän jalkaväkirykmentin (JR 1) mukana pohjoiseen. 6.11. he palasivat vartiotehtäviin Kemin Karihaaraan, 24.11. edessä oli Muonio.

”Kun vaivaiskoivu ei kunnolla palanut teltan kaminassa, jouduttiin hakemaan kauempaa keloja polttopuiksi”, kertoo Happonen joukon kokemuksista Pallas- ja Olostunturien karuissa maisemissa.

Koko pienen ikänsä hevosten kanssa tekemisissä ollut nuorukainen oli kuljetuksista vastanneiden hevosten vanhimpana, talousaliupseerin tehtävässä, pääosin Enontekiön Kaaresuvannossa. Sieltä varusteita ja tavaraa kuljetettiin säännöllisesti pohjoisemmaksi, missä riitti jatkuvasti monenlaisia järjestelemistä.

”Vähät tiet olivat huonossa kunnossa, katepillarilla yritettiin tiurata raivata. Marraskuussa etenemisen pysähtyessä asetuttiin telttamajoitukseen. Aina ei kuljet-

”Kiitos olemattomasta aseveljeydestä”, ilmoitti marraskuussa 1944 perääntyvien saksalaisten Muonioon pystyttämä kyltti

tu hevoskyydillä, vaan suksiakin tarvittiin. Lunta ja pakkasta kyllä riitti. Että olikin kylmä talvi”, hän muistelee nyt.

Kylmää sotaa

Vahva Sturmbock-asema Lätäsenon takaisessa tunturimaastossa piti suomalaiset pitkään paikoillaan. Saksalaisten poistuttua tammikuun puoliväliin mennessä 1945 suomalaisjoukot pääsivät jälleen etenemään. Helmikuussa kuljetusporukka asetui Lätäsenolle.

Kuormien kuljetusmatkat pitivät Ropinsalmeen ja littoon saakka. Pisimmät kuljetukset ulotuivat sitten aina Kilpisjärvelle saakka. Siinä olivat rekiä kiskooneet hevoset lujilla.

Happonen mukaan talviolosuhteissa saksalaiset hävittäjät hyökkäilivät hyvin vähän eikä ilmavaaraa siten juurikaan ollut.

”Kerran kuitenkin eräällä laajalla aapasuolla lähestyi äkkiä hävittäjä suoraan edestä, aivan tien suunnassa. Lakosimme kaikki matalaksi lumihankeen. Onneksi se olikin oma kone”, muistelee hän yhtä mieleen jäänyttä pelotavaa hetkeä.

Hyvin on mieleen jäänyt myös kotilomamatka helmikuussa 1945.

”Pakkasta oli 48 astetta. Kyytiä etelän suuntaan ei tahtonut löytyä

millään: kenttäsairaalan linja-auto oli aivan tupaten täynnä, samoin tavaraa kuljettanut kuorma-auto. Kuljettaja sanoi kopin olevan täynnä miehiä, mutta lavalla oli vielä tilaa erilaisen kalustotavaran seassa. Onneksi oli kunnan takki yllä. Siinä menivät sitten ensimmäiset 80 kilometriä...kunnes auto ajoi ojaan.”

Kenttäsairaalan linjuri oli jo ehtinyt jättää osan kyytiläisistä pois, kun se tavoitti kuorma-auton ainoalla käytettävissä olevalla tiellä. Nyt mahtui lomalainenkin mukaan ja pääsi 200 kilometrin matkan Kemiin saakka. Sieltä kesti sitten vielä oman aikansa päästä kotikylään.

Rauhaan uskottiin

Lätäsenolla pysyttiin 10. maaliskuuta saakka.

”Sitten jo tultiin etelään, Kuttasen kylään Kaaresuvannon alapuolella. Sitten 23.5.-5.6. olin viljelyslomalalla. Sieltä palattuani kuulin Torniossa komendantilta, ettei enää tarvitse mennäkään pohjoiseen, että sieltä tulevat jo muutkin pois. Se lippuhan pystytettiin Kilpisjärvellä 27. huhtikuuta. Hyvältähän se rauhan tulo tietenkin tuntui. Vuodenvaihteessa me oltiin jo ajateltu, että nythän tästä päästään mekin pois, mutta ilmoittivat, että tekevät meistä asevelvollisia 350 päiväksi!”

Happonen kuului 1925 syntyneenä ikäluokkaan, joka joutui sodan jälkeen vielä jatkamaan varusmiespalvelustaan.

”Oltiin vasta kolmannen luokan nostomiehinä palveltu toista vuotta”, hän nauraa.

Tässä vaiheessa Happonen oli vasta 20-vuotisen elämänsä aikana ehtinyt nähdä kolme sotaa ja kaksi rauhaa, joista kumpikaan ei pitänyt. Tähän kuitenkin uskottiin.

”Kyllä se silloin tuntui jo selvältä, että nyt se pysyy.”

Muistoja ja sattumuksia

Poikkeukselliseksi muodostui Lapin sodan jälkimainingeissa myös Happonen varusmiespalvelus.

”Kesällä Torniossa oli seminaarin pihassa parakit, joissa oli meillä majoitus ja siitä käsin käytiin lastaamassa saksalaisilta jäänyttä asekalustoa; ammuksia ja muuta sota-

Lauri Happonen on asunut koko elämänsä Tuusniemellä. Oikealla nuori sotamies kesäkuussa 1944.

saalista, rautatievaunuihin. Yhtenä iltana räjähti neljä rautatievaunua. Kuusitoista poikaa kuoli.”

Raskailta sotavuosilta jäi muistiin erikoisiakin yksityiskohtia.

”Kerrankin olin hoitamassa hevosta, kun pataljoonan komentaja, eversti, sittemmin kirjailijana tunnettu **Martti Santavuori** osui paikalle. Vanhana ratsumiehenä hän rupesi tenttaamaan hevosen tietojaa”, Happonen paljastaa.

”Sattumalta olin juuri aamulla katsonut tämän hevosen kanta-kirjan merkintöjä ja osasin vastata: ikää on kahdeksan vuotta, nimi Isokarhu, sekä muita everstiä kiinnostavia yksityiskohtia.”

Tästä oli yllättävää hyötyä. Kun Happonen sodan päättymisen jälkeen, nyt varusmiehenä palvellessaan, anoi kotilomaa maataloustöihin, tuli esimieheltä kielteinen päätös. Sisuntuneena hän kääntyi komentajan puoleen. Nyt loma heltisi.

”Happonen on kunnostautunut sodassa hevosten hoidossa ja on lomansa ansainnut”, kuului eversti Santavuoren allekirjoittama lausunto.

Rintamaveteraaniliiton toiminnassa Happonen on ollut mukana jo pitkään. Muistoja on jäänyt veljistä niiltäkin ajoilta.

”Meidän osaston puheenjohtajana oli rintamaveteraani **Matti Tiilikainen**. Hän kertoi, että Kilpisjärvellä partiossa ollessaan huomasi saksalaisten olevan saunassa kylpemässä. Olivat jättäneet vaatteensa ulos, niin hän sieppasi niiltä villapaidan. Hänelle oli sanottu, että tuosta pitäisi ihan kuntoisuuslomaa antaa!”

Sodan jälkeen

Joulukuun puolivälissä 1945 oli Happosellakin viimein edessä odotettu siviiliin astuminen. Hän palasi Tuusniemelle, missä otti hoitaakseen vanhempiensa pientilan. Hän avioitui 1948 ja teki uransa lopulta Kansaneläkelaitoksen leivissä. Lapsia syntyi kolme. Lapsenlapsia on

kahdeksan ja lapsenlapsenlapsiakin jo yhdeksän. Sodasta he ovat saaneet kuulla jonkin verran.

”En minä ole paljoa kertonut eivätkä he ole kovin suuria kysymyksiä esittäneet”, Happonen hymähtää.

Maan ja sen tulevienkin polvien vapaus lepäsi Suomen sotavuosina hyvin nuorten miesten harteilla.

”Astuin 18-vuotiaana palvelukseen. En minä mikään sankari ole – voisi sitä olla enemmänkin kerrottavaa, jos olisi ollut etulinjassa. Siellä vain piti toisten matkassa pyöriä. Mutta en minä kovin heppoisena pidä nykynuoriakaan”, Happonen huomauttaa.

Sodan päättymisen 75-vuotispäivän myötä nuo ajat ovat olleet viime aikoina mielessä, hän myöntää ja kertoo seuranneensa mm. aiheita käsitteleviä televisio-ohjelmia.

”Isän sanonta oli, että sota on suurin onnettomuus, mikä voi kansakuntaa kohdata. Rauha on pidettävä tavoitteena”, hän pohtii viestiä nykypolville.

”Tietysti ei ihan kuitenkaan voi olla varustautumattakaan. Ei sitä tarvitse kovin korostaa, mutta tietoisuudessa se on hyvä olla”, hän huomauttaa ja lainaa seuraavaksi roomalaisen sotateoreetikon jo yli 1600 vuotta sitten kuuluisaksi tekemää lausahdusta.

”Jos haluat rauhaa, niin valmis taudu sotaan.”

TEKSTI: TERO TUOMISTO JA ARIELA SÄKKINEN
KUVAT: LAURI HAPPONEN JA SA-KUVA

Saksalaisten polttamaa Kemin Karihaaraa

Saksalaiset tallensivat sotamuistonsa kameralla

LAPIN SOTA

Ennen Lapin sodan alkamista saksalaiset joukot olivat ehtineet olla Suomessa yli kolme vuotta. Toisin kuin suomalaisilla sotilailla, saksalaisilla rivisotilaillakin oli oikeus pitää kameraa matkassaan. Se oli jopa suotavaa, sillä natsipropaganda halusi sotilaiden tuovan lomillaan näytille valokuvia voittoisasta etenemisestään.

Saksalaisten sotilaiden säilyneet valokuvat ovat luonnollisesti enimmäkseen Pohjois-Suomesta, joka oli heidän vastuullaan. Kaikkein eniten kuvia löytyy Sallan suunnalta. Otetujen kuvien määrä vähenee sotavuosien edetessä, kuten suomalaisienkin kohdalla kävi. Etenemiseen ja voittoihin kului filmiä enemmän, kuin puuduttavaan asemasotaan, tai varsinkaan vetäytymiseen. Vuonna 1944 Saksan teollisuuden ehtyessä filmistä alkoi olla jo pulaakin.

Aivan yhtä luonnollisesti valokuvia on enemmän kesältä kuin talvelta, jolloin kaamos jo yksistään rajoitti kuvien ottoa.

Tavalliset saksalaiset rivisotilaat tallensivat kameroineen sotavuotia 1941-1945 myös Suomessa. Erityisen paljon kuvia on säilynyt Lapista. Sen sijaan aseveljeyden päättäneestä Lapin sodasta valokuvia ei juurikaan ole.

Yksi aihe puuttui

Lapin eksotiikka innosti kuvaamaan varsien sotatoimien ja porukkakuvien lisäksi karua luontoa ja sen eläimiä. Poro on hyvinkin tavallinen kuvauksen aihe. Yötön yö ja talvikaamoksen revontulet haluttiin nekin ikuistaa ja kotona valokuvien esiteltäviksi. Myös paikalliset ihmiset, varsinkin saamelaiset, talentuivat filmille.

Yksi aihe puuttui, vaikka se korostui sitäkin enemmän erilaisissa kirjoituksissa ja muistelmissa – mücken. Itikat olivat liian pieniä kuvattaviksi ja kun ne pyörivät herhiläisinä ympärillä, kameraa ei paljon kaiveltu esiin.

Vielä sotien aikaan suomalaisille asukkaille kamera oli ylellisyystavara, ja vielä suurempi ylellisyys se oli Lapissa. Näin ollen valokuvia pohjoisilta korkeuksilta on otettu suhteellisen vähän. Saksalaisten kuvat ovat siksi mielenkiintoisia tutkittaviksi. Luonnollisesti ne kertovat myös aseveljien arjesta, joka tunnetaan Suomessa yllättävänkin huonosti.

TEKSTI: JUKKA HALONEN
KUVAT: JUKKA HALONEN
ARKISTO

Vetäytyviä saksalaisjoukkoja lähdössä Pudasjärveltä kohti Ranuaa 10. syyskuuta 1944.

Sallassa mahtui asemasotavaiheeseen paljon rauhallisia-kin hetkiä, jopa etulinjassa.

Elokuussa 1944 mahdollittiin hyvin vielä samaan valokuvaan suomalaisten kanssa, kuten Suomussalmen Juntusrannassa. Tilanne muuttui hyvin nopeasti.

Kun hyttysiä ei voinut valokuvata, taiteilija Kurt Kranz ikuisti ne maalaukseensa.

Talvella valokuvattiin vähemmän.
Olosuhteet olivat harvoin kohdallaan.

Poro oli yksi suosituimmista saksalaisten
sotilaiden kuvauskohteista.

Saksalaisilla kesti pitkään tottua pohjoisen karuihin olosuhteisiin.

Saksalaisten tähystystorni Kiestingissä.

Saksalaiset kuvauttivat itsensä mielellään tienviittojen
alla. Alakurtissa sotilas kuvautti 1941 vielä paikallaan
olleen venäläisen kyltin alla.

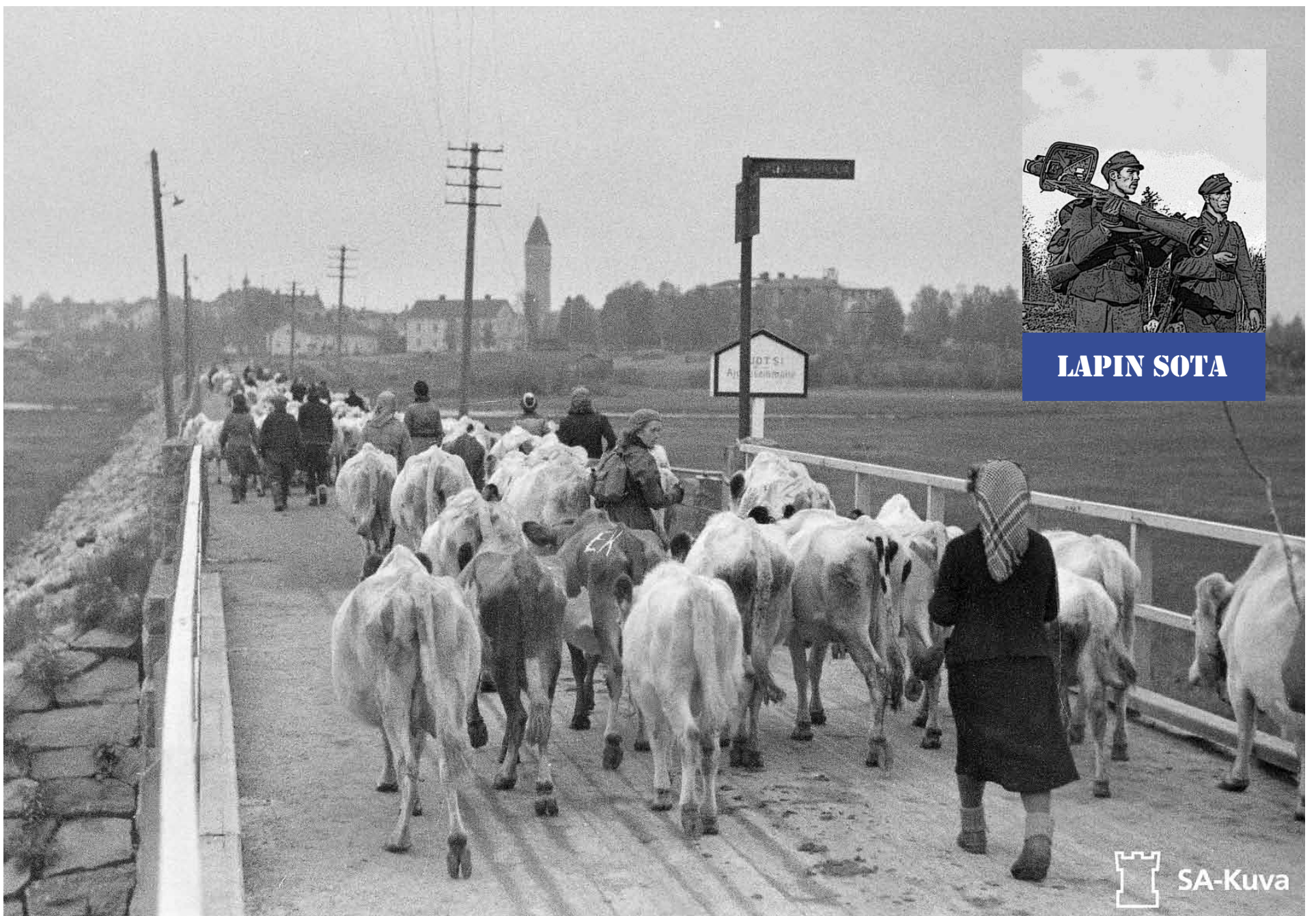
Saksalaisten kuljetusalukset liikkuvat tiuhaan Itämerellä sotavuosina.

Jalkaväkirykmentti 392:n kenttähautausmaa
Sallassa jäi itärajan taakse sodan päättyttyä.

Joen toiselta puolelta katsoimme kotikyliemme palavan

Lapin sodan unohdetut evakot

Sotavuosien evakoista puhuttaessa unohdetaan usein Lapin mittava evakuointioperaatio.

Partisaanivaaran vuoksi oli Lapin pohjoisimmista osista evakuoitu jo ennen sotaa noin 12 000 ihmistä. Heti aselevon jälkeen 6.9.1944 aannettiin Lappia sekä Oulun lääninää koskeva koko siviiliväestön evakuointikäsky, joka toteutettiin vain muutamassa viikossa.

Suurin osa siviileistä evakuoitiin Pohjanmaalle ja muualle Suomeen, mutta koska Suomella oli ratkaistavana myös 400 000 Karjalan evakon kohtalo, suostui Ruotsi Suomen avunpyyntöön ja otti vastaan yli 56 000 Lapin evakkoa.

Päätöstä edelsi kuitenkin turval-

lisuuspoliittisista syistä johtunut epärointi ja Neuvostoliittoon kohdistunut epäluulo. Mitkä olivat heidän todelliset aikeensa? Millaiseen asemaan heidän mahdollinen Pohjois-Suomen miehitys asettaisi län-
sinaapurin?

Evakkomatkan raskaat kokemukset

Ruotsiin paenneita suomalaispako-
laisia varten perustettiin erityinen evakuointiesikunta.

”Haaparanta julistettiin valmius-
alueeksi. Siellä oli Suomesta tule-

vien evakkojen vastaanottokeskus, josta evakot siirrettiin junilla muualle Ruotsiin pysyvää sijoittamista varten. He saivat hätäviisumin, tupakka- ja saippuakortit. Lääkärin-
tarkastuksen ja rokotuksen jälkeen edessä oli ns. täisauna, jota monet suomalaiset pitivät nöyryyttävänä”,
kertoo Lapin sotahistoriaan erikoistunut historiantutkija **Kalevi Mikkonen**.

”Jalkaisin rajan ylittäneitä, uupuneita ja epätoivoisia evakoita oli odottamassa pikaisesti pystyyn
laitettujen pakolaisleirien telttamajoitus sekä sairaiden, lasten ja vanhusten huokailujen ja itkun sekamelska. Miten kokemukset vaikuttivat siviilien, etenkin lasten ja nuorten mieliin, ei ole juurikaan

tutkittu. Osalle ne koituivat liian rankoiksi, mutta sairaaloiden sotapsykiatrisia laitoksia oli vähän ja nekin täynnä sotilaita, joten siviilit saivat tulla toimeen omin voimin, ihan niin kuin edelliset viisi vuottakin”, pohtii Lapin sotaan nimenomaan siviilien näkökulmasta perehtynyt rovaniemeläissyntyinen kirjailija **Kaisa Kervinen**.

Tornion maihinnousu käynnisti kostotoimet

Alkuun suomalaisia aseveljinään pitämien saksalaisten suunnitelmissä ei ollut heidän jälkeensä jättämä hävitys. Alun perin Puna-armeijaa varten laadittua systemaattista poltetun maan taktiikkaa

alettiin toteuttaa suomalaisia vastaan vasta kostona Tornion taisteluista syntyneestä ”oikeasta sodasta”. Niinpä rajan läheisyydestä Ruotsiin paenneet suomalaisevakot joutuivat kauhukseseen omin silmin seuraamaan joen toiselta puolen kotikylänsä palamista.

Evakkoja oli vastaanottamassa mm. Ruotsin Punainen Risti sekä Ruotsiin vuonna 1924 Suomen esimerkin innoittamana perustetun lottajärjestön edustajia. Perillä evakot joutuivat karanteeniin tautivaaran vuoksi. Monelle evakkomatka koituikin kohtalokkaaksi, Mikkonen muistuttaa.

”Lapin kylissä oli eletty pienessä piirissä, maailmasta erillään. Tuhkarokko, kurkkumätä ja hinkuyskä

Suomalaisevakoita Haaparannan vastaanottoleirillä syyskuussa 1944

olivat tuolloin tappavia tauteja, koska monien evakkojen vastustuskyky oli huono.”

Kaikkiaan lappilaisevakoita menehtyi evakkoaikana 512, heistä 279 rovaniemeläisiä. Erityisen traagista luvuista tekee lasten korkea osuus: esimerkiksi 137 kittiläläisestä kuolleesta yli puolet olivat pikkulapsia.

Kiireinen lähtö

Lotta Svärdin ja Suomen Punaisen Ristin mm. Rovaniemelle perustamien huoltopaikkojen kautta kulki Lapin teillä jatkuva evakkojen virta. Evakuoinnin keskuspaikalta Rovaniemeltä lähti päivittäin keskimäärin 20 junaa. Viimeiset junat Rovaniemeltä lähtivät 23.9., rautatieyhteys Oulusta Kemijärvelle ja Sallaan saakka katkesi syyskuun 24. päivänä. Mitä olisi tapahtunut, jos matkaan ei olisi päästy ajoissa?

”Vastauksen tähän antoi eräs vanha pappa evakon jälkeen: ”Kothinhan met olisimma takasin menhet, mihinkä sitä ihminen muuale!” Kervinen kertoo.

Ihan niin kuin Karjalassakin, ei valmistautumisaikaa juurikaan ollut.

”Aikaa lähtöön ja välttämättömmimmän tavarain mukaan valitsemiseen annettiin muutamasta tunnista pariin päivään. Tärkeimpiä tavaroita kaivoivat evakkoon lähtevät kiireellä maahan tai piilotivat heinälatoihin. Pohjoisimpien syrjäkyläisten asukkaat ja poromiehet jäivät koteihinsa tai syrjäisiin kalakämppeihin, sillä he olivat oppineet, etteivät saksalaiset tulisi pohjoisen korpiin kuin isolla porukalla ja nyt heillä tiedettiin olevan kiire jättää Lappi ja siirtyä Norjaan”, Kervinen sanoo.

”Viimeinen juna Kemijärveltä odotti karjavaunuineen ja evakkoineen Misin asemalla kolme päivää, ennen kuin saksalaisilta saatiin

Rovaniemellä neuvoteltua 15. päivä syyskuuta veturi viemään junaa etelään päin. Rata oli jo miinoitettu, mutta evakkojen takia sitä ei vielä räjäytetty. Odotus oli yhtä kärsimystä ja lapset itkivät, miksi ei jo lähdetty kotiin.”

Kaikkiaan Lapista evakuoitiin 168 000 ihmistä, eli n. 75 prosenttia koko väestöstä. Lisäksi evakuoitiin kymmeniätuhansia karjaeläimiä, sillä niitäkään ei haluttu jättää saksalaisten armoille. Härkävaunujen lisäksi niitä kuljetettiin kävellen jopa satojen kilometrien mittaisilla matkoilla. Miesten ollessa yhä rintamalla, lankesi tämä tehtävä pääosin nuorille tytöille. Tämä selittää osaltaan sen, miksi nykyään Lapissa paikoin jopa 70% tunnuksen omaavista veteraaneista on naisia.

Hidas paluu arkeen

Joulukuussa alkoi niiden evakkojen paluu, jotka olivat saaneet paluuluvan ja joilla oli paikka, mihin mennä.

”Kotiin palanneiden kesken valitsi voimakas yhteishenki ja -ymmärrys: se, mitä toisella oli ja toisella ei, jaettiin, ja näin Lapin asukkaat pääsivät uuden elämän alkuun. Monet evakosta palanneet olivat menettäneet kaiken ja joutuivat aloittamaan elämänsä uudestaan saunoissa ja navetoissa asuen, mutta Lapin naiset osasivat selviytyä, vaikkei heillä olisi ollut muuta kaksikättä ja savuavat rauniot. Leivänkin he saattoivat paistaa poltetun kotitalonsa pirtin uunin raunioissa”, Kervinen kehaisee.

Kaikesta oli pulaa, ravinnostakin. ”Perunoita nostettiin jo routaan-tuneesta maasta, että olisi edes jotain syötävää.”

Pohjanmaalta evakkojen paluu alkoi jo vuodenvaihteen jälkeen, Ruotsista vasta keväällä. Suurin osa oli palannut kotiseuduilleen syys-

syyn 1945 mennessä, mutta sotalapsia palautettiin vielä 1947.

”Paluu oli hidasta: juna ei kulkenut ja autoja oli tuolloin vielä vähän ja nekin kiireisiä.”

Jatkuva miinavaara

Jälkeenpäin on esitetty kritiikkiä siitä, että paluun annettiin miinavaaran mittavuuden huomioon ottaen tapahtua liian aikaisin. Seuraavien viiden vuoden aikana Lappiin kätkeytyt miinat tappoivatkin 205 siviiliä.

Jälleenrakennuksen aika oli tuhojen laajuuden vuoksi Lapissa erityisen raskas. Siihen saatiin apua etenkin YK:n hätäapu- ja jälleenrakennusjärjestö UNRRA:lta, joka toimitti Suomeen mm. elintarvikkeita, tekstiilejä, lääkkeitä ja taloustarvikkeita.

Ihmisiäkin hitaampaa oli karjan paluu evakosta, Kervinen huomauttaa.

”Rovaniemelle juna pääsi tulemaan huhtikuussa 1945, mutta Kemijärvelle asti rata saatiin korjattua vasta kesällä 1946. Vielä syksyllä 1945 oli Pohjois-Suomessa vain yksi posti, Kemissä, mutta jo marraskuussa pystyttiin postia lähettämään ja vastaanottamaan Rovaniemellä ja pian saatiin yhteydet luotua muuallekin Lappiin. Sen merkitys oli kotona yksin odottaville sodasta palanneille miehille suuri, koska he nyt vihdoinkin saivat kosketuksen evakossa oleviin omaisiinsa.

Pikkuhiljaa Lappi alkoi taas elää ja kehittyä ja siinä sivussa ihmisten mielekin alkoivat korjata itseään sodan traumaista.”

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN

Yksi tämän vuoden uutuuksista:
Degerbyläisen kersantin tie jatkosodassa

Avaamme toivottavasti 1.6. alkaen
Degerby Igor-museo
040 5418526
igor@degerby.fi
Furuborgintie 6
10160 Degerby
www.degerby.fi

SUOMEN ILMAVOIMAMUSEO

Finnish Air Force Museum

Ilmavoimien historiaa, lentokoneita ja varusteita 1910-luvulta nykypäivään!

Uudessa neljän Mannerheim-ristin ritarin kunniavitrinissä on esillä Viljo Salmisen, Ilmari Juutilaisen, Paavo Kahlan ja Lauri Aijön kunniamerkit risteineen.

Museokaupasta kahviotuotteita, ilmailukirjallisuutta, pienoismallisarjoja ja ilmailuun liittyviä matkamuistoja.

Tikkakosken tie 125
41160 Tikkakoski
www.ilmavoimamuseo.fi

Eversti (evp) Perttu Peitsara

”KONEITA IDÄSSÄ – LENTOSUUNTA LÄNTEEN...”

”Koneita idässä – lentosuunta länteen” kirjasarja käsittelee Ilmapuolustuksen viestitoiminnan ja ilmavalvonnan historiaa vuosina 1918–1952

Kirjasarjan viimeinen osa on valmistunut!

I Sotavuodet 1943–1945

- asemasota • vetäytymisen vaiheet
- Lapin sota

II Sodasta toipumisen vuodet 1945–1952

- Lausuntoja sodan ajan ilmavalvonnasta
- Valvontakomission toiminta

Kirjojen myynti:
Ilmavoimamuseo, Tikkakoski
www.ilmavoimamuseo.fi, puh. 014 375 2125
Ilmailumuseo, Vantaa
www.ilmailumuseo.fi, puh. 09 8700 870

Kirjasarjan esittely:
www.qrmedia.fi

Maanrakennusliike E.M.Pekkinen Oy Espoo	Espoon Sähköasennus Ky Espoo	Arkkitehtisuunnittelu Oy Espoo
Traktorikonehuolto Liuska Ky Haapajärvi	HK-Asennus Halikko	Haminan Vesijohtoliike Penttilä Oy
Haminan Maansiirto Oy	Kuljetus Simo Iitti Ky Hartola	Maaseudun Työnantajaliitto ry
Urheiluopistosäätiö Helsinki	Korjaussuunnittelu T.Berg Oy Helsinki	Tiori Kuljetus Oy Helsinki
Peltiveikot Oy Helsinki	Lauttasaaren Asennuspalvelu Oy Helsinki	www.atplukkari.fi
Viking Kuivaustekniikka Oy Helsinki	Olympiakylän Huolto Oy Helsinki	SV Vacuumservice Oy Helsinki
F-Tili Oy Helsinki	Patria-Rakennus Oy Hämeenlinna	Evälahti Oy Imatra
KIITOS SOTIEMME VETERAANEILLE JOJEN KAUPUNNISTA!	DJ-Team Entertainment Ky Joensuu	Metsäkoneurakointi Veljekset Eronen Ky Kiihtelysvaara
Rakennustoimisto K.Tervo Oy Joensuu, www.rakentajatervo.fi	Autokorjaamo Heikki Hyppönen Joensuu	JK-Kanava Oy Joensuu
KKR Steel Oy Joensuu	Jussi Louko Oy Jyväskylä	Suunnittelutoimisto Plaanari Oy Jämsä
Kontinent Transport Finland Oy Järvenpää	Metallikoneistamo E.Moilanen Ky Kajaani	Ramin Remonttipalvelu Kangasniemi
Tilatek Oy Kankaanpää	Insinööritoimisto Juha Kupari Oy www.juku.fi	Pohjaset Oy Keminmaa
Kemiön Puhelinosakeyhtiö	Trukkihuolto Marjeta Oy Kerava	Tilitoimisto Ordent Oy Kerava

VETERAANIN TIETOISKU

Veteraanien lesket - maan hiljaiset

Veteraanien leskistä ei ole olemassa minkäänlaista rekisteriä

Veteraanien puoliset ja lesket ovat veteraaniliittojen edunvalvonnassa yhä keskeisemmässä asemassa, mutta miten heidät löydetään?

Veteraaniliittojen edunvalvonnan agendalla on ollut useita vuosia veteraanien puolisoitten ja leskien etujen ja palveluiden parantaminen. Nykyisellään leskillä ja puolisoilla on mahdollisuus hakea liittojen kautta avustusta ulkopuolisilta säätiöiltä sekä Sotiemme Veteraanit ja naiset -keräykseltä. Puolisot ovat päässeet myös yhdessä veteraanin kanssa laitoskuntoutukseen ja ovat osin voineet nauttia myös veteraaneille tarjotun kotipalvelun hyödyistä.

Haluamme varmistaa tiedossamme oleville veteraanien puolisoille ja leskille vanhuspalvelulain mukaiset palvelut. Lisäksi tavoitteemme on ulottaa keskeiset veteraanietuudet koskemaan heitä, kuten esimerkiksi itsenäiset kuntoutuspalvelut samaan tapaan, kuin valtiovalta korvaa kunnille veteraanien palvelut nyt. Tavoite on nostanut esille monia kysymyksiä, kuten ketkä määrittävät sotiemme veteraanien leskiksi. Kuten veteraanien, myös heidän puolisoitten ja leskien edunvalvonnassa Sotaveteraaniliitto ja Rintamaveteraaniliitto tekevät saumatonta yhteistyötä.

Sotaveteraaniliiton jäsenrekisteri sisältää myös puolisoitten ja leskien jäsenluokat, mutta Rintamaveteraaniliiton rekisterissä heitä ei ole. Onkin tärkeää löytää ne veteraanien puoliset ja lesket, jotka eivät ole vielä tiedossamme.

Kunnat ovat etsinnöissä avainasemassa. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä tulisi kysyä, onko haastateltava tunnuksen omaavan veteraanin leski. Tällainen kysymys tulisi olla myös Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen tekemässä palvelutarpeen arvioinnin pohjalomakkeessa. Pelkkä ilmoitus ei kuitenkaan riitä, vaan lesken tulisi itse hankkia tarvittavat asiakirjat leskeyden todistamiseen.

Muita keinoja leskien löytämiseen ovat erilaiset rekisterit ja kirjallisuus. Ylämaan sotaveteraanit ovat tehneet esimerkillistä työtä ja löytäneet leskiä tutkimalla kirjallisuuslähteitä, kuten siirtokarjalaisen tie -kirjat, jotka kattavat koko Suomen; osat I-IV on jaksoteltu

alueittain ja kylittäin. Siinä perhetiedot ovat vanhoja (1979), mutta syntymäajat paljastuvat, ja juuri sotaan liittyvät tiedot ovat osin hyvinkin tarkkaan. Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maatilat -kirjasta sekä Suomen pienviljelmät -kirjasta löytyy henkilöiden syntymäaikoja ja asuinpaikkoja. Omakotitalot -kirja ja kyläkirjat ovat hyvänä apuna. Ylämaalla on tehty kotiseutukirja, missä on kerrottu asukkaista kylittäin ja taloittain. Tällainen työ vaatii tietysti liittojen yhdistyksiltä ja osastoilta merkittävää panostusta. Muutoinkin puolisoitten ja leskien löytäminen on pitkälti paikallisten toimijoiden harteilla.

Yhtenä tärkeänä toimenpiteenä on saattaa vanhustyön ammattikorkeakoulujen geronomiopiskelijat tietoisiksi veteraaneista erityisryhmänä ja samalla huomioimaan heidän puolisoita sekä veteraanien lesket.

LEENA SEPPÄLÄ
HEIKKI KARHU

Sotavahinkosäätiön nimi muutti nimensä ja laajensi tehtäväänsä

Uudistunut Turvallisuuden tukisäätiö vahvistaa Suomen sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kehitystyötä – säätiö laajentaa tukeaan nuorten tukitoimintaan

Harri Kainulainen on toiminut tukisäätiön puheenjohtajana vuodesta 2014 (kuva: Ariela Säkkinen)

Viime vuoden syyskuussa pitkän historian omaava Sotavahinkosäätiön nimi muuttui Turvallisuuden tukisäätiöksi. Muutoksen myötä säätiö voi tulevaisuudessa aikaisempaa laajemmin tukea yhteiskunnan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden eri osa-alueita. Viime vuonna uusia kohderyhmiä tukea saivat nuorten parissa tehtävään työhön muun muassa Suomen Mielenterveysseura - Mieli ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Helsinki Missio ja Suomen Partiolaiset.

Säätiön juuret ulottuvat aina vuoteen 1939, jolloin silloinen eduskunta sääti maailmassa ainutlaatuisen lain kotirintaman sotavahinkojen lakisääteisestä korvaamisesta kaikkien vahinkovakuutusyhtiöiden yhteisistä Sotavahinkoyhdistyksistä. Korvauksia maksettiin Talvi-, Jatko- ja Lapin sodan sotavahingoista nykyrahasa noin 650 miljoonaa euroa lähes 32 000 vahingon kärsineelle. Viimeiset korvaukset maksettiin vuonna 1954, jolloin jäljelle jääneillä kahden miljoonan euron suuruisilla varoilla perustettiin silloisen sosiaaliministeriön luvalla Sotavahinkosäätiö.

Apurahoja on myönnetty säätiön historian aikana runsaat 13

miljoonaa euroa erityisesti sotaveteraanien, myös Viron Suomen Poikien ja heidän leskiensä tukemiseen; tutkimustyöhön, kuten turvallisuusalaan liittyvien väitöskirjojen, tietokirjojen ja elämäkertojen tekemiseen, sekä historian ja yhteiskuntaopin oppimateriaalien tuottamiseen oppilaitoksiin ja maanpuolustusaatteelliseen toimintaan. Apurahoja on myönnetty myös vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen, nuorten sekä naisten varautumis- ja turvallisuuskoulutukseen sekä sotahistorialliseen perinnetyöhön.

”Säätiöllä on myös pitkät perinteet erilaisten vahinkovakuutusta ja turvallisuuden kehittämistä lähellä olevien tieteenalojen tukemisessa. Säätiö on ollut rahoittamassa 1950-luvulta asti kymmentä professuuria ja muita tutkimustahojia eri korkeakouluille”, kertoo Turvallisuuden tukisäätiön puheenjohtaja, vakuutusneuvos **Harri Kainulainen**.

Turvallisuuden tukisäätiö jakaa vuosittain noin 400 000 euroa apurahoja. Seuraavat haut päättyvät heinäkuun ja marraskuun alussa. Tarkempi hakumenettely on kuvattu säätiön kotisivuilla osoitteessa www.turvallisuudentukisaatio.fi

Kunniakansalaisia ei jätetä nytkään

Millaista on veteraanityö koronan aikaan?

Osmo Mäki (vas.) sekä veteraani Taisto Aaltonen joutuvat odottamaan ainakin elokuulle saakka, ennen kuin pääsevät taas kahvittelemaan Salon veteraanien Perinnepajaan.

Koronaviruksen vastaiset toimenpiteet ovat johtaneet koko veteraaniväestön samoin kuin suuren osan kenttäverkostomme eristämiseen. Työ kunniakansalaistemme hyväksi ja parissa kuitenkin jatkuu.

Nyt jo kolmatta kuukautta jatkuvat varotoimenpiteet ovat pysäyttäneet varsinaisen veteraanitoiminnan tapahtumiseen, retkineen ja virkistymistilaisuuksineen. Eristyksissä olevaan yli 70-vuotiaiden väestöosaan kuuluu paitsi koko veteraaniväestö, myös suuri osa veteraanityöntekijöistä. Tämän seurauksena esimerkiksi Lahdessa ovat toiminnassa mukana olevat nuoremmat

ottaneet nyt isomman vastuun.

Veteraaneja ei unohdeta nytkään, osoittaa selvitys veteraanipiireissä.

Yhteydessä vaikka etänä

Kaikkialta kerrotaan, että veteraanijäseniin on oltu yhteydessä tilanteen ja tarpeiden kartoittamiseksi.

”Piiristä soittoja tekevät toiminnanjohtaja sekä sosiaalishteeri, li-

säksi yhdistykset pitävät yhteyttä jäseniinsä”, vahvistetaan Helsingin Seudun Sotaveteraanipiiristä.

”Yhteydenpitoa jatketaan niin kauan, kuin epidemia jatkuu ja tarvetta ilmenee”, vakuutetaan myös Vakka-Suomen piiristä.

”Yhteydenpidolla vahvistetaan myös veteraanien tietoisuutta, että he ovat ajatuksissamme ja sydämissämme, vaikka henkilökohtaiset tapaamiset eivät ole mahdollisia”, huomautetaan Pohjois-Pohjanmaalta.

”On selvitetty, onko tarvetta esimerkiksi kauppa-avulle ja neuvottu, mistä mihinkin saa apua. Lisäksi veteraaneille on annettu yhteystiedot hallituksen yhteyshenkilöille ja

opastettu, että soittaa saa koska ja millaisella asialla tahansa”, kuuluvat Lahden terveiset.

Tukijäseniä aktivoidaan

Tilanne on tarjonnut tilaisuuden aktivoida myös tukijäsenkuntaa, kuten Turun esimerkki osoittaa.

”Yhdistys lähetti jäsenkirjeen jokaiselle veteraanille, samoin lähitimme kaikille tukijäsenille sähköpostiviestin, jossa kannustimme heitä soittamaan ja viestimään mahdollisimman monien veteraanien kanssa.”

Hoivakodeissa asuviin veteraaneihin yhteydenpito on haastavampaa, mutta kirjeethän kulkevat

sinnekin, muistutetaan Pohjois-Savosta.

Veteraanien määrä vaihtelee yhdistyksittäin ja piireittäin paljon. Veteraaniliittojen huolenpito ei kuitenkaan rajoitu vain veteraaneihin.

”Kotonaan asuvia veteraaneja on meillä vain kaksi, joten määrällisesti suurin kohderyhmä ovat lesket. Yhdistykseen on nimetty yhdyshenkilö, joka tuntee henkilökohtaisesti joukon ja on vuosien myötä luonut pohjan suhteille”, erään Keski-Pohjanmaan piiriin kuuluvan yhdistyksen vastuhenkilö painottaa.

”Tuusulan Sotaveteraanit ovat 24. maalikuuta alkaen kustantaneet veteraanien leskille arkipäivi-

Yhteyttä veteraaneihin pidetään nyt mm. puhelimen välityksellä

sin lounaan kuljetuspalveluineen. Samaa arkilounaiden tarjoilua on tarjonneet myös Tuusulassa Rintamaveteraanit sekä Sotainvalidit, jälkimmäiset myös Keravan alueella”, kerrotaan Uudenmaan piiristä.

Avustustoimet normaalisti

Avustustoimintaan korona ei vaikuta, vaan se jatkuu normaalisti nytkin, muistutetaan mm. Pirkanmaalta.

”Lähetimme kaikille jäsenille kirjeen, jossa ohjeistettiin pysymään kotona ja kerrottiin toimiston sulusta. Kirjeessä oli myös minun suora numeroni ja tieto, että olemme valmiudessa auttamaan joka päivä. Avustustoiminta pelaa normaalisti, eli jäsenetuihin oikeuttavia kuitteja voi lähettää postitse ja niitä maksetaan kerran viikossa.”

Varsinais-Suomen piiriin kuuluvassa Salossa veteraanitoiminta on perinteisesti ollut aktiivista ja veteraanit ovat itse innokkaasti mukana Perinnepajansa pyörittämisessä.

”Jokainen hallituksen jäsen joikaisessa kaupunginosassa ottaa puhelinyhteyden oman alueensa jäseniin, jotka on selvitetty viime vuonna veteraaniväelle jaetun joululahjan jakolistan mukaisesti. Puhelinyhteydenotossa on opastettu ottamaan puheeksi mm. kuulumiset, kotona asumisen sujuminen, kaupungin palvelujen saanti sekä ruoka- ja lääkehuollon toimivuus. Lisäksi on selvitetty, löytyykö veteraanilta omaisia, jotka pitäisivät yhteyttä säännöllisesti”, yhdistyksestä listataan.

Veteraanien yksinäisyys onkin monen veteraanityössä mukana olevan huoli. Mm. Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa kiitellään tilanteen tuoneen iloisia muutoksia.

”Huomionarvoista on, että omaiset ovat aktivoituneet tässä tilanteessa entistä paremmin”.

Kunnat tehtäviensä tasalla

Kentältä saatua palautetta kautta maan yhdistävät kiitokset siitä, että

kunnat ovat kaikkialla tehtäviensä tasalla. Ateriapalveluiden kaltaiset kotipalvelut pelaavat ja kuntien toimesta tarjolla on niin kauppa- kuin asiointiapua.

”Muutamissa kunnissa kaikille veteraaneille on laadittu jopa henkilökohtainen avustussuunnitelma”, kehutaan Pohjois-Karjalassa.

Muuttuviin tilanteisiin on sopeutettu nopeasti.

”Palvelu- ja hoitosuunnitelmien muutoksia on tehty puhelinkeskustelujen perusteella. Veteraanit ovat toki ymmärtäneet, että käyntejä ei voi nyt tehdä. Palveluntuottajat ovat nyt voineet myös käydä kaupassa, niin sanotusta normaalista käytännöstä poiketen. Kysymyksiä veteraaneilta ja omaisilta on tullut pääasiassa ruokailuihin liittyen, koska lounasesteleillä ei voi nyt käydä ruokailemassa. Heitä on ohjattu ostamaan ruokaa esim. Martinmäen kotiruokapalvelusta”, Turusta ilmoitetaan.

Kiitosta saavat myös Vakka-Suomen kunnat.

”Kaikilla ruokahuolto toimii moitteettomasti ja kaupankäyntiapu toimii, osalla omaisten toimesta ja osalla kaupungin veteraanivun toimesta, mistä on oltu suoraan yhteydessä veteraaneihin. Nekin, jotka aiemmin ovat käyneet ruokasetelin kanssa ’ulkona’ syömässä, saavat nyt päivittäisen lämpimän ruokansa kotiovelle.”

Soittokierroksia ja tukirenkaita

Vaasassa kaupungilta soitetaan jokaiselle yli 85 vuotta täyttäneille ja tarkistetaan, että kaikki on kunnossa. Helsingistä kerrotaan pääkaupunkiseudun kaupunkien ja veteraanipalveluiden varmistaneen veteraanien ateriapalveluiden saannin, Pohjois-Savossa kunnat ovat luoneet eri puolilla maakuntaa tukirenkaita, johon järjestöt ja yrittäjät ovat osallistuneet innokkaasti ja näin on järjestyneet mm. kauppa- ja apteekkiasioinnit kotona asuville vanhuksille. Myös Suur-Savos-

sa toimii ”naapuriapu” -rinki, josta kuka tahansa yli 70-vuotias voi tilata kauppa- ja apteekkitoimituksia kotiin.

Yhteistyötä tehdään mm. paikallisten seurakuntien ja Lionsien kanssa esimerkiksi Kokkolassa. Yhteistyön merkitystä korostetaan myös Pohjois-Karjalassa.

”On tärkeää olla mukana kuntien, seurakuntien yms. junailemis- ja avustusringissä - niillä on riittävän ’leveät hartiat’. Sooloilua ja yksin puurtamista tulee nyt välttää.”

Vaikka koronatilanne on innoittanut mukaan erilaisiin avustustoimiin huiman joukon vapaaehtoisia, on koordinoinnille kuitenkin tarvetta, Helsingistä huomautetaan, eikä vain siksi, että onneaan ovat innostuneet kokeilemaan erilaiset huijaritkin.

”Vaarana saattaa olla, että koordinointi pettää ja vanhuksiin on liian moni yhteydessä. Ikäihmiset saattavat mennä sekaisin, kun useat henkilöt soittelevat ja tarjoavat apuaan.”

Pienemmissä kunnissa ja Pohjanmaalla naapuriavulla ja talkoo- hengellä muistutetaan olevan pitkät juuret, minkä ansiosta resurssit ovat riittäneet viime aikojen poikkeusoloissakin.

Veteraania ei jätetä

Yksinäisyys on jo normaalioloissa monen veteraanin ongelma ja korostuu nykyisessä tilanteessa.

”Veteraanien kannalta haastavinta on se, että kaikki veteraaneille suunnitellut tapahtumat on peruttu tai siirretty ja henkilökohtaisia kontakteja on varsin rajoitetusti, mikä vaikuttaa henkiseen vireystilaan, harmitellaan Pohjois-Pohjanmaalta.

Veteraaniliitot ovat piiriensä ja paikallisyhdistystensä kanssa olleet osa niin veteraaniensa arkea kuin juhlaa. Tästä halutaan pitää kiinni nytkin ja esimerkiksi syntymäpäivämuistamisista ei ole tingitty.

Helsingissä syntymäpäiväonnittelet lähetetään postitse, Loimaalla he saavat onnittelekortin ja jalkahoidon, Keski -Pohjanmaalla päivänsankareita muistetaan kukkatervehdyksin ja Perniössä puhelinsoitoin. Isommin juhkalaluja on monessa paikassa tarkoitettu huomioida tilanteen helpottaessa.

”Myöhemmin syksyllä kootaan kaikki vuoden aikana tasavuosi- aseen täyttävät ja täyttäneet yhteiseen kahvihetkeen, jossa heidät kukitaan ja lauluin huomioidaan”, Keski-Pohjanmaalla suunnitellaan.

Samat ovat suunnitelman mm. Pöytyällä.

”Koronaviruksen aiheuttaman karanteenin poistuttua käydään henkilökohtaisesti onnittelekäynnillä.”

Myös hautajaisten suhteen on jouduttu tekemään erikoisjärjestelyjä.

Havuseppeleet toimitetaan kaikkiin hautajaisiin, mutta sen käy joko laskemassa vain yhdistyksen puheenjohtaja tai, mikäli osallistujien joukkoon ei mahdu veteraaniyhdistysten edustajia, se annetaan saatavien tai seurakunnan edustajan tehtäväksi. Mahdollisista lauluesityksistä on sovittu erikseen, jolloin ne toteutetaan haudalla riittävillä väleillä. Muistotilaisuuksiin ei osallistuta henkilömääriin kohdistuvista rajoituksista johtuen missään.

Veteraanien jaksaminen

Kaikkiaan veteraanien vointia luonnehditaan yllättävänkin hyväksi.

”Vaikutelma jää positiiviseksi. Eniten murehditaan keskeytyneitä jalkahoitoja ja muita kuntoutuspalveluita sekä ’rästiin’ jääviä yhteisiä

tapahtumia. Iloisia ollaan, kun on kuitenkin joku, jonka kanssa keskustella”, kerrotaan Helsingistä.

Eniten myös muualla harmittaa veteraanitoiminnan sosiaalisen puolen keskeytyminen. Esimerkiksi Vaasassa veteraanit ovat kokoontuneet Ruffes- kahvilaansa peräti kolme kertaa viikossa.

Myös Vakka-Suomessa kehutaan veteraanien rauhallisuutta ja kerrotaan heidän suhtautuvan tilanteeseen jopa ”pilke silmäkulmassa.” Samoilla linjoilla on myös Pohjois-Karjala.

”Yleinen havainto on, että veteraanit ovat tottuneet sopeutumaan tähänkin virusuhkaan - sodan kokemukset jo takanaan - paremmin kuin me jälkipolvet. Punntti ei heillä tutise kovin helposti, ei nytkään.”

ARIELA SÄKKINEN

Mitä veteraanit ajattelevat karanteenista? Millaisia terveisiä he lähettävät muille suomalaisille? Lue lisää Sotaveteraaniliiton nettisivulta: www.sotaveteraanit.fi

Jyväskylän veteraanijärjestöjen pääsiäistervehdys veteraaneilleen

Rintamaveteraani Erkki Kilpiö ja vaimonsa Laura Tuunanen-Kilpiö vastaanottivat iloisina pääsiäistervehdyksen.

Jyväskylän veteraanijärjestöt halusivat ilahduttaa veteraanejaan koronapandemian aikaan ja kii- rastorstaina he saivat kotiovelleen makean yllätyksen: kassillisen täynnä mm. paikallisen Sipisen pitopalveluiden tuotteita.

”Sipinen on ollut useasti mukana tukemassa veteraaneja mm. joulupakettien muodossa. Nyt järjestöillä oli vuorostaan mahdollisuus tukea pandemian takia tukalassa tilanteessa olevaa perheyrytystä,” Hannu Paalimäki,

Jyväskylän Rintamaveteraanien puheenjohtaja kertoo.

Samalla oli mahdollisuus myös kysellä veteraanien kuulumisia.

”Kaikkia veteraaneja emme valitettavasti useista yrityksistä huolimatta tavoittaneet ja hoitokoteihin emme koronatilanteen takia kasseja voineet toimittaa. Vastaanotot olivat iloisen yllättyneitä ja osa liikuttui kyyneliin.”

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN
KUVA: HANNU PAALIMÄKI

Neuvottelukunta tukee veteraaniliittojen esityksiä

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimivan Rintamaveteraaniasiain neuvottelukunnan (RINE) tehtävänä on tehdä esityksiä ja aloitteita sotainvalidien ja tunnuksen omaavien rintamaveteraanien mm. elinolosuhteiden, sosiaaliturvan, terveydenhuollon ja kuntoutuksen kehittämisestä. Neuvottelukunta toimii yhdyssiteenä viranomaisten ja sotiemme veteraanien hyväksi toimivien järjestöjen välillä.

Maaliskuun kokouksessaan RINE otti kantaa veteraanijärjestöjen esityksiin rintamalisän korotuksesta, sotainvalidien aviopuolisoiden ja leskien kuntoutuksen laajentamisesta sekä rintamaveteraanien aviopuolisoiden kuntoutusmahdollisuuksien lisäämisestä, asettuen tukemaan niitä.

Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnan (VeVa) esitykset:

- Rintamalisää korotetaan 1.1.2021 alkaen 200 euroon
- Sotainvalidien aviopuolisoiden ja leskien kuntoutuksen pääsyedellytykseksi asetettu sotainvalidin haitta-aste lasketaan vuoden 2021 alusta nykyisestä 30 prosentista 20 prosenttiin
- Rintamaveteraanien puolisoien kuntoutukseen pääsyä helpotetaan vuoden 2021 alusta lukien tarkistamalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta annettua lakia siten, että puolison kuntoutus ei ole aina sidoksissa veteraanin kuntoutusjaksoon ja että se voidaan toteuttaa myös avokuntoutuksena
- Lisäksi ehdotetaan selvitettäväksi, millainen kuntoutus tai muu tuki parhaiten auttaisi niitä leskiä, joiden veteraanipuoliso on kuollut vuoden 2000 jälkeen.

APTEEKKIPALVELUA VETERAANEILLE

Alajärvi

Alajärven Apteekki

Keskuskatu 14, 62900 Alajärvi
puh. **06-557 2249**

Lapväärtti

Lapväärtin Apteekki

Lapväärtintie 729, 64300 Lapväärtti
puh. **06-222 1110**

Simpele

Simpeleen Apteekki

Roihankatu 1, 56800 Simpele
puh. **05-437 1129**

Hamina

Haminan Keskusapteekki

Satamakatu 9, 49400 Hamina
puh. **05-344 0172**

Loviisa

Kruunu-apteekki

Kuningattarenkatu 15, 07900 Loviisa
puh. **019-531 275**

Töysä

Töysän Apteekki

Paavolantie 1, 63600 Töysä
puh. **06-526 1171**

Joensuu

Noljakan Apteekki

Linjatie 2, 80140 Joensuu
puh. **029 3400 690**

Naantali

Naantalin Apteekki

Luostarinkatu 25, 21100 Naantali
puh. **02-431 2720**

Vaasa

VAASAN VANHA APTEEKKI, GAMLA APOTEK i VASA

Vaasanpuistikko 13, Vasaesplanaden
puh. **06-357 5300**

Karjaa

Karis Apotek Karjaan Apteekki

Kauppiaankatu 9, 10300 Karjaa
puh. **019-230 018**

Orimattila

Orimattilan Apteekki

Erkontie 16, 16300 Orimattila
puh. **03-887 430**

Veteli

Vetelin Apteekki

Koulutie 63, 69700 Veteli
puh. **06-862 1419**
www.vetelinapteekki.fi

Kotka

Kontio Apteekki

Karhulantie 30, 48600 Kotka
puh. **05-220 0440**

Parikkala

PARIKKALAN APTEEKKI

puh. **05-430 016**

SAAREN SIVUAPTEEKKI

puh. **05-435 256**
www.parikkalanapteekki.fi

KIITOS SOTIEMME VETERAANEILLE KIRKKONUMMELTA!	Kuljetusliike E.Kärkkäinen Ky Kiuruvesi	Koneurakointi Aimo Tikkanen Kiuruvesi
Keski-Pohjanmaan Hoitopalvelu Oy Kokkola, www.kphoi.fi	S.KAKKO OY Koski TL	Kotekman Oy Kotka
Kouvolan PTR Oy Kuusankoski	Sähkötoimisto Raimo Pehkonen Oy Kouvola, www.tstopehkonen.fi	Kymenlaakson Jäte Oy Kouvola
www.peltikate.com	Rakennuspalvelu Heikki Hiltunen Oy Kuopio	Päijänne Sähkö Oy Nastola
Weststar Oy Lahti	HL-Elec Oy Lahti	Ipa-Pesu Oy Lahti
Lai-Teräs Mäkinen Ky Laihia, www.laiteras.fi	Premekon Oy Lappeenranta, Joutseno	Asianajotoimisto Heikki Oikkonen Oy Lappeenranta
Kartiopuu Oy Lappeenranta	Koneurakointi M.Peltola Miehikkälä	T:mi Jimmy Granqvist -rakennustöitä- Nauvo
Valtimon Sähkötyö Oy Nurmes	Taloco Oy Oulu	Oulun Betoniporaus Oy
Björklund Båtslip Kb Iniö	FINNSEMENTTI OY	SIKAJOEN NUORISOKOTI
PE LASER Oy Pertunmaa	Byggnads Ab Nynäs Rakennus Oy Pietarsaari	Tiilimäen Romuliike Oy Pori
Huoltopalvelu J.Holmberg Oy Porvoo	Oy C.E.Lindgren Ab Porvoo	Kellosepänliike Naamanka Ky Pudasjärvi
AP Wood Oy Punkaharju	HSP-Putkitustekniikka Oy Rauma	Maansiirto Korkalainen Oy Rautavaara
Sähköpalvelu Niemi Oy Reisjärvi	Napapiirin Residuum Oy	Sähkötyö Matti Tennilä Ky Rovaniemi

Sotahistoriallisia museoita, paikkoja ja matkoja

PANSSARIMUSEO
Hattulantie 334 - Parola - p. 040 568 1186

Hämeen sydämessä, Hattulan Parolassa sijaitseva Panssari-
museo on suositun koko perheen museo, joka tarjoaa kävijöil-
leen sotahistorian lisäksi tapahtumia ja elämyksiä.
Tule tutustumaan panssarimiesten perinteikkääseen
historiaan aina tankkirykmentin perustamisesta alkaen.

Vaihtuvat näyttelyt 1.5. alk.

- Suomalaisen panssarijoukkojen tulikaste -
Honkanien panssaritaistelu 26.2.1940
- Teknistä taituruutta - Panssarivaunujen huolto- ja
korjaustöitä Suomessa sotien 1939-1945 aikana

*Sotavetänsäneillä
vapaa pääsy
Tervetuloa!*

www.panssarimuseo.fi | facebook.com/panssarimuseo | instagram.com/panssarimuseo

Rajamuseo
Niskapietiläntie 32
Immola
55910

Avoimena:
9.6. - 15.8.2020
ti - pe klo 13.00 - 16.00
la klo 11.00 - 15.00

Vaikutu Linnankasarmilla!

 Museo Militaria tarjoaa paljon
nähtävää. Tervetuloa, kun taas
koronan jälkeen avaamme!

Vanhankaupunginkatu 19, 13100 Hämeenlinna
gsm 040 450 7479, www.museomilitaria.fi

 TUNNETKO SALPALINJAN HISTORIAN?
Tule tutustumaan!

Vuosina 1940-41 ja 1944 rakennetun itärajan maapuolustusaseman
rakennustöiden alkamisesta on kulunut 80 vuotta.
Nykyään Salpalinja on monipuolinen historia- ja luontomatkailu-
kohde, johon voit tutustua mm. museoissa, retkeilyreiteillä ja
kunnostetuissa esittelykohteissa. Tervetuloa!

Miehikkälän **SALPALINJA-
MUSEO** Virolahden **BUNKKERI-
MUSEO**

» puh. 044 383 5091 » puh. 040 710 7339
» salpamuseo@miehikkala.fi » bunkkerimuseo@virolahti.fi

KENTTÄPOSTIA

Seuraava lehti
ilmestyy
tuplanumerona
17.9.2020

**SALLAN SOTA- JA
JÄLLEENRAKENNUSAJAN
SALLA MUSEUM OF WAR AND
RECONSTRUCTION**

MUSEO

 Salla
salla.fi/museo

Savukoskentie 12,
98900 Salla
+358 (0)40 579 0762
museo@salla.fi
salla.fi/museo

[@sallanmuseum](https://facebook.com/sallanmuseum) [#sallanmuseum](https://instagram.com/sallanmuseum)

www.salpakeskus.fi

Tarkista museoiden aukioloajat kotisivuilta tai Facebookista!

UUDISTUNUT
**RATSUVÄKI-
MUSEO**
Lappeenrannan
Linnoituksessa

**HAKKAPELIITOISTA
HURMAHOUSUIHIN**
RATSUVÄKIELÄMÄÄ VUOSISATOJEN AJAN

www.lappeenranta.fi/museot

1944-1956
Porkkala Parenteesen
Porkkala Parenteesi

**Porkkalan
vuokrakausi ja
Neuvostoliiton
sotilastukikohta
1944-1956**

Ragvalds
kotisivu: www.kirkkonummi.fi/ragvalds
mobiiliopas: emuseo.fi/ragvalds

Erityistilanteen aikana tiedustele aukioloa:
kulttuuri@kirkkonummi.fi

Ragvaldsin museoalue
Överbyntie 140, 02400 Kirkkonummi

Lapin sota sai vihdoinkin oman pöytäviirinsä

Lapin sodan päättymisestä on 75 vuotta, mutta pöytäviirinsä se sai vasta kaksi vuotta sitten – kiitos Keuruun Lionsien

Äitinsä kuoleman jälkeen 2017 tämän tavaroita läpikäydessään keuruulainen rovasti Lauri Oinonen havahtui kummalliseen asiaan.

”Äitini oli hyvin isänmaallinen henkilö, joka kunnioitti suomalaisia juuria ja perinteitä. Hän oli sotien jälkeen hankkinut niin Talvisodan kuin Jatkosodankin pöytästandaarin. Suomi oli kuitenkin käynyt kolme sotaa peräkkäin, mutta Lapin sodan pöytäviiriä ei löytynyt mistään.”

Oinosen ryhdyttyä selvittämään asiaa kävi ilmi yllättävä asia. Sellaista ei oltu koskaan tehtykään.

Tuumasta toimeen seuraavana päivänä

Yhdessä Lions Club Keuruun piirikuvernöörin **Mauri Koskelan** kanssa Oinonen pohti, että nyt olisi viimeistään aika suunnitella oma standaarinsa sodista viimeiselle. Lukemattomia kunniakirjoja ja postikortteja suunnitellut Koskela otti Oinosen pyynnöstä tehtävän vastaan.

”Sehän oli suorastaan kunniatehtävä!”, huomauttaa Koskela, joka rekrytoi mukaansa toisen leijonaveljen, **Jyrki Toljanderin**.

Hommiin ryhdyttiin jo seuraavana aamuna. Taustatyö tehtiin huolellisesti.

”Kysymyksessä oli kuitenkin koko valtakuntaa koskeva teos. Selvitimme mitä viirin pitää sisältää, mitä värejä ja miten sommitella kuviot tulisi sommitella. Muutama tunti siinä vierähti, ennen kuin perusasiatkaan tuli selvitettyksi.”

Vaakunoiden ja standardien suunnittelussa on otettava huomioon monta seikkaa.

”Ensimmäiseksi piti tietysti valita pohja, jolle muu kuvio rakentuu. Lapin sota käytiin suureksi osaksi talvella, joten pohjaväriksi valikoitui valkoinen – lumen väri. Jotta valkoinen ei olisi liian haalea, päätimme reunustaa sen sinisellä raidalla, olihan se Suomen lipun väri. Näin saatiin pohja valmiiksi ja alkoi sotaa kuvaavan hahmon muotoilu”, Koskela kertoo prosessista.

Ja mikäs Lappia paremmin kuvaisi kuin poro. Lapin sodassa poltetun pääkaupungin Rovaniemen uusi asemakaavakin tehtiin poron sarvien muotoa mukailevaksi.

”Standaarin kuvion vaatimuksia selvittäessämme totesimme, että kuvion tulisi tässä tapauksessa olla symmetrinen eli keskikohdan molemmin puolin ikään kuin peilikuva.”

Kypärä täydensi

Koko poro ei siis tullut kysymykseen, vaan sarviin päädyttiin tässäkin suunnitelmassa. Nyt oli koossa jo talvi ja Lappi – enää puuttui sopiva tapahtuma.

”Kun kyseessä on jonkin ison tapahtuman kuvaus pienessä mitta-kaavassa, mahtuu kankaalle vain oleellinen kuvaus, joka piti olla tunnistettavissa Lapin sotaan liittyväksi.”

Lisäksi viirin symboliikan tuli avautua jokaiselle yleisölle.

”Lopulta löysimme mielestämme kelvollisen ja tunnistettavan kuvion, mitä testasimme usealla henkilöllä. Vanhemmat ihmiset tunnustivat sen heti, nuoremmat, jotka eivät tunne sotahistoriaa eikä Lapin sotaa, eivät aluksi tienneet mistä on kysymys”, hän paljastaa.

LAPIN SOTA

”Sotaan liittyy aina aseet, mutta emme osanneet yhdistää niitä tähän kuvioon. Sen sijaan huomasimme erään asian, joka oli yhteistä Suomelle ja Saksalle: kummankin armeijan sotilaat käyttivät saman mallista kypärää.”

Kypärän sijoittelusta tuli kuvion ainoa epäsymmetrinen detalji.

”Halusimme kuvata sen nimenomaan sivulta eikä edestä, jolloin kypärän tunnistaminen olisi ollut hankalampaa. Tämän jälkeen voitiin jo päätellä, että kyse oli jostain sotaan liittyvästä.”

Peruskuvio oli nyt valmis, mutta vielä liian yksinkertainen.

Juhlava hetki

Seuraavaksi parivaljakko syventyi Lapin sodan vaiheisiin.

”Pidimme merkittävänä sitä, että sodan loppuvaiheessa osa vanhemmista ikäluokkaa miehistöstä kotiutettiin ja suuri vastuu lankesi varusmiehille. Miehistöä kuvaamaan sijoitimme sarvien keskelle suomalaisen miehistökokardin. Kyseessä oli koko valtakuntaa koskeva tapahtuma, joten valtion vaakuna nostaa tapahtuneen korkeimmalle tasolle.”

Tässä vaiheessa oli aika testata suunnitelma taas kansalla.

Lapin sodan pöytäviiri sai värinsä lumesta. (Kuva: Mauri Koskela)

”Aika moni osasi jo yhdistää piirroksen Lapin sotaan, mutta joku kaipasi vielä vähän tunnistusta helpottavaa osiota. Pääsääntönä muotoiluohjeistuksessa on, että vuosilukuja ei tulisi käyttää. Joissain löytämissämme standaa-reissa niitä oli kuitenkin käytetty, joten mekin päätimme lisätä ylimmäksi sodan vuodet.”

Kuukausia kestänyt tutkimus ja kehitystyö huipentui viirin vihkimistilaisuudessa 27.4. 2018, Kansallisena veteraanipäivänä. Ja mikäs sen sopivampi: juuri tuo on Lapin sodan päättymispäivä.

Muiden palveleminen on koko

Lions-toiminnan kantava periaate. Tämä ponnistus oli ihan erityinen mieluinen, sillä kyseessä oli palvelus niin menneille kuin tulevillekin suupolville. Tunteet olivatkin Haa-pamäellä pidetyssä tilaisuudessa pinnassa. Standaarin vihki käyttöön idean isä, rovasti Oinonen, joka kiitti puheessaan kaikkia hankkeeseen osallistuneita ja toivoi, ettei vastaavaan tarvitsisi enää ryhtyä.

”Toivottavasti Suomessa ei enää tarvitsisi tämän jälkeen suunnitella muistoviirejä uusille sodille, jääköön tämä sota ja viiri viimeisiksi!”

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN

Turun NEVA TOURS OY

*Bussi- ja junamatkat *Hotellipaketit
*Viisumit Venäjälle *Tilausajot

Bussimatkat	
Laatokan kierros 21.-25.7.	595€
Elämysmatka Jalta 3.-18.9.	1590€
Syysretki Kannas 2.-4.9	190€
Pietariin kerran kuussa	alk. 160€
Ruska retki Lappiin 22.-27.9	790€

Sähköinen viisumi Viipurin ja Pietarin alueelle itse tehtynä ilmainen, meidän kautta alk. 10€
Sähköinen viisumi ei koske junamatkaa.

Eerikinkatu 20, 20100 TURKU
Puh. (02) 2504 655, +35 400 332 001
www.nevatours.fi nevatours@nevatours.fi

LOTTA SVÄRD SÄÄTIÖ

Elää tätä päivää, ajan hengessä.

www.lottasaatio.fi

LOTTAMUSEO
KUNTOUTUSTA
VUOKRA-ASUNTOJA
AVUSTUSTOIMINTAA

www.lottamuseo.fi

Vuosikokous
17.6.2020
Helsingissä

Tammenlehväs Perinneliitto

Neuvostoliitolla iso rooli Lapin sodan kulussa

Puna-armeija seurasi syksyllä 1944 Suomelle sanelemansa sodan kulkua – ollen koko ajan valmiina iskemään itse Suomenlahdella ja Pohjois-Suomessa

Jo ennen Suomen ja Neuvostoliiton aselepoa 5. syyskuuta 1944 Saksa suunnitteli laivastonsa toimintaa Suomen aluevesillä Suomenlahden sulun varmistamiseksi. Oli vallattava Suursaari suomalaisilta (operaatio Tanne Ost). Yritys 15. syyskuuta epäonnistui täysin, ja sitä on myöhemmin luonnehdittu saksalaisten vuoden 1944 mielettömimmäksi sotatoimeksi.

Suomen solmittua Neuvostoliiton kanssa välirauhansopimuksen 19. syyskuuta neuvostoasevoimat pääsivät käyttämään hyväkseen myös Suomen aluetta. Merkittävin tässä oli sukellusveneiden pääsy Suomen rannikkoreittiä pitkin Itämerelle. Suomenlahden etelärannalla Puna-armeijan joukot saapuivat Virossa Tallinnaan (22.9.), Paltiskiin (24.9.) ja Pakri-saarille (25.9.).

Porkkalan sotilas- ja laivastotukikohdan vuokraaminen Suomelta (Hangon tilalle) oli sekä sotilaallinen että valtapolitiittinen veto. Näin saatiin luja ote Suomen pääkaupungista.

Vetäytymisestä sotaan

Lapissa suomalaiset pyrkivät syyskuun loppupuolelle asti rytmittämään etenemisen saksalaisten vetäytymistahdissa. Kaukopartioita lähetettiin myös Lapin saksalaisten selustaan. Sotatoimien saksalaisten kanssa alkaessa jännitettiin neuvos-

Lokakuussa 1944 Meretskov nimettiin Neuvostoliiton marsalkaksi

Karjalan rintaman operaatiosuunnitelma syyskuussa 1944

tojoukkojen etenemistä Suomen alueella.

Puna-armeijan Karjalan rintaman suunnittelun painopiste oli elokuun lopulla – taisteluiden rauhoittuttua Kannaksella ja Ilomantsissa – siirtynyt pohjoisille rintamansille. Suunnitelmat Lapin valtaamiseksi ja hyökkäykseksi Petsamon halki Norjaan olivat kehitteillä syyskuun alussa 1944.

Venäläisten kolmessa pohjoisemmissa armeijassa (26., 19. ja 14.A) oli käyttämätöntä hyökkäysvoimaa, yhteensä 17 divisioonaa, joille Karjalan rintaman komentaja **Kirill Meretskov** suunnitteli laajoja tehtäviä. Moskova joutui jarruttelemaan. Hyökkäyksiä ei saanut tehdä ilman stavkan (ylijohton) lupaa. Stalin ilmoitti jo 12. syyskuuta, että suomalaisten oli itse ajettava saksalai-

set maastaan, neuvostojoukot vain auttaisivat. Mikäli Meretskov edelleen toimisi välittämättä stavkan direktiiveistä, hänet erotettaisiin rintaman komentajan tehtävistä.

Karjalan rintaman sotaneuvosto esitti 18. syyskuuta, että joukot siirtyisivät etenemään Suomen puolelle vihollisen vetäytyessä. 19. Armeija etenisi yhdellä armeijakunnalla (mukaan lukien panssariprikaati) Kuolajärven – Sodankylän – Ivalon suunnalle ja siitä eteenpäin tilanteen mukaan sekä yhdellä armeijakunnalla Kuolajärvelle, Kemijärvelle, Rovaniemelle ja sitten Kittilään.

Saman suunnitelman mukaan 26. Armeijasta yksi armeijakunta (ml. panssariprikaati ja rakentajaprikaati) siirtyisi Kuusamon kautta Rovaniemelle. Muutoin 26. Armeija etenisi Suomussalmelle ja olisi tar-

vittaessa valmiina etenemään Ouluun. Pohjoisin 14. Armeija olisi valmiina seuraamaan vihollista ja valmistautuisi valtaamaan Luostarin ja Petsamon, Luostarista suunnattaisiin Ivaloon yksi armeijakunta tarkoituksena sulkea saksalaisten vetäytymistie Inarin kautta.

Muuttuvat suunnitelmat

Juuri ennen välirauhansopimuksen solmimista **Josif Stalin** ehti antaa Karjalan rintamalle rajoitetun etenemisohjeen. 26. Armeijan tuli edetä kolmella divisioonalla Kuusamon - Juntusrannan - Suomussalmen - Anttilan linjalle ja linnoitautua sinne. Tästä pohjoisempaan tuli 19. Armeijan saksalaisten vetäytyessä edetä Kuolajärvelle (Sallaan) ja siirtyä sieltä saksalaisten perässä edelleen So-

dankylän – Rovaniemen alueelle. 26. Armeijasta tuli lähettää vahvistusta 19. Armeijalle ja 14. Armeijalle, jonka oli määrä edetä Petsamoon ja siitä edelleen saksalaisten perässä.

Viikkoa myöhemmin neuvostojohdossa oli vahvistunut käsitys, että suomalaiset etenivät kovin hitaasti saksalaisia vastaan ja että he ehkä pyrkivät jäämään neuvostojoukkojen selustaan. Stalin ohjeisti 26. syyskuuta. Meretskovin uudelleen: 19. Armeijan oli Kuolajärven valtauksen jälkeen pidettävä huolta, että se ei päätyisi suomalaisten rintaman eteen. Oli pysähdyttävä Naruskajoen - Kellovälän - Onkamojärven linjalle ja odotettava suomalaisten menoa ohitse. Sen sijaan 14. Armeijaa oli suunnitelman mukaisesti vahvistettava ja laadittava suunnitelma Petsamon ottamiseksi.

LAPIN SOTA

si saksalaisilta.

Suomalaisten viivytely vaikutti siis välillisesti siihen, että neuvostojoukot eivät edenneet Rovaniemelle ja siitä eteenpäin Sodankylään ja Kittilään ja Ouluun. Suomen pohjoispuolella puna-armeija ja -laivasto aloittivat lokakuussa operaation saksalaisia vastaan Petsamon suunnassa ja valmistautuivat etenemään Pohjois-Norjaan.

Uhkana miehitys?

Valvontakomission puheenjohtaja **Andrei Zhdanov** ilmoitti 16. lokakuuta kirjeitse Mannerheimille, että Suomen hallitus oli loukannut sitoumustaan. Hän totesi, että päämajalla ei ole kontrollia suomalaisten joukkojen toimintaan. "Mikäli Suomen hallitus ja ylijohdo eivät täytä lupastaan, liittoutuneiden (Neuvostoliiton) sotilasjohto ryhtyy välttämättömiksi katsomiinsa toimenpiteisiin."

Suomen päämajassa päädyttiin arvioon, että aikomuksena oli vaatia Suomea osallistumaan sota-toimiin saksalaisia vastaan myös Norjan puolella. Tämänkin tarkoituksena arvioitiin – pessimistisessä sävyssä – olevan Suomen miehittäminen ennen kuin rannikon vesialue ehtisi jäätyä. Miehitys olisi helpompaa, kun Suomen jäljellä olevan armeijan pääosat olisivat kaukana pohjoisessa sen sijaan, että kotiutettavat juuri tuolloin olisivat palaamassa kotiutuskeskuksiin, jotka pääosin sijaitsivat maan länsi- ja eteläosassa. Puna-armeijan kaikkominen Suomen rajoilta jatkui.

Marraskuun alkupuoliskolla (noin 8.11. alkaen) neuvostojoukkoja alettiin siirtää Saksan-rintamalle myös 19. Armeijan alueelta. Se ei etenisi Rovaniemelle. Radiotiedustelun avulla Suomessa tiedettiin, että pohjoisesta oli vietty neuvostojoukkoja Unkariin ja panssareita Itä-Preussiin.

Vuodenvaihteen tienoilla Suomen sotilasjohto päätteli, että Saksan talvihyökkäys länsirintamalla estäisi ainakin pari kuukautta neuvostojoukkojen palaamisen Suomen rajoille. Suurin uhka olisi nyt sisäisen rintaman horjuminen. Tässä suhteessa kehitys johti kansandemokraattien voiman lisääntymiseen. Sotilaalliselta kannalta tuntui hälyttävältä se, että talvisodan oppositiomies **Mauri Ryömä** esitti vapaaehtoisjoukon muodostamista Norjan auttamista varten. Tämän Espanjan sisällissodan mallisen "kansainvälinen divisioonan" kouluttaminen ja aseistaminen olisi tapahtunut Suomessa, mikä olisi lisännyt kaappausvaaraa. Kuitenkin päämaja arvioi, että Neuvostoliiton miehitys tässä vaiheessa oli epäodennäköinen. Maailmantilanteen muuttuminen voisi kuitenkin tähänkin johtaa.

OHTO MANNINEN
FT, historian tutkija

Koivunen Oy

Autojen varaosat, lisävarusteet, kemikaalit ja työkalut

fixus KAUPPIAAT

www.fixus.fi

FORCIT

www.forcit.fi

Tekonivelsairaala
COXA

walki

BERNIER

MOVAX

IDG-Tools
idg-tools.com

Kuntoutuksen osaamiskeskus Helsingissä
Oulunkylän kuntoutuskeskus sr **TV:STA tuttu**

Tarjoamme monipuolisia kuntoutuspalveluja so-
tainvalideille ja -veteraaneille, -leskille, puolisoille,
lotille, pikkulotille sekä kaikille senioreille.

- ✓ Kuntoutusjaksot ja päiväkuntoutus
- ✓ Avokuntoutus, fysioterapia
- ✓ Intervallihoido ja laitoshoido
- ✓ Pore- ja uima-allas, yrttikylvyt
- ✓ Ravintola Veljeshovin ravitseva ja monipuolinen ruoka

Tiedustelut:
040-570 1439

Lääkärit, sairaanhoitajat, fysioterapeutit, toiminta-
terapeutit, jalkaterapeutti, sosiaaliohjaaja ja va-
paa-ajanohjaaja sekä muu osaava henkilökun-
tamme ovat täällä Sinua varten.

Kuntoutuksen kärjessä yli 25 vuotta - TERVETULOA

Käskynhaltijantie 5
00640 Helsinki

puh. 09 752 712
www.okks.fi

AUTOSALPA

STEN
teräksellä tulokseen

Rahjan Huolinta Oy
Kalajoki

LAPIN SOTA

Lapin sodan pitkä varjo Miinoja etsitään vielä tänäkin päivänä

Vaikka Lapin sota päättyi 27.4.1945, sen jälkiä siivotaan vielä vuosikymmeniä myöhemminkin.

Pohjoiseen vetäytyessään saksalaiset tekivät Lapissa tuhoa saksalaisella tehokkuudella ja täsmällisyydellä. Kaikkiaan läänin rakennuksista hävitettiin lähes puolet.

Pahimmillaan kylistä tuhoutui 95 prosenttia. Esimerkiksi Rovaniemi hävitettiin käytännössä kokonaan – siltoja, liikenneyhteyksiä ja kirkkoa myöten. Vieläkin hirvittäväm-

män perinnön jätti kuitenkin heidän kalustonsa.

Tuhoiset vuodet

Lappiin jäi saksalaisten jäljiltä noin 1,2 miljoonaa räjähdettä ja ammusta. Jo ensimmäisen raivauskampanian 1945 aikana löydettiin Pohjois-Suomesta pelkästään miinoja yli 70 000. Tarkkaa määrää on vaikea antaa 75 vuotta sodan loppumisen jälkeenkään, mutta niitä kerrotaan löytyvän yhä tuhansia joka kesä.

”Noin 3000-5000 räjähdettä, paikasta riippuen. Jostain vesistöistä saattaa löytyä kaksikymmentätuhattakin”, vahvistaa puolustusvoimien räjähteiden raivausoperaa-

tiota Lapissa johtava majuri **Harri Pelkonen** Jääkäriprikaatista.

”Jääkäriprikaati toteuttaa vuosittain virka-apuna noin 50–70 raivaamistehtävää. Virka-apuna tehtävien raivaamisten lisäksi Jääkäriprikaatissa toteutetaan Lapin maakunnan alueella alueraivaamista noin 5–8 viikkoa vuosittain.”

Koiratkin apuna

Kokemuksia vastaavista tehtävistä majuri Pelkoselta löytyy muidenkin sotien kentiltä: hän on ollut raivaamassa räjähteitä niin Bosniassa kuin Kosovossa.

Saksalaisten jättämien miinojen raivaamisesta tehtiin esitys jo

keväällä 1945 ja kesän alussa tehtävään perustettiin erillinen Pohjois-Suomen miinanraivausorganisaatio. Tehtävän laajuuden vuoksi siihen palkattiin myös siviilejä. Vuoteen 1952 jatkuneessa operaatiossa oli enimmillään 1500 raivaajaa. Heidän lisäksi apuna käytettiin trotyylin hajun tunnistamaan koulutettuja miinakoiria.

Lapin sodan jälkipyykki vaati sotaa seuranneina vuosina satojen ihmisten hengen. Erityisen tuhoisia olivat ensimmäiset viisi vuotta, jolloin Pohjois-Suomesta löydetyt räjähteet tappoivat 205 siviiliä, heistä 57 lapsia. Tämän lisäksi tuli vielä huomattava määrä vammautumisia, joita ei kuitenkaan ole missään

erikseen tilastoitu.

Edellä mainittujen siviiliuhrien lisäksi tappioita kärsi raivaushenkilöstö, joista kuoli 72 ja haavoittui 141. Noin 600 varusmiesraivaajasta kuoli 28 ja haavoittui 43.

”Esimerkiksi miinan räjähdyksessä haavoittuneiden katsotaan vammautuneen ns. sodan seurauksena ja he kuuluvat siksi sotilasvammalain piiriin”, muistuttaa Sotainvalidien Veljesliiton Lapin piirin toiminnanjohtaja **Anu Vasama**.

Tuoreimmat uhrit ovat vuodelta 2013, jolloin kahdesta kemiläisestä toinen kuoli ja toinen haavoittui heidän purkaessaan sodanaikaista kranaattia.

Vahvasti miinoitettua Jäämerentietä raivataan marraskuussa 1944

Lapin raivausoperaatiota johtava majuri Harri Peltonen on ollut mukana työssä vuodesta 1992 saakka (kuva: Anssi Jokiranta/ Lapin Kansa)

Työ jatkuu

Järjestelmällisen raivaustoiminnan puolustusvoimat käynnistivät uudelleen 1990-luvun puolenvälin jälkeen. Vuoteen 1973 mennessä saksalaisten jäljiltä Lapista raivattujen ammusten, miinojen ja räjähteiden määräksi ilmoitettiin 1 142 000. Ne kuitenkin työllistivät nykyraivaajia vieläkin, eikä loppua ole näkyvissä.

”Vuosina 1945-1952 toiminnassa ollut organisaatio teki niin, että löydetty ammus upotettiin lähimpään vesistöön tai, jos sellaista ei ol-

lut, ne kerättiin haudattavaksi metrin syvyisiin kuoppiin. Se oli sen ajan ohjeistuksen mukaista, mutta 1970-1980 -lukujen vaihteessa voimaan astuneen lain myötä tuli uudet ohjeet.”

Tarkkaa määrää yhä maastossa olevista räjähteistä hän ei uskalla edes arvioida. Arviointia vaikeuttaa myös se, ettei kaikesta ole olemassa raportteja.

”No jos miettii, että silloin 1973 määrä oli yli miljoona ja niistä on nyt löydetty ja vaarattomiksi tehty noin 100 000, niin ainakin 900 000

niitä on vielä jäljellä. Olen joskus vähän vitsillä sanonut, että niitä tulee raivaamaan vielä minun pojanpoikanikin.”

Raivaukseen liittyy omat riskinsä, mutta vaarassa eivät ole vain puolustusvoimien tehtävänsä koulutettu, asianmukaisesti varustautunut ja suojautunut henkilöstö. Omia etsintöjään tekevät nimittäin myös harrastelijat.

”Ja niitä on paljon”, Peltonen huokaisee.

TEKSTI: ARIELA SÄKKINEN

Raivaustyön taustaa

Vielä Jatkosodan alkuvaiheessa saksalaisten miinoittaminen keskittyi Lapin itäosiin nykyisen Venäjän alueella. Lisäksi Lapin alueella oli muutama ammusten ja räjähteiden keskusvarasto. Saksalaisten ammusvarastot olivat huomattavat: niitä oli varattu n. vuoden tarpeisiin.

Maan sisäosia alettiin miinoittaa helmikuussa 1943. Miinoittamisen tarkoituksena oli Lapissa rintamavastuussa olevan Saksan Vuoristoarmeija 20A:n esikunnan ja pääjoukkojen vetäytymisen suojaaminen Rovaniemeltä.

Suomen ja Neuvostoliiton syyskuussa 1944 solmiman rauhan edellyttämän saksalaisten vetäytymisen alkuvaiheessa suomalaisten ja saksalaisten välillä sovittiin, mitkä sillat hävitetään ja mihin miinoitteet asennetaan.

Tornion mairinnoituksen jälkeen saksalaiset katsoivat suomalaisten rikkoneen maiden kesken laaditun sopimuksen ja aloittivat ”oikean sodan”. Saksalaisten oman ilmoituksen mukaan vetäytymisvaiheessa asennettiin noin 30 000 miinaa, mutta todellisesta luvusta ei ole varmuutta.

Vetäytymisen alkuvaiheessa saksalaiset pyrkivät ottamaan kaiken kaluston mukaan, mutta kuljetuskapasiteetin vähyydestä johtuen he joutuivat jättämään jälkeensä paljon mm. ammuksia ja räjähteitä. Tämä materiaali tuhottiin joko räjäyttämällä tai polttamalla. Lisäksi joillakin alueille on ollut havaittavissa neuvostoliittolaisten sotavankien toimesta tapahtunutta vesistöihin upottamista.

Räjäyttäminen toteutettiin keräämällä ammuksia läjään, päälle asetettiin telamiina tai muuta räjähdysainetta. Sytyttäminen toteutettiin aikatulilangalla. Hävitysmenetelmä oli erittäin epäluotettava ja ammuksia levisi paljon räjähtämättöminä maastoon.

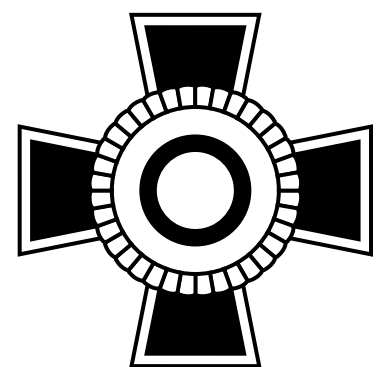
Lähde: Maavoimat

Saksalaisten miinoittamisvyöhykkeet 1944

PERINTEITÄ KUNNIOITTAEN,
NYKYISYYTTÄ ARVOSTAEN,
TULEVAISUUTTA RAKENTAEN.

ALIUPSEERILIITTO

RESERVILÄISLIITTO

Turvallisesti
huomiseen

Päälystöliitto ry
Befälsförbundet rf

SUOMEN RESERVIUPISEERILIITTO
KIITTÄÄ KAIKKIA SOTIEMME
VETERAANEJA TYÖSTÄNNE
ISÄNMAAN HYVÄKSI
SODAN JA RAUHAN AIKANA.

WWW.RUL.FI

UPSEERILIITTO

Tunnistatko tuntemattomat?

Kenttäpostia-lehden sarjassa julkaistaan kuvia rintamalta.
Tunnistatko kuvissa olevia henkilöitä?
Kerro siitä meille!

Nämä porukkakuvat ovat tietokirjailija Jukka Halosen kokoelmasta, ja niissä ei ole tietoja. Kuvista voi löytyä sinulle tuttuja henkilöitä. Henkilötiedot, porukkatiedot, ajat ja paikat ovat kaikki arvokasta sotahistoriallista tallennustietoa.

Ota yhteys: Kenttäpostia,
PL 600, 0521 HELSINKI tai
toimitus@sotaveteraaniliitto.fi.

Minun veteraanini: Eero Hämäläinen

"Kun kutsu käy, niin silloin mennään"

Kun ensi kerran lapsena Kukkilas-sa kuuntelin kummisetäni **Aarne "Arska" Kivelän** huimaavia tarinoita sota-ajoista, jäivät ne kytemään mieleeni toivomuksena, että olisi joskus aikuisena arvokasta säilyttää ne myös tulevien sukupolvien tiedoksi. 1990-luvulla olikin mahdollista tallentaa sen ajan välineillä Arskan elämän vaihteita aina lapsuudesta 1910-luvulta alkaen. Vuonna 2015 sain hänen tyttäreltään – serkultani – hänen sotapäiväkirjansa luettavaksi.

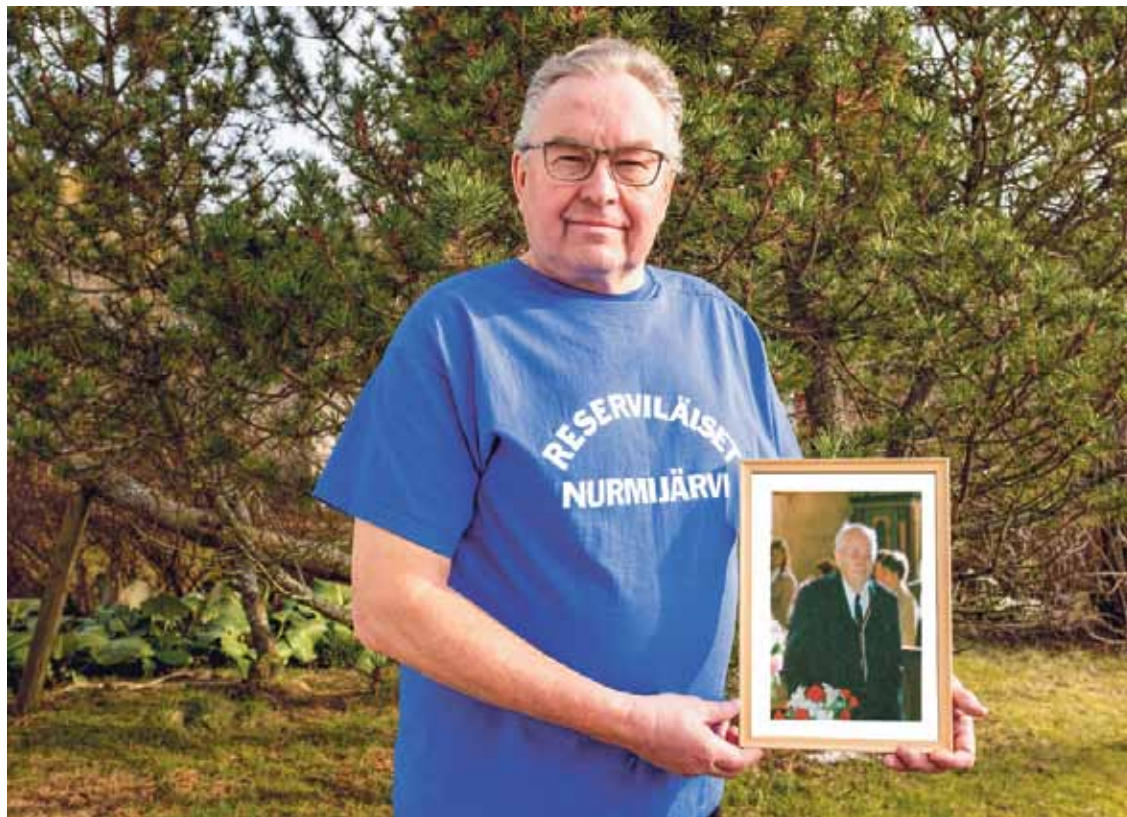
Näinä aikoina maailman tuulet myrskyävät myös täällä koto-Euroopassa siihen malliin, että on syytä palauttaa mieliimme isiemme arvokkaat taistelut itsenäisen Suomen puolustamisessa.

Tykin ja huuliharpun varressa

Arska kasvoi Lahdessa ja Hennalan vankileiri jätti varmasti 9-vuotiaaseen poikaan jälkensä: öisin hän kävi 15-vuotiaan siskonsa kanssa viemässä ruokaa siellä olevalle vanhimmalle veljelleen, ja näkivät karmeasiakin asioita.

Urheilua hän harrasti monipuolisesti nuoruudestaan lähtien, aina nyrkkeilystä, pesäpallosta ja hiihdosta lähtien. Kun näihin vielä yhdistetään lahjakkaan nuoren yhtä monipuolinen musiikkiharrastus, niin elämän kirjo tapahtumineen muodostui ymmärrettävästi laajaksi.

Talvisodassa hän oli JR 33:ssa kiväärimiehenä Pasurin, Salmenkaidan ja Kaskiselän taisteluissa. Jatkosodassa Arska kuului Salpausselän Ilmatorjuntapatteristoon, joka oli sodan hyökkäysvaiheen ajan alistettu osasto Lagukselle. Aseena heillä oli käsittääkseni Bofors 40-ilmatorjuntatykki. Päiväkirjaa hän piti 8.6.-15.11. 1941. Hän kirjoitti siihen lä-

Eero Hämäläisen veteraani on hänen kummisetänsä, Aarne "Arska" Kivelä

hes päivittäin, mikä on aika hyvin ottaen huomioon sodassa tuolloin meneillään olleen hektisen hyökkäysvaiheen.

Marraskuussa hän sai rintamalle tiedon äitinsä sairastumisesta. Aamukahdeksalta hän oli käynyt anomassa lomaa ja jo klo 12 sai lähteä Lahtea kohti. Kulkeminen oli tuolloin hankalaa, joten perillä hän tosin oli vasta aamuyöstä kolme päivää myöhemmin. Samalla lomalla hän sai kuulla pääsevänsä siviiliin heti kun vain saapuu takaisin joukko-osastoonsa, joten hän lähti paluumatkalle jo kaksi päivää ennen lomansa loppua.

15.11. on päiväkirjan viimeinen päivä. Silloin hän kertoo aloittaneensa matkan kohti siviiliä. Jo seuraavana päivänä hän päiväkirjan viimeisten merkintöjen mukaan

kertoo jo "painaneensa töitä niska limassa." Hän oli töissä nykyisen Siibeliuksen talon paikalla Lahdessa toimineessa rullatehtaassa. Vuodesta 1942 lähtien Arska oli Tikkakosken Luonetjärvellä KLev4:ssä varatio- ja apumiehenä, mistä käsin teki eri yhtyeiden mukana viihdytyskiertueita sotarintamille. Haastateltiin Arskaa C-kaseteille 90-luvun alkupuolella n. 9 tunnin ajan ja hän kertoi instrumentteihinsa kuuluneen niin mandoliini, haitari, huuliharppu kuin lyömäsoittimetkin. Myös näiltä keikoilta peräisin olevia laulun sanoja hän oli päiväkirjaansa kirjoittanut. Sieltä hän kotiutui marraskuussa 1944.

Rintaman arkea

Vaikka ovatkin monesti vain muuttaman rivin mittaisia, kartoittavat päiväkirjamerkinnot rintaman arkea hyvin. 22.7. hän kirjoittaa yhden miehen menettäneen kranaattitulessa päänsä. Illalla oli sotasaaliina saaduista tarpeista paistettu lettua. Heidän jokapäiväiseen elämäänsä on mahtunut niin vihollispommituksia, ruumiita, kylmää kuin kirppujakin, mutta myös iloa pitkään odotetusta saunaan pääsystä ja kaverin kanssa kalassa käymistä. Omia kavereita pyrittiin lähes päivittäin tapaamaan ja sauna, jos vain mahdollista, saada lämpimäksi mitä ihmeellisimmissä paikoissa.

Omiin käsityksiini sodista on läheisten tapahtumien käsittely anta-

nut syvyyttä. Päiväkirja ja isältäni saamat dokumentit ovat tuoneet sodan ihan eri lailla tykö. Kun näiden lisäksi olen viimeisten 20-30 vuoden aikana ahminut lähes kaiken Talvi- ja Jatkosotaan liittyvän kirjallisuuden, on veteraanien arvostus saanut aivan eri mittasuhteet.

Sotaa ei Arska missään nimessä jälkeensä siinä puhuessaan ihannoinut, päinvastoin. Puheista jäi mieleen kavereiden kaatamiset. Liian monta hyvää kaveria meni. Käydessäni hänen kanssaan aikanaan katsomassa **Rauni Mollbergin** ohjaaman Tunteenmattoman Sotilaan totesi hän että "ei sota tuolaista ole!"

Ei sankaritarinoita

Arska oli naimisissa isäni siskon kanssa. Molemmat pariskunnat rakensivat rintamaveteraanitalot n. 6 kilometriä Lahdesta. Talot sijaitsivat viereisillä tonteilla, joten heidän perheensä tuli minulle kovin tutuksi.

Kun miehet olivat ottaneet sähä, niin tarinat kääntyivät monesti sotaan. Arska oli selvästi ekstrovertimpi kuin isäni. Kun näihin juttutuokioihin sisältyi vielä musisointia, niin mikäpä niitä oli poikasena kuunnella. Kummankaan tarinat eivät olleet mitään "sankaritarinoiden" kerrontaa. Mielestäni se oli hyvin tavanomaista: kun kutsu käy, niin silloin mennään.

Itseäni harmittaa se, kun en isäni elinaikana ottanut selville hänen

MINUN VETERAANINI

Juttusarja avaa veteraanien sotakokemuksia omaisten silmin

Jokaisessa Kenttäpostia-lehdessä yksi suomalainen kertoo veteraanista hänen elämässään. Tällä kertaa hyvinkääläinen Eero Hämäläinen jakaa kummisetänsä Aarnen tarinan.

sotapolkuun. Minulle hän jätti perintönä sotilaspassin ja Raamatun, johon oli tehty merkintöjä. Hän toimi sodissa Talvi- ja Jatkosodassa lääkintämiehenä ja haavoittuikin kerran. Jälkeenpäin olen hänen sotapolkuunsa tutustunut ja jos olisin tiennyt hänen tehtävänsä, niin olisin ihmetellyt, miten hän jaksoi meitä lapsia kohtaan olla niin tukeva ja kannustava. En ole koskaan saanut edes risulla selkääni! Miten sellaisesta tehtävästä voi selvitä suht selväjärkisenä?

Nyt eläkkeellä ollessani – tai oikeastaan jo vähän aiemminkin – asioiden selvittäminen on vienyt minua yhä syvemmälle historiaan. Olen käynyt melkein kaikilla Arskan ja isäni taistelupaikoilla useampaankin kertaan. Tänä kesänä menemme Nurmijärven Reserviläisten kanssa Karjalan Kannaksen taistelupaikoille linja-autolla. Tällä kertaa olen mukana yhtenä oppaista.

60-luvun lopulla, jolloin itse olin Lahden Lyseon lukiossa oli henki melkein "mitäs sinne menitte!" Onneksi nyt asioista voidaan kertoa oikeaa historiaa.

TEKSTI: EERO HÄMÄLÄINEN
KUVA: KALLE WALLIN JA
EERO HÄMÄLÄISEN ARKISTO

Aarne Kivelän joukkue lähdössä Jatkosotaan 1941 Hennalan kasarmilta

KIRJAT

Kiinnostava kirja kokeneemmallekin sotahistoriaharrastajalle

● **Erkki Kalevi Honkanen:**
*Marskin ritari Honkaniemi,
Miljoonalinnake ja muut sodan
ihmeet*
Omakustanne 2019: 384 s.

Viiteen osaan jakautuvan kirjan ensimmäinen osuus kertoo Mannerheim-ristin ritari **Toivo Honkaniemen** vaiheet, toinen käsittelee Marjapellonmäen taisteluja keväällä 1940, kolmas Mannerheim-linjaan kuulunutta Miljoonalinnaketta, neljäs sota-ajan ylläonnollisista ilmiöistä ja viides Laatokan Karjalassa sijaitsevan Suojärven väestön evakuoitua syksyllä 1939.

Alahärmässä syntynyt Honkaniemi taisteli Talvisodassa joukkueenjohtajana Raudussa, Kiviniemessä ja Vuoksenrannassa pääasiassa partiomatkoilla. Sodan jälkeen hänet ylennettiin reservin vänrikiksi, mikä oli harvinaista. Jatkosodassa Honkaniemi toimi JR 6:ssa, missä teki useita menestyksellisiä partiomatkoja, saaden kiitosta niin **Aaro Pajarilta** kuin **Mannerheimiltä**. Puna-armeijan suurhyökkäyksen alettua keuhkosairautta kärsiä 1944, haavoittui Honkaniemi Siiranmäen kireässä tilanteessa vaikeasti. Tiedon Mannerheim-ristin myöntämisestä hän sai sairaalaan Savonlinnaan.

Sodan jälkeen Honkaniemi osallistui innokkaasti veteraanitoimintaan. Hänen kuollessaan 86-vuotiaana siunattiin hänet sotilaallisin kunnianosoituksin Lahteen. Häntä oli saattamassa kahdeksan Mannerheim-ristin ritaria ja kuusi JR 6:n aseveljeä, minä heidän joukossaan.

Marjapellonmäen taisteluja ei ole aiemmin käsitelty tunnetuissa Talvisotaa kuvaavissa kirjoissa, joten tämä lienee ainoa. Parin kilometrin päässä Karhulan kylästä sijainneella lohkolla rintamavastuu oli JR 11:n kanssa vuorotelleella JR 10:llä. Puolustus kesti: vasta kun Lähteen lohkolla linja murtui Summanjärven itäpuolella 13.2.1940 vetäytyivät Marjapellonmäen puolustajat väliaseinaan Sommeelle.

Valtavista kustannuksistaan nimensä saaneesta, Lähteen lohkolla Viipurin porttia vartioineesta Miljoonalinnakkeesta on, ku-

ten Poppiuksestakin, kirjoitettu sodan jälkeen paljon. Sotaa kokemattomalla polvella niistä ei kuitenkaan ole varmaan juurikaan tietoa, joten on hyvä, että tästäkin kerrotaan. Linnakkeen vaiheet kerrotaan erittäin yksityiskohtaisesti – voi vain ihmetellä, kuinka sitkeästi suomalaiset taistelivat.

Kirjassa myös käsitellään monien sotilaiden rintamalla ja kotiväen näkemiä ja kokemuksia tapahtumia, joita ei voinut selittää järjellä. Luku esittelee niitä havainnollisesti – kyllä niissä on ihmettelemistä.

Lopuksi kerrotaan Suojärven hankalasti puolustettavista kylistä sekä niiden mutkikkaista evakuoituisuunnitelmista, joista kukaan ei ottanut vastuuta. Talvisodan alkaessa kylien asukkaat joutuivat Puna-armeijan vangeiksi ja pääsivät Interpolkan siirtolairiltä pois vasta jatkosodan alussa.

Kirja on sisällöltään poikkeuksellisen mielenkiintoinen jopa paljon sotahistoriaa harrastaneelle veteraanille ja suosittelen sitä erityisesti nuoremmille.

Kirjaa (39.90. sis. toimituskulut) on saatavilla Books on Demandin verkkokaupasta www.bod.fi.

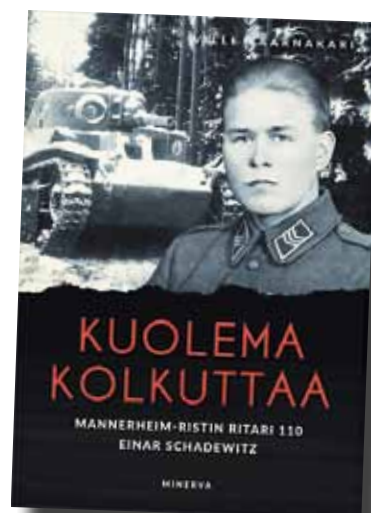
OLLI VUORIO

Kirjoittaja on majuri evp ja sotaveteraani

Savolaisritarin tarina kirjaksi

● **Ville Kaarnakari:** *Kuolema kolkuttaa – Mannerheim-ristin ritari 110 Einar Schadewitz*

Minerva 2020, 139 s.

Sotakirjallisuus nauttii Suomessa vankkaa suosiota. Kiinnostavan alan kestopuosiokkeja ovat Mannerheim-ristin ritarit: harvalukuinen joukko tavanomaisia miehiä, jotka olosuhteista epätavanomaisimmat saivat venymään paikoin suorastaan yli-inhimillisiin suorituksiin.

Uusin kirja kertoo **Einar Schadewitzin** tarinan. Eksoottisen kuuloksen nimen takaa paljastuu suvun yli 350-vuotinen historia syvällä Savossa, mikä on jättänyt oman leimansa myös hänestä kerrottuihin tarinoin.

Mm. rauhanturvaajana, viestintästrategina sekä sotatrilierikirjailijana ansioitunut Ville Kaarnakari on käyttänyt lähdemateriaalinaan mm. Schadewitzin perikuntaa. Taistelukertomusten tarkat kuvaukset kertovat nekin huolella tehdystä taustatutkimuksesta.

Aikalaisten kautta säilyneet lainaukset (jo 30 vuotta sitten kuolleelta) ritarilta ja huumoria sisältävät anekdootit tuovat kerrotaan ihmisläheisyyttä. Lukuisat esimerkit osoittavat kyseessä olleen mitä esimerkiksi ja vastuuntuntoisin sotilas, jonka ammattitaitoisuudesta ja kokemuksesta Puolustusvoimat pääsivät hyötymään vielä sodan jälkeenkin miehen päädyttyä sotilasuralle.

Kirja on helppolukuinen ja varsin

maltillisen mittainen. Siitäkin johtuen tekstiin jääneet kirjoitusvirheet (palvelukelpoisuusluokituksen väärä kirjoitusasu, puuttuva päivämäärä, virheellinen rivitys, otsikon kirjainten muuttuminen kesken otsikon isoista pieniksi...) tuntuvat entistäkin harmillisemmilta. Puhtaasti stilistisenä seikkana silmään pistää myös kirjan loppupuolen listaukseen valittu lapsenomainen fontti.

Syy tähänkin linjaukseen on varmasti kustannustekninen, mutta sodan jälkeen otetut kuvat olisivat niin ikään palvelleet tarkoitustaan paremmin, mikäli ne olisi painettu alkuperäiskuviensa lailla värillisinä – nyt ne ikävästi uppoavat kirjan yleisilmeen mustavalkoiseen massa.

ARIELA SÄKKINEN

Savitaipaleen sankarivainajat yksiin kansiin

● **Pentti Pylkkö:** *Savitaipaleen sankarivainajat*
Omakustanne 2020: 393 s.

Savitaipaleen Sotaveteraaniiyhdistyksen puheenjohtajan **Pentti Pylkön** mittavan työn ansiosta on tiedot savitaipalaisista sankarivainajista nyt koottu yksiin kansiin.

Kirja kertoo niistä savitaipalaisista sankarivainajista, jotka ovat haudattu Savitaipaleelle. Teos pyrkii valottamaan näiden 290 miehen kohtaloa ja nostamaan heidän uhriensa ihmisten tietoisuuteen. Teos selkiyttää ja avartaa Savitaipaleen miesten taistelujen teitä ja kirjoittaja on etsinyt kirjaan hyvin

monipuolisesti tietoa vaivojaan säästämättä.

Kirjassa on lähes kaikkien sankarivainajien kuvat ja henkilötiedot, sekä, mikäli tieto oli saatavilla, kertomus taistelutilanteesta, missä henkilö kaatui. Kirjassa on kerrottu ensin Talvisodan uhreista ja sitten Jatkosodassa ja Lapin sodassa kaatuneista. Henkilötarinoita täydentävät talvisodan ja jatkosodan osiot; JR 31/JR 4 talvisodassa ja JR 1 jatkosodassa. Talvisodassa Savitaipaleen miehet taistelivat Muolaassa ja sodan loppuvaiheessa Vuoksenrannassa. Jatkosodassa heitä taisteli Lempeälässä ja Valkeasaarissa.

Tietojen etsimiseksi kirjassa on heti esipuheen jälkeen sankarivainajien aakkosel-

linen luettelo sivunumeroineen. Lukijan ja tutkijan kannalta on merkittävää tilasto-osuus, missä on selvitetty sankarivainajan kotikylät, eri sodissa menehtyminen, ikä, ammatti ym. Kokonaisuutta täydentävät kartat ja SA-kuvat.

Teoksessa on lisäksi henkilötarinoita syventävät osiot ”Näin heitä on muistettu” sekä ”Kolme kirjettä ja kolme tarinaa”. Kirja (30€ + postikulut) on tilattavissa tekijältä: pentti.pylkko@gmail.com / puh. 0400 55 1253.

PAULA PENTTILÄ

*toiminnanjohtaja,
Etelä-Karjalan Sotaveteraanipiiri*

Suomalaisten keskitysleirivankien tuntematon tragedia

● **Pertti Rönkkö: Aselevon maksumiehet – suomalaiset merimiehet natsi-Saksan keskitysleireillä 1944 – 1945**

Atena 2020: 270 s.

Saksassa asuvan suomalaistoimittajan **Pertti Rönkön** uutuuksia kertoo yhdestä sota-voisemme seuraamuksista, joka on Suomessa pysynyt hämmästyttävyydestään varsin tuntemattomana. Rönkkö itse on sen sijaan perehtynyt aiheeseen ja nostanut sitä esiin niin radio- kuin TV-ohjelmissa.

Syyskuussa voimaan astunut Suomen ja Neuvostoliiton välinen välirauha teki Suomen entisestä kanssataistelijasta Saksasta maan uuden vihollisen. Uusi tilanne asetti saksalaissatamissa tuolloin olleet, samoin kuin osan vielä merillä olleiden kauppalai-vojen miehistön vaikeaan tilanteeseen: joko siirtyä Saksan palvelukseen tai tulla kohdel-luksi vihollisina ja joutua keskitysleirille.

Absurdiudessaan asetelmaa voisi helpos-ti kuvitella mielikuvituksellisen seikkailu-romaanin juoneksi, mutta kyseessä ovat todelliset tapahtumat välirauhan jälkipyy-kissä. Useita leireiltä selvinneitä haastatel-lut Rönkkö kertoo, että moni vaikenä kokemastaan, koska heidän kertomuksiaan paluun jälkeen ei yksinkertaisesti uskottu. Tähän myötävaikuttia asiaa ympäröinyt hil-jaisuus: tapahtumista ei puhuttu valtion-kaan taholta. Rönkön mukaan on vieläkin epäselvää, kuinka perillä Suomen johto asi-asta oli. Osasyys tähän hän arvioi halun vaieta siitä, että Suomi oli päästänyt aluk-siaan Saksaan vielä senkin jälkeen, kun oli virallisesti - Neuvostoliiton painostuksesta - katkaissut suhteensa maahan.

Kaikkiaan Saksa takavarikoi 56 suoma-laista kauppa-alusta 363 suomalaisine meri-

miehineen. Heidän tarinansa ovat järkyt-täviä, eikä vähiten siksi, että olemme niin monta kertaa kuulleet niiden tapahtuneen ”joillekin toisille.” Ihan tavallisen suomalai-sen kertomus siitä, kuinka nopeasti ihmisistä tuli leirien painajaismaisissa olosuhteissa normaalielämän sivistyneisyyden hylän-neitä eläimiä, tuo keskitysleirien sanoinku-vaamattoman julmuuden lähelle ihan uu-della tavalla.

Ajatus niistä selvinneistä ihmisistä, koko loppuelämäksi painajaisiin jääneistä hirve-yksistä ja siitä, että heidän kokemaansa ei virallisesti edes tapahtunut, on raadollinen. Kirja herättää paljon ajatuksia, ehkäpä jos-sain vaiheessa myös laajempaa keskustelua. Tarpeellinen kirja on varmasti, jo siksi, että se osoittaa, kuinka paljon noista vuosista on vielä kertomatta.

ARIELA SÄKKINEN

Kadettikohtalot Suomen sodissa 1939 - 1945

● **Kari Huhtala: Joukkosi eessä - 1939 - 1945 menehtyneet ka-dettiupseerit ja kadetit**

Kadettikunta ry ja Suomen Marsalkka Mannerheimin Kadettisäätiö sr, 2020, 313 s.

Vuosien työn tuloksena on yleisesikunta-komentaja **Kari Huhtalan** selvittänyt kaa-tuneiden kadettiupseerien kohtalot. Työ sai alkunsa Huhtalan kiinnostuttua vaimonsa isoisän, komentajakapteeni **Albert Pörin**, kaatumisesta jatkosodassa, minkä lisäksi kirjassa on kuvattu kaikkien sodissa 1939 - 1945 menehtyneiden kadettiupseerien kaa-tumiseen liittyviä tapahtumia.

Kenttäpiispa **Pekka Särkiö** tuo esipu-heessaan hienosti esiin sotilaan tehtävän poikkeuksellisuuden: siihen kun sisältyy lähtökohtaisesti kaatumisen mahdollisuus. ”Syvän rauhatilan oloissa on tarpeen muis-tuttaa sodan todellisuudesta ja puolustus-kyvyn, mutta samalla myös rauhaan pyrki-misen välttämättömyydestä”, hän kirjoittaa. Teos muistuttaa velvollisuuden täyttämises-tä sodan ankarissa oloissa antaen velvoit-tavan esikuvan nuoremmille sukupolville.

Kuinka monta kadettiupseeria kaatui so-dissa? Kysymykseen on vaikea antaa yksi-selitteisestä vastausta, sillä se riippuu tul-kinnoista, kuka on kadettiupseeri ja kuka on kaatunut. Johdannossaan Huhtala täs-mentää termejä ja on jakanut menehtyneet viiteen eri luokkaan, joka selvittää asiaa sekä antaa vastauksen esitettyyn kysymyk-seen (540 kadettiupseeria tai kadettia). Joh-dannossa on myös esitetty mielenkiintoisia huomioita mm. kadettikurssien tappiois-ta tai raskaimmista päivistä. Tiesittekö esi-merkiksi, että Talvisodan 105 kunnian päi-vän aikana heitä kaatui juurikin 105?

Varsinainen matrikkeli etenee kronologi-sesti alkaen Talvisodasta päättyen Lapin so-taan. Kunkin kaatuneen ja kuolleen osalta on kirjattu sotilasarvo, nimi, kadettikurssi ja kadettinumero. Lisäksi esitetään kaatu-mis-, katoamis-, haavoittumis- ja kuolintie-dot. Kuvitus tuo elävyyttä karuihin ja aja-tuksia herättäviin tarinoin.

Kirjan lopussa oleva aakkosellinen hake-misto osoittaa nimen perässä päivämäärän, jolla kyseinen henkilö löytyy. Kirjassa on li-säksi lähteet, lyhenteet, sodan päivämäärät, jalkaväkirykmentin kokoonpano eri vai-heissa sekä tapahtuma-alueiden kartat.

Kirja tuo totisesti eläväksi kadettilupauksen sanat ”minä lupaan uhrata työni ja elä-mäni Isänmaalle”.

Teokseen perustuu myös Kadettikun-nan avaama ”Joukkosi eessä”-tietopankki (joukkosieessa.fi). Kirja on tilattavissa Ka-dettikunnan toimistosta (30€ + postiku-lut), PDF-muodossa se on luettavissa Ka-dettikunnan sivuilta.

PETTERI ROKKA

Sotaa kotirintaman ja etulinjan silmin

● **Esko Mälkki: Rintamalla ja kotona Kannaksella**

Reuna 2020: 246 s.

91-vuotiaana **Esko Mälkki** edustaa veteraa-neista nuorimpia. Hänen uutukaisensa kar-toittaa pääosin Kannaksen miehistä kootun Erillisen Pataljoona 3:n YH-aikaa ja miehet Vammelsuusta Summaan ja lopulta Viipu-rinlahden alueelle vienyttä sotapolkua. Sen ohella seurataan sodan koettelemuksia ko-tirintaman kannalta.

Tienhaarassa syntyneen ja varsinaisen uransa geologian alalla tehneen Mälkin ai-

emmat teokset ovat olleet karjalaista koti-seutukirjallisuutta ja hänen paikallistunte-muksensa on ansioksi tällekin kirjalle. Liki vuoden mittaista jaksoa taustoittavat kirjas-a niin Kannaksen historia kuin sotaan joh-taneet tapahtumat koko Euroopan tasolla.

Teksti etenee jouhevasti ja niin asette-lu kuin erinomainen kuvatoimitus tekevät kirjasta laadukkaan oloisen kokonaisuuden. Esimerkiksi joukko-osastojen lyhen-teet on kirjoitettu auki, joten lukukokemus ei turhauta edes sotahistoriaa vähemmän tuntevia.

Tekstin sisältämät runsaat lainaukset ja anekdootit pataljoonan miehiltä anta-vat kirjalle puhuttelevan inhimillisen ulot-

tuvuuden. Jo siviilitaustan omaavia luki-joitakin ajatellen on hienoa, että kirjassa ansaitsemaansa näkyvyyttä saavat myös kotijoukot, minkä joukko-osastohistorii-kit usein sivuuttavat. Itse sotatilanteeseen kun ei esimerkiksi armeijaa käymätön osaa samaistua lainkaan, mutta siihen, millaisia haasteita siitä seurasi kotiväelle, saavat kos-ketuspinnan hekin.

Kirja sisältämien karttojen ja miehistö-luetteloiden ansiosta teos on varsin perin-pohjainen katsaus, jota voi suositella eten-kin pataljoonan miesten jälkeläisille.

ARIELA SÄKKINEN

Veteraaniliiton toimistot ovat kiinni
Sotaveteraaniliitto 1.-31.7.2020
Rintamaveteraaniliitto 6.-31.7.2020

*Hyvää
kesää!*

Turvallista seniorielämää kaikilla mukavuuksilla

Saga-palvelutalot tarjoavat turvallista, viihtyisää ja laadukasta vuokra-asumista palveluiden kera ikäihmisille Turussa, Raumalla, Helsingissä, Vantaalla, Lappeenrannassa ja Seinäjoella. Vakituiseen asumisen lisäksi tarjoamme tilapäisasumista esimerkiksi putkiremontin ajaksi tai leikkauksen jälkeen. Syksyllä 2020 valmistuu uusi Saga-palvelutalo Lahden ydinkeskustaan.

Kiinnostuitko Saga-palvelutaloista?

Kysy lisää, tilaa esitteet tai tiedustele vapaista asunnoista

maksuton puh. 0800-06116 (ark. klo 9-17)

myynti.saga@sagacare.fi | www.sagacare.fi

**"Oli meiltä viisasta
tulla tänne ajoissa!"**

- Ismo ja Raija

78 ja 81 vuotta

Turku

 SAGA CARE

Rakennusliike T.Rauman Oy Salo	SALON TILIPALVELU OY	Pensi Rescue Oy Sastamala
EP:n Kehärakenne Oy Seinäjoki	sorat ja murskeet, Kourla Oy Somerniemi, Puh. 0400-635 797	I & M Huusko Oy Sotkamo
Tilitoimisto Aureelia Ky Sysmä	Ugly Boy Tammela	Maansiirtoliike Matti Knaapi Oy Tammela
Kassatieto Oy Tampere	Asennus Aran Oy Tampere	Kalevan Isännöinti Oy Tampere
Rakennus Jari Kupiainen Oy Tampere	TAMPEREEN MESSUT OY	Nikka Ky Tornio
Trans Aarnio Oy Turku	KIITOS SOTIEMME VETERAANEILLE TURUSTA!	T:mi Konekorjaus Laaksonen Tuusula
OY BOTNIA MARIN AB	Oy K.Juslin Ab Vantaa	Insinööritoimisto Makeplan Oy Heinävesi
kuljetukset ja maanrakennustyöt, Yhtymä-Tahlo Oy Ylöjärvi, www.yhtymatahlo.fi	Boxia Oy Ylöjärvi, www.boxia.fi	Campnou Oy Ähtäri

KENTÄN KUULUMISIA

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO
Veteraania ei jätetä
RINTAMAVETERAANILIITTO

Kansallinen veteraanipäivä vietettiin erikoisolosuhteissa

Kansallisesta veteraanipäivästä tuli tänäkin vuonna tärkeä tapahtuma, mutta enimmäkseen virtuaalisesti. Pienimuotoisia seremonioita pidettiin kuitenkin kautta Suomen.

Simossa laskettiin vain veteraaniliittojen lippujen läsnä ollessa 27.4.2020 seppelä sotaveteraanimuistomerkeille. Tilaisuus pidettiin vallitsevista olosuhteista johtuen varsin pienimuotoisena seremoniana.

Simossa on jäljellä yhdeksän tunnuksen omaavaa veteraania. Simonien sankarihaudoissa lepää 110 sotien 1935-1945 sankarivainajaa.

Taipalsaari

Taipalsaaren sankarihautausmaalla laskettiin seppelä muistokivelle ilman perinteisiä juhlallisuuksia. Koronakaranteeni verotti läsnäolijat vain muutamaan henkilöön.

Juhatoimituksen suorittivat kunnanjohtaja Kari Kuuramaa sekä paikallisen sotaveteraaniiyhdistyksen puheenjohtaja Risto Paronen, kunnioittaen eleellä myös paikallisen sankarihaudoissa makavien 176 sankarivainajan muistoa.

Joensuu

Pandemian vuoksi Kansallisen veteraanipäivän tilaisuus Joensuussa oli lyhyt ja järjestettiin ilman yleisöä. Kunnianosoitus ja seppelänlasku suoritettiin Pohjois-Karjalan aluetoimiston ja reserviläisjärjestöjen edustajien toimesta. Tilaisuus oli samalla Sotien 1939-1945 Joensuun perinnetoimikunnan ensimmäinen aktiviteetti.

Tataarit

Kansallista veteraanipäivää kunnioitettiin koronarajoitusten mahdollistamissa rajoissa myös Helsingissä tataariyhteisön hautausmaalla, missä laskettiin seppelä hautausmaan

Pro Patria-paadelle.

Puheessaan imaami Ramil Belyaev puhui yhtäläisyyksistä toisen maailmansodan veteraanien sekä nykypäivän terveydenhuollon ammattilaisten välillä, jotka nyt, taistelussa ”näkömätöntä vihollista” vastaan laittavat henkensä alttiiksi pelastaakseen muita.

Kaikkiaan Talvi- ja Jatkosodassa taisteli tuolloin noin 800 hengen muodostamasta tataariyhteisöstä 156 henkilöä, joista yhdeksän kaatui ja 13 haavoittui. Lisäksi 17 naista työskenteli lottajina ja muonitustehtävissä. Tataariveteraaneja on elossa yhdeksän.

RAPORTIT: ARIELA SÄKKINEN (HELSINKI, TAIPALSAARI JA SIMO) JA JORMA MIKKONEN (JOENSUU).

Simossa seppelän laskivat paikallisen sotaveteraaniiyhdistyksen puheenjohtaja Osmo Korkala (vas.), kirkkoherra Pauli Kivioja ja kunnanjohtaja Vivi Marttila. (Kuva: Soile Vakkala)

Tataariyhteisö muisti omia sankarivainajiaan. Seppelän laskivat vasemmalta Atik Ali, seurakunnan puheenjohtaja Gölden Beretdin sekä Ramil Belayev.

Isossakyrössä sankaripatsaalla nähtiin kahdeksan hengen ryhmä, seppelän laski hyvinvointijohtaja Antti Iivari.

Kuvassa vasemmalta Harri Kontiainen (Joensuun reserviupseerit), puheen pitänyt pastori Matti Innanen, everstiluutnantti Petri Salonen (Pohjois-Karjalan aluetoimisto) ja Saku Räsänen (Joensuun reserviläiset).

Kunniaseremonioita ympäri Suomen

Talvisodan muistojuhlallisuudet vietettiin koronakriisin varjossa

RAPORTIT: ARIELA SÄKKINEN (JUVA), PÄIVI LUMME (KIIKOINEN), MARKKU HAKANEN (KIVIJÄRVI), PAULA PENTTILÄ (LAPPEENRANTA), ELSA LÖYTYNOJA (NIVALA), TIMO LAUKKANEN (PIELAVESI), PENTTI KANTOLA (PUUMALA), JAAKKO ANTILA (SEINÄJOKI), AARRE LÖYTÖMÄKI (SOINI)

Talvisodan päättymisestä tuli kuluneeksi 80 vuotta 13. maaliskuuta. Veteraanijärjestöt pitivät ympäri Suomea muistotilaisuuksia poikkeusoloissa.

Talvisota oli pienelle kansakunnalle raskas koettelemus. Suomen jokaisen kunnan hautausmaalle kertyi rivi sankarihautoja muistuttamaan itsenäisyyden säilymisen kalliista hinnasta. Suomi joutui myös luovuttamaan Neuvostoliitolle isoja maa-alueita.

Talvisodan muistot eivät ole himmenneet vuosien varrella. Veteraanijärjestöt ovat huolehtineet paikallisista muistotilaisuuksista, joista tärkeimpinä ovat olleet kunniakäynnit sankarihautoilla. Tänä vuonna muistotilaisuudet saivat uuden luonteen koronaepidemian vuoksi.

Kenttäpostia -lehti raportoi eri puolilla Suomea pidetyistä tilaisuuksista.

Juva

Juvalla muistotilaisuus kokosi noin 120 henkilöä. Jokainen paikalle saapunut sai kynttilän laskettavaksi Sankariristille.

Talvisota koetteli Juvaa ankaralla kädellä, muistutti Juvan Sotaveteraanit ry:n puheenjohtaja **Esko Vuokko** kirkon portailla pitämässään puheessa.

”Juvalaiset sotivat Talvisodan aikana pääasiassa etulinjan jalkaväkijoukoissa, joissa tappiot olivat raskaimmat. Sodan aikana kaatui 125 nuorta miestä. Se on yli 13 prosenttia koko juvalaisten sodassa olleiden määrästä ja lähes kaksinkertainen valtakunnan tasoon verrattuna.”

Kiikoinen

Talvisodan päättymisen 80-vuotismuistopäivän yhteydessä 13. maaliskuuta juhlistettiin samalla Kiikoisten Sotaveteraanit ry:n 50-vuotista toimintaa.

Mukaan juhllisuuksiin saatiin myös molemmat kunnan jäl-

Etelä-Karjalan Eskadroona oli järjestänyt kunniavartioston Lappeenrannan sankarihautausmaan portille. (Kuva: Irene Tigerstedt)

jellä olevista veteraaneista: **Voitto Kankaanpää** oli tilaisuuden alussa laskemassa sepeleitä Talvisodassa kaatuneiden muistomerkille, **Matti Valkama** lähetti puolestaan tilaisuuteen videotervehdyksensä.

Tilaisuus päättyi Keikyän veteraaniveljet -kuoron silmät kostutaneeseen Veteraanin iltahuutoon. Illalla sytytettiin vielä Toukolan koulun kuudennen luokan oppilaiden avustuksella tuulussa ja tuisussa 105 kynttilää talvisodan jokaisen päivän muistoksi.

Kivijärvi

Kivijärvellä muistettiin Talvisotaa sekä sodan alkamisen että päättymisen muistotilaisuuksin. Tarkoituksena oli siirtää tätä perinnetietoisuutta koululaisille, mutta koronauhan vuoksi heidän osanottonsa peruuntui.

Seurakuntatalolla pidetyssä muistotilaisuudessa luettiin ääneen kaikkien Talvisodassa kaatuneiden 44 kivijärveläisen sotilaan nimet, kaatumispaikat ja iät, minkä jälkeen uhreja kunnioitettiin hil-

jaisella hetkellä.

Maamme-laululla päätetyssä tilaisuudessa luettiin lisäksi ylipäällikön Talvisodan ensimmäinen ja viimeinen päiväkäsky ja laulettiin Veteraanin iltahuuto.

Lappeenranta

Vallitsevan koronatilanteen vuoksi Talvisodan päättymisen muisto-ohjelma meni uusiksi myös Lappeenrannassa. Lappeen Marian kirkossa pidetyn sanajumalanpalveluksen virret laulettiin monisteista, liput oli tuotu paikalle jo aikaisemmin ja kolettia varten oli kirkon oville asetettu korit. Tilaisuus päättyi 10.55 soineisiin rauhankelloihin.

Jumalanpalveluksen jälkeen laskettiin sepeleet Talvi -ja Jatkosodan muistomerkille, minkä jälkeen Lappeenrannan seurakuntayhtymä tarjosi sotilaskodin järjestämät kahvit kirkon edustalla.

Nivala

Nivalassa seurakuntakodilla pidetty muistotilaisuus oli yhteinen Niva-

lan yläasteen kanssa, joten vieraaksi saatiin 8 A-luokan oppilaat opettajansa **Aino-Maija Viljamaan** kanssa sekä nuorisovaltuuston edustajia. Oppilaan puheen juhlayleisölle piti 9 C luokan oppilas **Johanna Hinttala**.

Sota-ajan muistoja kertoili hyvin elävästi Elli Viitakangas ja muistoihin liittyvän Evakon laulun esittivät veteraanien jälkipolvesta **Aaro Peltonsaari** ja **Eero Saviluoto**. Yrjö Jylhän runoja tulkitsi **Maija Kumpulainen**. Tilaisuus päättyi kunniakäyntiin viereisellä sankarihautausmaalla.

Pielavesi

Pielaveden Sotaveteraanit kunnioitti Talvisodan päättymisen 80-vuotispäivää yhdessä seurakunnan kanssa kirkossa pidetyllä muistohetkellä sekä sepeleenlaskutillaisuudella sankarihautausmaalla. Muistohetkeä oli kokoonnutunut seuraamaan myös kohtalain joukko yleisöä.

Talvisodassa Pielaveden miehet taistelivat Jalkaväkirykmentti 39:n riveissä Laatokan koillispuolella Le-

metin motissa. Sota vaati Pielavedeltä 99 uhria.

Puumala

Puumalan Sotaveteraanit kunnioittivat Talvisodan päättymisen 80-vuotismuistopäivää sytyttämällä sankarihautamuistomerkkin eteen iltakuudelta 105 kynttilää muistoksi sodan jokaisesta päivästä.

Vallitsevista koronavirusvaroitomista huolimatta paikalle oli päässyt kymmenkunta kannattajajäsentä. Paikalliset koululaiset olivat käyneet sytyttämässä omat kynttilänsä patsaalle jo päivällä.

Soini

Talvisodan päättymistä muisteltiin Soinin seurakuntakodilla ja sankarihautausmaalla koronavirustilanteen vuoksi tiukkoja hygieniamääräyksiä noudattaen. Päävastuun ohjelmasta kantoivat Soinin yhteinäiskoulun oppilaat.

”Sota oli raskas koettelemus kaikille suomalaisille; sekä sotilaille ja lotille rintamalla, että vaimoille ja

Puumalassa Sankaristille muodostui Talvisodan jokaisesta päivästä kertova tunnusluku.

Pielaveden Sankaristillä reserviläiset Timo Janatuinen ja Urpo Tolonen.

lapsille kotona. Kodeissa pelättiin läheisten puolesta ja rintamalla annettiin kaikkensa henkensä uhalla. Liian moni menettikin henkensä Talvisodan taisteluissa. Soinilaisia miehiä kuoli eniten koko Suomesta väkilukuun suhteutettuna” muistutettiin heidän puheessaan.

Törnävä

Etelä-Pohjanmaan sankarihautausmailla hiljennettiin muistamaan Talvisodan päättymispäivää paikallisten koululaisten johdolla, kun jokaiselle sankarihaudalle laskettiin kynttilä. Törnävällä puheen pitivät **Vilma Autere** ja **Sara Kiiskinen**.

”Olemme kiitollisia veteraaneille työstä, jonka he ovat tehneet isänmaamme puolesta. Veteraanit tekivät sodassa arvostettua työtä, jonka tulemme muistamaan aina ja josta tulemme kertomaan ylpeänä muille sukupolville.”

Törnävällä seppeleen laskusta vastasivat Pruukin yhtenäiskoulun yhdeksäsluokkalaiset Viola Maunuksela ja Eino Hautaluoma Roosa Hykkösen ja Niilo Niemelän toimiessa airuina.

Nivalan seurakuntakodissa juhlayleisöä oli 70 henkilöä, mukana oli kaksi sotaveteraaniakin

Kivijärven kunnanjohtaja Pekka Helppikangas (vas.), ev.ltn. evp. Jukka Kentala, sotaveteraaniyhdistyksen pj. Markku Hakanen, sotaveteraani Lauri Leinonkoski ja vaimonsa Liisa Leinonkoski sekä sotaveteraaniyhdistyksen sihteeri Anneli Virkkala. (Kuva: Pirkko Oinonen)

Soinissa seppeleen laskivat Nella Korpela ja Topias Degerlund. Airuina muistomerkillä seisoivat Aino Viirumäki ja Onni Karttunen.

Juvalla laskettiin kynttilät Sankaristille. (Kuva: Janne Tiainen/ Juvan Lehti)

Armi Rantanen oli yksi kynttilöitä sytyttäneistä koululaisista Kiikoisissa. (Kuva: Seppo Rinta-Kauppi)

Ilomantsin yhdistykset päättivät toimintansa

Ilomantsissa vietettiin vuoden alussa historiallista aikaa, kun kaksi veteraaniyhdistystä lopetti toimintansa. Ilomantsin Sotaveteraanien yhdistyksen purkava kokous pidettiin 31.1.2020 ja Ilomantsin Rintamaveteraanien vastaava kokous oli viikkoa myöhemmin 6.2.2020. Molemmat yhdistykset ovat tehneet mittavan ja ansiokkaan vapaaehtoistyön ilomantsilaisten sotiemme veteraanien, puolisoitten ja leskien puolesta.

Ilomantsin Sotainvalidit jatkavat vielä toimintaansa kuluvaan vuoden loppuun saakka. Ilomantsiin on jo perustettu Sotien 1939-1945 Perinnetoimikunta, joka jatkaa lakkautettujen yhdistysten työtä mm. huolehtimalla veteraanien, puolisoitten ja leskien hyvinvoinnista sekä tapahtumien järjestämisestä eri yhteistyötahojen kanssa. Perinnetoimikunnassa on myös nuorten edustus.

Toimikunnan puheenjohtajaksi on valittu **Markku Lappalainen**. Molemmat lakkautetut yhdistykset ovat luovuttaneet yhdistysten varat Lions Club Ilomantsille, joka käyttää ne jatkossa Perinnetoimikunnan kautta veteraanien hyväksi.

TEKSTI: JORMA IKONEN

KUVA: MATTI KALLIO

Ilomantsin Sotaveteraanien viimeisessä yleisessä kokouksessa edessä vas. Pekka Kymäläinen, Jaakko Rautava, Tapio Ikonen, Viljo Lehikoinen, sotaveteraani Reino Kurvinen ja Hanna Kuronen. Takana vasemmalla Pekka Kontkanen, Anneli Kymäläinen, Irma Strandman ja Teuvo Strandman.

Veteraani Niemi jatkaa Taipalsaaren sihteerinä

Taipalsaaren Sotaveteraanit ry ehti pitää vuosikokouksensa ennen koronakaranteenin asettamia rajoituksia. Hallituksen järjestäytymiskokouksessa yhdistyksen sihteeriksi valittiin – jo 34. kerran – veteraanitunnuksen omaava sotilasmestari **Tapio Niemi**.

Vireä ja puuhakas toimihenkilö täyttää heinäkuussa 93 vuotta. Kaikki juoksevat asiat hoituvat esimerkillisen hienosti ja ajallaan, ja paikallinen kerho onkin yksi Etelä-Karjalan aktiivisimpia.

RISTO PARONEN

Puheenjohtaja, Taipalsaaren Sotaveteraanit ry

JR 14:n miesten taidonnäyte Honkapirtti jo 75 vuotta

Honkapirttiä pystytetään Uhtualla. Kookkaimmat kelot olivat peräti 16-metrisiä.

Honkapirtin rakensivat Turun alueen miehistä kootun Jalkaväkirykmentti 14:n miehet rintamalla Vienen Karjalassa Uhtualla vuonna 1943.

Sieltä se tuotiin Turkuun asevelitaloksi, jolle Turun kaupungin vuokrasi tontin tammimetsän keskeltä Ruissalossa.

Mitä moninaisemman sotapolun läpikäyneen rykmentin tappiot olivat huomattavat. Pelkästään Jäämeren rantamalla se menetti kaatuneina 120 ja haavoittuneina paljon enemmän. Satojen sotalaskien ja -orpojen tukemiseksi syntyi ajatus vianalaistyylistä asevelitalosta, joka oli tarkoitus siirtää kotiseudulle auttamaan vaikeuksissa olevia lähimmäisiä. Ensimmäiset hirret pystytettiin tammikuussa 1943 Uhtuan Hukarin tukikohdassa.

Talon luonnosteli alikersantti **Reino Riikonen**, joka suunnitteli myös talon kalusteet, jotka ovat Honkapirtillä edelleen käytössä. Hänen piirrostensa perusteella rakennusmestari **Aimo Kajanen** teki varsinaiset rakennuspiirustukset ja johti rakennustyötä.

Samaan aikaan perustettiin Turussa aseveliyhdistys, joka sai kaupungilta talolle vuokratontin Ruissalosta, missä talon pystytys alkoi jo kesällä 1943. Rykmentistä löytyi monen alan ammattimiehiä, ja niinpä pystytyksen hoitivat pääasiassa lomalla olevat rintamamiehet sekä rintamalta jo kotiutetut vanhemmat ikäluokat. Tarvikkeet saatiin lahjoituksina.

Talon viimeistely kuitenkin keskeytyi kesäkuussa 1944 Neu-

Reino Riikosen kynästä ovat lähtöisin myös rykmentin lippu, jääkarhutunnusmerkki sekä Säkylässä 1986 paljastettu muistomerkki.

vostoliiton aloitettua suurhyökkäyksensä Karjalan Kannaksella. Loppusyksystä talo saatiin valmiiksi. Rauhansopimuksen ehtojen perusteella aseveliyhdistykset kuitenkin määrättiin lakkautettaviksi ja kaikki sotasaalis palautettavaksi. Honkapirtti onnistuttiin neuvotteluilla siirtämään keväällä 1945 Turun kaupungin haltuun, joka sen edelleen omistaa. Tänäpä se on turkulaisten suosima retkeilypaikka kahvilapalveluineen.

Sodan jälkeen Honkapirtti on näytellyt tärkeää osaa JR 14:n veteraanien kokoontumispaikkana ja siellä pidettiin mm. kaikki rykmentin tasavuosisjuhlat. Nyt rykmentin perinteitä jatkaa JR 14:n Perinnekilta, joka kokoontuu säännöllisesti historiallisten hirsien alle.

TEKSTI: ILKKA VAURAN
ESITELMÄSTÄ ARIELA SÄKKINEN
KUVAT: JR 14:N PERINNEKILTA

JR 14 – tunturi- ja korpisoturirykmentti

Jalkaväkirykmentti 14:n sotatie Jatkosodassa 1941-1944 kuuluu suomalaisten joukko-osastojen erikoisimpiin.

Ahvenanmaan rannoilta Petsamoon Jäämeren paljaille rannoilla ja sieltä Vienan Karjalan erämaihin kulkenut rykmentti koki enemmän Suomen puolustamisen erilaisia olosuhteita ja ympäristöjä kuin mikään toinen joukko-osasto.

Ahvenanmaata turvaamassa

17.6.1941 Turussa perustetun Jatkosodan aikaisen JR 14:n I ja II pataljoonat koostuivat pääasiassa turkulaisista ja lähiseudun miehistä. III pataljoona perustettiin Raumalla Euran, Hinnerjoen, Honkilahden, Lappi TL:n ja Yläneen miehistä. Kun maan johto pelkäsi Neuvostoliiton miehittävän Ahvenanmaan, laivattiin rykmentti 21.6. Turun ja Uudenkaupungin satamista Ahvenanmaalle. 2705 miehen vahvuinen JR 14 alistettiin Ahvenanmaan puolustuksesta vastaaville merivoimille. Operaatio Kilpurjehdus oli alkanut.

Miehityksen uhan väistyttyä jäi III pataljoona jäi vielä miehitysjoukoiksi Ahvenanmaalle, mutta jo 7.7. istuivat I ja II pataljoonan miehet härkävaunuissa matkalla tuntemattomaan. Riihimäellä rykmentin komentaja, eversti **Lennart Hannelius** sai Päämajasta käskyn: JR 14 siirtyy Rovaniemelle, jossa se alistetaan saksalaiselle AOK:lle. JR 14 taisteli kenraalievosti **Edu-**

ard Dietlin vuoristoarmeijakuntaan kuuluvan 2. Vuoristodivisioonan vahvistuksena.

Petsamoon ja Vienan Karjalaan

Rovaniemeltä miehet ja kalusto siirrettiin saksalaisilla kuorma-autoilla Petsamoon. Vain harva mies oli käynyt Lapissa, joten karuissa maisemissa ja yöttömässä kesässä riitti ihmettelemistä. Parkkina saavuttiin 12.7. ja rykmentin II pataljoona asetui puolustukseen Maattivuonon-Muotkavuonon väliselle kannakselle.

Koskaan aikaisemmin suomalaiset sotilaat eivät olleet taistelleet tällaisessa maastossa. Sota Jäämeren äärellä paljaille kallioilla oli taistelua kranaattien ja kivensirujen viuhussa ja ainoana suojana saattoi olla muutama kivenlohkare. Metsää oli varsinaissuomalaisilla niin ikävä, että kun heidät syyslokakuussa siirrettiin Kiestinkiin saksalaishyökkäyksen tueksi, kerrotaan miesten halanneen vastassa olleita puita.

Seuraavan vuoden kesäkuussa rykmentti siirtyi etelämmäksi Röhön tien lohkolle Uhtualla. Syyskuussa 1942 I pataljoona lakkautettiin ja muodostettiin yksi vahvennettu pataljoona (Vahv II/ JR 14). Syyskuussa 1943 se siirrettiin etelämmäksi Jyväskylän loh-

kolle ja keväällä 1944 siitä tehtiin erillinen pataljoona 11 (ErP 11).

Neuvostoliiton suurhyökkäyksen alettua kesäkuussa 1944, siirrettiin ErP 11 Laatokan Karjalaan Suojärvelle, josta se suuria menetyksiä kärsien vetäytyi lopulta Tolvajärvelle. Aselevon solmimisen jälkeen pataljoona siirrettiin Ilomantsiin rajavalvontatehtäviin, mistä marraskuussa 1944 juna toi jäljellä olevat miehet takaisin Turkuun.

Onko Kenttäpostia-lukijoiden tai heidän omaistensa joukossa vielä JR 14:n veteraaneja? Tietoja heistä otetaan vastaan rykmentin perinnekillassa: ilkka.vaura@gmail.com

**TEKSTI: ILKKA VAURAN
ESITELMÄSTÄ ARIELA SÄKKINEN**

JR 14:n telttaleiri Björnsbyssä Ahvenanmaalla kesäkuussa 1941 (kuva: SA-kuva)

Marskin ritari Hämäläiselle muistolaatta Tuusulaan

Mannerheim-ristin ritari nro 167 **Väinö Hämäläisen** muistolaatta paljastettiin 1. maaliskuuta Tuusulassa, Puolustusvoimien Koulutuskeskuksen alueella. Hämäläinen palveli Taistelukoulussa 1951-1962, minä aikana hän asui Voimisteluhallirakennuksessa, jonka seinään laatta kiinnitettiin.

Paljastuksen jälkeisessä kahvitilaisuudessa kuultiin hänet tunteneiden ihmisten muistoja ritarista. Puolustusvoimain tervehdyksen toi komentaja **Timo Kivinen**.

Jatkosodassa Hämäläinen taisteli Tyrjän rykmenttinä tunnetussa JR 7:ssä. Laatan hankkimisesta ja tilaisuuden järjestelyistä vastasivat Hämäläisen poika **Reino** ja pojanpoika **Matti**.

TEKSTI: JOUKO KAVONURMI

Laatan paljastuksen suoritti JR 7-perinnetoimikunnan puheenjohtaja Juha Koivisto. Airueina ritarin lapsenlapset Kristiina ja Jussi Hämäläinen. (Kuva: Antti Nikkanen, Puolustusvoimat)

Kymenlaakson sotaveteraanit kokoustivat Haminassa

Kymenlaakson Sotaveteraanipiirin vuosikokous pidettiin Haminassa Wanhan Veteraanin perinnekeskuksen tiloissa 6.3.2020.

Kokouksen puheenjohtajana toimi sotaveteraani, kunnallisneuvos **Kauko Suurnäkki**. Kokeneen järjestömiehen johdolla käydyssä kokouksessa hyväksyttiin edellisen vuoden toimintakertomus ja tilit sekä vuoden 2020 suunnitelmat. Vuoden toimintaan kuuluvat virkistyspäivä, kirkkopäivät sekä veteraanikeräykset. Puheenjohtajana jatkaa **Arto Mikkonen**, jolla alkava vuosi on 11.vuosi piirin puheenjohtajana.

Erovuoroiset hallituksen jäsenet valittiin uudelleen. Kokouksessa palkittiin myös ansioituneita sotaveteraanityön tekijöitä.

TEKSTI: TOIVO HARTIKAINEN

Kari Tiisanen (vas.) palkittiin ansioristillä, Erkki Kapiainen ja Sirkka Kakko kultaisella ansioristillä ja Kim Jokela (oik.) liiton ansiomitalla. (Kuva: Matti Sahala)

Kevättervehdyksiä jaettiin veteraaneille Pirkanmaalla

Tampereen Ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat toteuttivat kampanjan, jolla ilahdutettiin sotaveteraaneja. He ottivat yhteyttä pirkanmaalaisiin kouluihin ja päiväkoteihin, ja pyysivät näitä osallistumaan tempaukseen kirjoittamalla tai askartelemalla kortti tai kirje.

Myös korkeakoulun opiskelijat ystävineen osallistuivat. He kuorittivat kortit ja laittoivat oman tervehdyksensä mukaan. Tampereen yhdistys hoiti postimerkit ja osoitetarrat.

Postitettavia tervehdyksiä tuli lopulta peräti 266 kappaletta! Niitä riitti näin ollen myös Tampereen ulkopuolelle.

JOHANNA VUORI

Toiminnanjohtaja, Tampereen Sotaveteraanit

Perinneyhdistys Etelä-Pohjanmaalle

Suuri joukko eteläpohjalaisia veteraaniperinteen vaalijoita kokoontui Seinäjoella karkauspäivänä perustamaan sotien 1939-45 perinneyhdistystä. Kokouksen osanottajat edustivat kuutta seutukuntaa ja kymmentä Tammenlehvän Perinneliiton jäsenjärjestöä.

Tilaisuuden avasi piirin puheenjohtaja **Esko Petäjä**, joka kutsui kansanedustaja **Pasi Kivisaaren** kokouksen puheenjohtajaksi, mitä tämä kertoi pitävänsä kunniatehtävänä. Kokous kulki maltillisessa ja hyvähenkisessä ilmapiirissä.

Hallitukseen valittiin 15 varsinaista jäsentä ja heille varajäsenet. Kokous velvoitti myös uuden yhdistyksen rekisteröitymään mahdollisimman pian.

PERTTI KORTESNIEMI

toiminnanjohtaja, Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri

Nyt perustetun perinneyhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin FM Teppo Ylitähti Seinäjoelta.

Tarkista nämä asiat perinneyhdistystä perustettaessa

Alueellisten perinneyhdistysten mallisääntöjen mukaan yhdistykset ovat Suomen Sotaveteraaniliiton jäseniä. Kyseessä on rakennemuutosvaiheen järjestely, jolla alueelliset yhdistykset saatetaan yhdenmukaisin perustein perinneajkaan.

Ennen jäsenhakemusta on syytä tarkistaa, että yhdistys täyttää sille asetetut ehdot

Tätä edeltävän rakennemuutoksen aikana yhdistykset saavat Sotaveteraaniliiton jäseninä liiton toiminnallisen, taloudellisen ja viestinnällisen tuen. Myös Rintamaveteraaniliitto suunnittelee tukevana perinneyhdistyksiä niiden muuntamis- tai perustamisvaiheessa.

Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiiri rekisteröi ensimmäisen alueellisen perinneyhdistyksen Hämeenlinnassa syksyllä 2019, ja

ainakin Pohjois-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiireillä on suunnitelma rekisteröidä perinneyhdistys vielä vuoden 2020 aikana. Sotaveteraaniliitto alkaa käsitellä perinneyhdistysten jäsenanomuksia 21.9.2020 pidettävän XXIX Liittokokouksensa jälkeen.

Perinneyhdistyksen jäseneksi liittymisen perusteita piti käsitellä keväällä 2020 alueellisella perinneyhdistyksen kokouksella, mutta vain Etelä-

Suomen kokous ehdittiin järjestää ennen poikkeusolojen rajoituksia.

Alla esitetyt alustavat jäsenyysehdot on laadittu erityisesti erikseen perustettavia perinneyhdistyksiä ajatellen, ja ne voidaan vielä päivittää liiton hallinnon käsittelyssä. Sääntönsä muuntavat sotaveteraanipiirit lähtökohtaisesti täyttävät ehdot, mutta niissäkin tilanne on syytä tarkistaa ennen jäsenyyshakemusta:

- Yhdistyksen säännöt ovat voimassa, ja ne ovat Patentti- ja Rekisterihallituksen tarkastamat.
- Yhdistyksen säännöt noudattavat riittävässä määrin käytössä olevia mallisääntöjä. Erityisesti sääntöjen tarkoituspykälän sisällön on olla yhdenmukainen mallisääntöjen kanssa.
- Yhdistysten kyky hoitaa sotiemme veteraanien sekä heidän puolisoiden ja leskiensä tukitehtävät on varmistettu.
- Yhdistyksellä on toimintasuunnitelma ja talousarvio tulevalle kaudelle.
- Yhdistyksen sääntöjen ja toiminnallisen organisaation mukaisesti tehtäviin on nimetty henkilöstö.
- Yhdistys on alueellinen, ei paikkakunta-kohtainen.

Lisäksi tullaan kiinnittämään huomiota mahdollisimman kiinteään yhteistoimintaan alueen Sotainvalidien Veljesliiton ja Rintamaveteraaniliiton organisaatioiden kanssa unohtamatta muita perinnetyön

kumppaneita.

Selkeällä ja yksinkertaisella menettelyllä pyritään turvaamaan yhdenmukainen ja tunnistettava alueellisen perinnetyön toimintamalli niin veteraanikentän rakennemu-

toksen aikana kuin myöhemmin osana perinneajkaa.

SAKARI MARTIMO

TIEDÄTKÖ

1. Missä kuussa pidetään Sotaveteraaniliiton tuleva liittokokous?
2. Kuka on Rintamaveteraaniliiton kunniapuheenjohtaja?
3. Mikä laulu alkaa: "Meill' on hanki ja jää...?"
4. Mitkä ikäluokat sotivat Lapin sodan loppuun?
5. Mikä ase oli MG 42?
6. Missä sijaitsee Kairala?
7. Säästyikö Sodankylä polttamiselta Lapin sodassa?
8. Missä suomalaiset ja venäläiset joukot kohtasivat Lapin Sodassa?
9. Suomalaisia kaatui Lapin sodassa yli vai alle tuhat miestä?
10. Minä vuonna valvontakomissio poistui Suomesta?

• Vastaukset sivulla 46

50 VUOTTA SITTEEN

Poimintoja Sotaveteraani-lehdestä 50 vuotta sitten

Liittokokouksen julkilausuma

Kokoontuneena Suomen Sotaveteraaniliiton liittokokoukseen 30.-31.5.1970 Kouvolaan, liittokokous antaa seuraavan julkilausuman:

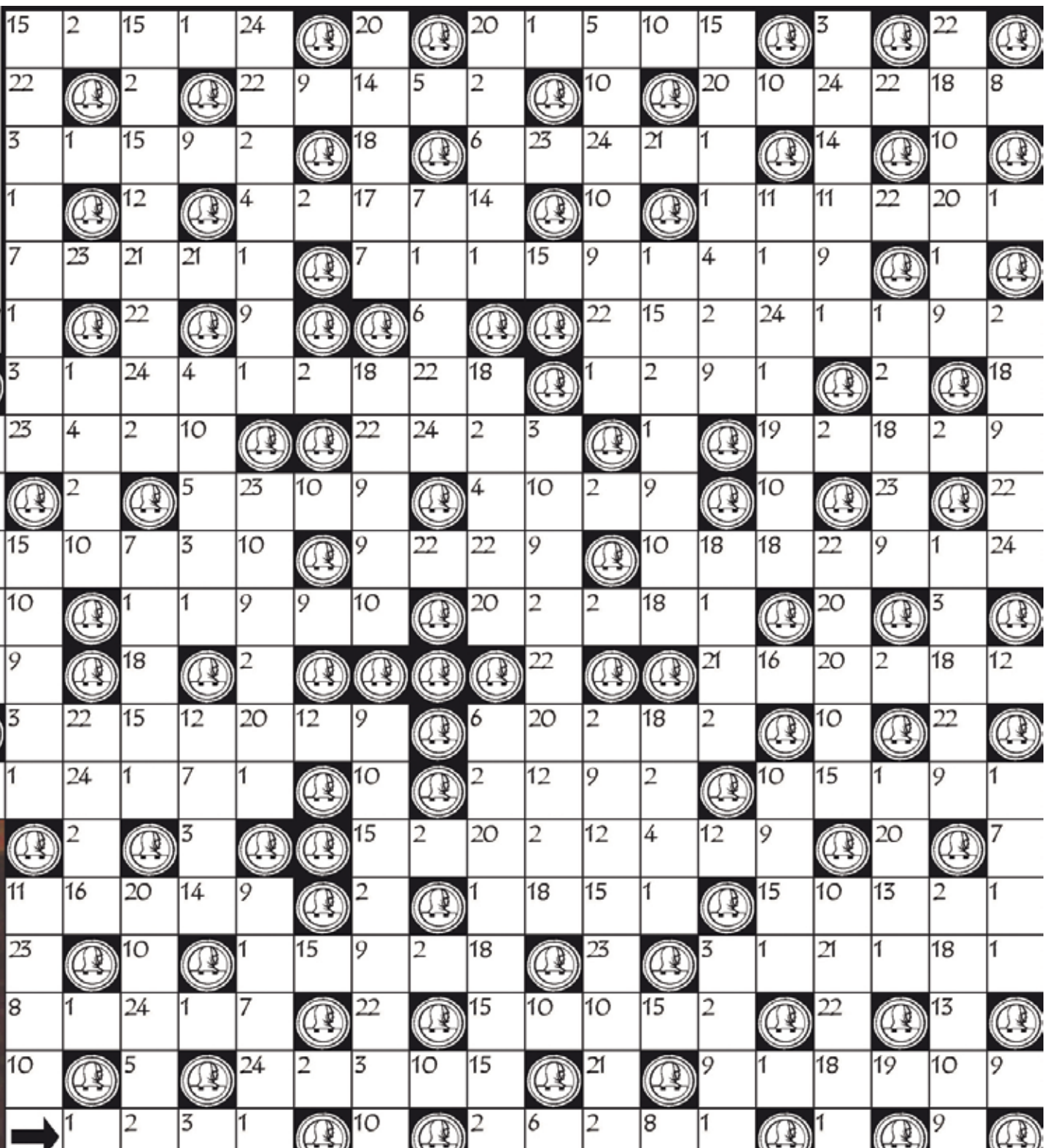
Huolestuneena siitä tilanteesta, joka useissa tapauksissa on vanhenevien sotaveteraanien kohdalla havaittavissa huononevan työnsaannin, terveydellisten ja muiden syiden vuoksi, esittää liittokokous vakavana vetoomuksena, että liiton asettamat tavoitteet olisi pikaisesti toteuttava.

Erikoisesti liittokokous korostaa rintamasotilaseläkelain voimaantuloa vuoden 1971 alusta ja siten että eläkeikäraja on 55 vuotta. Edelleen liittokokous vetoaa kaikkiin rintamalla taistelleisiin aseveljiin, kehoittain heitä kokoamaan voimansa yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi aktiivisella toimintaansa liittomme riveissä.

Sotaveteraani 4/1970 15.6.1970

TOUKOKUUN RISTIKKO

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25

sanaris.fi/Erkki Vuokila

Rintamaveteraaniliiton myyntiartikkelit

Hinnasto

	osastolle	yksityiselle
Onnitteluadressi tekstinä Parhainta onnea	6,00	8,00
Suruadressit 4 eri värssyvaihtoehtoa ja 1 jossa vain teksti Muistoa kunnioittaen	6,00	8,00
Onnittelukortti 2 erikokoista korttia kannessa Onnea, sisällä Lämpimimmät Onnentoivotukset	3,50 2,50	3,50 2,50
A5 kortti A6 kortti		
Osanottokortti kannessa valkoisia ruusuja ja kynttilä ja teksti Lämmin osanotto, sisällä Suruun osaa ottaen	2,50	2,50
A6 kortti		
Rintamerkit hopeanvärinen jäsenmerkki	5,00	6,00
Liiton hautamerkki pronssinvärinen, pyöreä, halkaisija 6,5 cm	15,00	15,00
Liiton pöytäviiri marmorialusta	30,00	35,00
Tinalautanen liiton logolla - halkaisija 21 cm, seinään kiinnitettävä	50,00	50,00
Solmio - tummansininen	20,00	20,00
Solmioneula kullanvärinen, liiton logo	20,00	20,00
Kirjekuoret, liiton logo ja yhteystiedot		
A4	0,30	0,30
A5	0,20	0,20

Toimitusaika 1 viikko

Kaikkiin lisätään postikulut.

Tavaratilaukset: **Rintamaveteraaniliitto ry**
Ratamestarinkatu 9 C
00520 HELSINKI
puh. (09) 6840 770

KAIKKI PAKKAUKSEEN

*Paremmun kunnon koti
Jyväskylässä*

**KUNTOUTUSTA KAIKEN
IKÄISILLE**

HOIVAA JA HUOLENPITOA

**TUTUSTU PALVELUIHIMME
WWW.SISKOTI.FI**

puh. 014 – 690606

SUOMEN JÄÄKÄRIMUSEO

KAUHAVA

*"Me jääkärit
uskoimme
yhä."*

Tervetuloa perehtymään
jääkärihistoriaan
jääkäreiden omassa
museossa!

Suomen jääkärimuseo
Jääkärintie 80, 62420 Kortte-
järvi, puh. 040 148 4420.
Lisätietoa www.kauhava.fi/jaakarimuseo

Vänrikki Nikke Pärmi,
kuva: Hämä-Seura ry

OIKEAT VASTAUKSET:

1) Syyskuussa 2) Onni Toljamo 3) Nuijamiesten
marssi 4) Ikäluokat 1924 ja 1925 5) Saksalainen
konekivääri 6) Vanhassa Sallassa 7) Ei säästynyt
8) Ivalossa 9) Yli (1400) 10) Vuonna 1947.

SANAKILPA

5.3. ilmestyneen Kenttäpostia-lehdenkilpailusana oli "SURULIPUTUS". Hyväksyttyjä sanoja löytyi tällä kertaa (sanon haastavuuden huomioon ottaen vaikuttavat) 62 kpl, jotka on lueteltu alla olevassa luettelossa.

S	suru	suuri	siru	supi	suurus	suti	sulitus
	suuruus	sulutus	sisu	susi	susipuu	sitruspuu	
U	uusi	uutuus	usutus	urut	uritus	urpu	urputus
R	rupi	risu	ruis	ruusu	ruuti	ruutu	ripsu
	ripustus						
U							
L	liputus	luiru	luuri	luisu	luti	liru	lirutus
	litu						
I							
P	pulu	pusu	puru	pussi	puli	piru	pisu
	pirtu	puusti	puli	pursi	pulssi	puruluu	puristus
	plus						
U							
T	tussi	tuli	tuuli	tuuri	tilus	tussu	tisu
	tipu	tulisuus	tuulisuus	tupluuri			
U							
S							

Kaikkien vastanneiden kesken arvottiin kolme kirjapalkintoa. Onni suosi seuraavia henkilöitä: Jarno Hirva Lohjalta, Vesa Talikka Somerolta sekä Timo Nurmi Ruutanasta. Onnittelumme voittajille!

Seuraava kilpailusana on "KÄSIVARSI".

Lähettkää vastauksenne perjantaihin 4.9.2020 mennessä osoitteeseen Sotaveteraaniliitto, PL 600, 00521 Helsinki tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi.

Muistakaa kirjoittaa vastauksen yhteyteen lähettäjän nimi ja osoite. Kuoreen merkintä "sanakilpa". Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme kirjapalkintoa.

Tässä vielä säännöt:

Hyväksyttäviä sanoja ovat suomen kieleen vakiintuneet Kielitoimiston sanakirjan hyväksymät substantiivit perussijansa yksikössä (esim. koti, sukka), ellei sana ole monikollinen (sakset) sekä perusmuotoiset verbit, adjektiivit, pronominit, konjunktiot ja adverbit. Emme hyväksy erisnimiä tai apusanoja. Sanassa on oltava vähintään neljä (4) kirjainta.

RISTIKON RATKAISU

A	I	K	V	D		S	I	S	A	R		L		L	A	D	O	S		K		E	
B	H	Z	T	O		E		I		E	T	Y	D	I		O		L	O	R	E	N	Z
P	Ä	F	Y	S		K	A	S	T	I		N		B	U	R	M	A		Y		O	
Ö	C	N	G	L		A		Ä		V	I	C	H	Y		O		A	P	P	E	L	A
M	E	U	R	J		H	U	M	M	A		H	A	A	S	T	A	V	A	T		A	
						A		E		T		B				E	S	I	R	A	A	T	I
A	J	U	R	I		K	A	R	V	A	I	N	E	N		A	I	T	A		I		N
		U		A		K	U	V	I	O			E	R	I	K		A		G	I	N	I
J	U	K	U	R	I		I		D	U	O	T		V	O	I	T		O		U		E
		R		D		I	S	O	H	K	O		T	E	E	T		O	N	N	E	T	A
C	A	M	I	L	L	O		A	A	T	T	O		L	I	I	N	A		L		K	
	K		K	I	A	T		N		I					E			M	Ö	L	I	N	Ä
R	O	D	O	S		K	E	S	Ä	L	Ä	T		B	L	I	N	I		O		E	
	T		T	A	S	A	R	A	H	A		O		I	Ä	T	I		O	S	A	T	A
							I		K			S	I	L	I	Ä	V	Ä	T		L		H
							P	Ö	L	Y	T		I		A	N	S	A		S	O	F	I
							U		O		A	S	T	I	N		U		K	A	M	A	N
							Z	A	R	A	H		E		S	O	O	S	I		E		F
							O		D		R	I	K	O	S		M		T	A	N	G	O
							A	I	K	A		O		I	B	I	Z	A		A		T	

HAUTAUSTOIMISTOJA

ROVANIEMI

**JOKELAN
HAUTAUSTOIMISTO**
Juhlaläpsevelu Jokela

95
1923-2018

- hautausalan erikoisliike Rovaniemellä vuodesta 1923

Ruokasenkatu 6, 96200 Rovaniemi

Puh. 016 312 616 (24 h/vrk)

sähköposti: jokela@hautaus.info

www.jokelan.fi

LAPPEENRANTA

*Palvelua vuosikymmenten kokemuksella
jo vuodesta 1928*

Hautaustoimisto ja Kukkakauppa

Tolvanen Oy

Kauppakatu 53, Lappeenranta • puh. 453 0568
kukkakauppa.tolvanen@kympp.net • hautaustoimistotolvanen.fi

Voit tilata myös verkkokaupassa www.e-kukka.fi.

MUSTASAARI

**Hautaustoimisto
Begravningsbyrå Fant**

Keskustie 3, 65610 Mustasaari
puh. **06-322 2744** ja **050-313 8142**
päivystys 24 h Carina Lähdesmäki
www.begravningsbyrafant.fi

OULU

**Kirkollinen Hautaustoimisto
Ikäheimo Oy**

Isokatu 11, 90100 Oulu
puh. **08-311 3354**

PIETARSAARI

**Hautaustoimisto Begravningsbyrå
Marjamäki Oy**

Herrholminkatu 14, 68600 Pietarsaari
puh. **0400-562 216**

PUDASJÄRVI

**Pudasjärven Hautaustoimisto ja
Kukka Ky**

Toritie 1, 93100 Pudasjärvi
puh. **08-821 122** ja **0400-330 058**

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Toimisto avoinna ma-pe 8.30-16.00. Soita Riinalle: 09 6126 2015

Sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraanit.fi

1. Sotaveteraanimitali

Hinta 15 euroa

Myös kannattajajäsenille

2. Jäsenmerkki

Hinta 15 euroa

Myös kannattajajäsenille

4. Liiton standaari

Hinta 35 euroa

6. Suomen lippu

Hinta 30 euroa

8. Liiton virallinen hautakivimerkki

Halkaisija 60 mm
Myös urnamerkinä
Hinta 15 euroa

9. Tammenlehvä- hautakivimerkki

Korkeus 90 mm
Myös urnamerkinä
Hinta 20 euroa

11. Laulukirja

Veteraanin omassa laulukirjassa on toista sataa isänmaallista, kotiseutu-, maakunta ja marssilaulua.
Hinta 10 euroa

43. Sama kaiku on askelten

Kymmenen sotaveteraanikuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.
Hinta 20 euroa

7. Sotaveteraaniliiton ansiomitalin arkipukumerkki

Merkkiä voi käyttää henkilö, jolle on myönnetty Sotaveteraaniliiton ansiomitali.
Hinta 15 euroa

38. Yhdessä perille

Veteraanin hartauskirja, toimittanut Yrjö Knuutila. 184 sivua.
Hinta 7 euroa

TI LAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstinen):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro kpl

Nro kpl

Nro kpl

Nro kpl

Nro kpl

Nro kpl

Nro kpl

Nro kpl

40. Sotahistoria- kirja

Kirjassa on yli 20 arvostetun suomalaisen sotahistorioitsijan kirjoittamaa artikkelia.
Hinta 30 euroa

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila.
Raitiovaunut 7 ja 9 kulkevat Kellosillan pysäkillä.